

Uvodnik

Drago Štoka

Kje smo in kam si želimo

Ne preživljamo lepih časov, še manj mirnih časov. Mislim predvsem na težke dni, ki jih preživljamo vsi, ki si v zamejstvu (od Milj do Trbiža) prizadevamo za ohranitev našega neokrnjenega kulturnega, športnega, socialnega, verskega, gospodarskega delovanja in narodnega obstoja.

Po Evropi in tudi v naših krajih, seveda tudi v Sloveniji in Italiji, divja že nekaj let huda ekonomska kriza, ki je nihče ni predvideval in tudi za katero nihče ne ve, kako se bo končala. Kriza se je v začetku skoro neslišno priklatila k nam iz Amerike (krah banke Lehman Brothers), se nas moreče oklenila in noče za nobeno ceno stran. Tako kot je bila svojčas kuga ali pa tudi desetletne suše, ki so uničevale vse letne pridelke.

To splošno evropsko krizo na lastni koži občutimo vsi: delavci, ki jih odpuščajo skorajda množično, mladi diplomiranci, ker ne dobijo primerne zaposlitve, podjetja, ki zapirajo svoje obrate in puščajo zunaj vrat žalostne in hudo zaskrbljene obraze družinskih očetov.

Če kdo misli, da se s to splošno gospodarsko krizo ni nič spremenilo, ampak da mora biti vse tako, kot je bilo desetletja prej, se hudo moti.

To velja tudi za našo organiziranost. Nič več ne bo tako, kot je bilo doslej! To trdim zelo smelo, saj vem, da bi me kdo zaradi take izjave najraje udaril po glavi. A je tako in osebno, tudi v svojstvu predsednika Sveta slovenskih organizacij, ne smem zavajati svojih ljudi, prijateljev, somišljenikov, ki so mi blizu.

Na to krizo stalno opozarjam in vsem priporočam troje: naj ne obupajo, naj stiskajo pas, kjer se le da, naj vztrajajo! To priporočam tudi zdaj, ko smo iz rimskih blagajn za zdaj prejeli vsaj del prispevkov, ki nam pripadajo po zakonu, in trdnem upanju, da bomo ostale prispevke, tako kot nam je bilo obljubljeno na najvišjih vrhovih, tudi dobili.

Kot SSO smo v celodnevem naporu v stiku z vsemi, ki kaj odločajo, pa naj bo to na levi, desni ali v sredini, ker menim, da je prav pri tem našem boju imeti zraven čim več prijateljev.

Ne gre za to, da bi se komu za vsako ceno "klanjali", gre preprosto za to, da z vsem svojim pogumom in vztrajnostjo zahtevamo to, kar zakoni za nas predvidevajo.

Slovinci v zamejstvu smo doživeli bridke udarce s krahom tedaj edine slovenske banke v Trstu (TKB). Takrat ni prav nič pomagalo nobeno klečaplazenje, ki se je res dogajalo, kakor tudi revolucionarni protesti, ki si jih je marsikdo zamišljal in želel. Danes smo v približno enakem položaju: nič nam ne bodo pomagali protesti, sprevodi, sklicanje raznih zborov, če ne bomo prej sami šli vase, v svojo preudarnost pri delu, v svojo modro spopadanje s težkimi časi velike gospodarske krize.

Skušajmo obdržati mirne živce, ne nasedati čudnim revolucionarjem, ne kreniti na pot sovraštva, ker bi nam to prineslo le novo gorje.

S pokončno držo zahtevajmo od Italije in Slovenije to, kar nam po vseh naravnih in etičnih normah pritiče, vztrajno, smelo in drzno pri tem, in prepričan sem, da bomo ta boj tudi ponosno dokončali tako, kakor si vsi prizadevamo in neznansko želimo. Le brez sovraštva v srcu.

Foto IG

NABREŽINA Kot odgovor na negotovost

Zaposleni v manjšinskih ustanovah so izdali skupni poziv

Kronična negotovost, v kateri živijo zaposleni v slovenskih organizacijah in ustanovah, ki svoje delo in poslanstvo opravljajo na kulturnem, raziskovalnem, medijskem, športnem, vzgojnem in skrbstvenem področju, je letos dosegla svoj višek. Ob koncu oktobra še vedno pričakujemo zgolj del predvidenih prispevkov za tekoče leto, kar povzroča hude težave tako številnim ustanovam kot seveda zaposlenim. Za naslednje leto pa se obeta celo dodatni rez, kar bo postavilo pod vprašaj obstoj organizacij in ustanov Slovencev v Italiji. Obstoječi način financiranja ustvarja paradoks, saj ustanove nimajo jasne slike o finančnih sredstvih, s katerimi bodo razpolagale iz leta v leto.

Vsakoletna bitka za preživetje hromi in ponižuje delovanje, ki ga slovenske organizacije opravljajo tudi v korist sožitja in medsebojnega poznavanja vseh prebivalcev območja dežele Furlanije Julijske krajine ter povezovanja širšega obmejnega prostora. Brez teh ustanov bi težko govorili o organizirani skupnosti in o njeni prihodnosti.

V obdobju splošne gospodarske krize, za katero vsak od nas že tako plačuje svojo ceno, je varčevanje baje neizogibno. Ampak že tako skromnih prispevkov za manjšino ne bi smeli enačiti z rezanjem odvečnih stroškov. Toliko bolj, ker na najvišji ravni v Italiji in Sloveniji pogosto slišimo, da je slovenska skupnost v Italiji dodana vrednost in bogastvo obmejnega prostora. Nenazadnje gre za vsoto, ki je za Italijo zanemarljiva. Istočasno izrekamo solidarnost tudi italijanski skupnosti v Sloveniji in na Hrvaškem, kateri je italijanska država prav tako krčila finančna sredstva. Zaposleni v slovenskih ustanovah, zbrani na skupščini v Nabrežini 29. oktobra 2012, pozivamo italijansko in slovensko vlado, skupno medministrsko omizje in krajevne politike, da zagotovijo nemoteno delovanje in obstoj naših ustanov. V to jih zavezujejo tudi mednarodni sporazumi in sprejeti zakoni. Istočasno podpiramo prizadevanja vseh političnih predstavnikov in krovnih organizacij, ki gredo v to smer. Pa vendar bi si želeli še boljšega sodelovanja in skupnih prizadevanj.

Zadruga Goriška Mohorjeva

Smo v hudi stiski!

Zadruga Goriška Mohorjeva, ki izdaja tednik Novi glas, otroško revijo Pastirček in knjige Goriške Mohorjeve družbe, je v hudi finančni stiski. Upravni odbor je na seji dne 23. oktobra po analizi finančnega stanja žal potrdil nič kaj rožnata predvidevanja zadnjih mesecev in ugotovil, da kljub maksimalnemu nižanju izdatkov končuje letno bilanco z več deset tisoč evri izgube, torej z minusom, ki resno ogroža njeno delovanje. Glavni razlog je seveda krčenje javnih prispevkov.

Zadruga je sicer hvaležna Sloveniji, ki je napovedano klesanje nekoliko zajezila in obljubljena sredstva tudi dodelila. Obratno se dogaja z deželnimi oz. državnimi prispevki v Italiji: na dan, ko je potekala seja, se sploh ni vedelo, kdaj bodo nakazani, še manj pa, kakšen bo njihov znesek. Vse to samo še krepi občutek negotovosti in ne dopušča, da bi načrtovali delo naslednjih mesecev. Nekateri vidni zastopniki naše družbene organiziranosti, s katerimi so se v zadnjih dneh pogovorili člani upravnega odbora, so črno gledali, drugi pa bolj optimisti, saj so slovenske ustanove v Italiji žal že navajane, da se zadnji trenutek reši še tako huda finančna stiska. Kaj pa, če do tega tokrat ne pride? Upravitelji Zadruga Goriška Mohorjeva so prisiljeni si postavljati zelo resna vprašanja glede tega, ali naj zaradi kritičnega stanja okrne delovanje ali pa - tako ali drugače - posežejo pri osebju. Govor je bil o zmanjšanju strani tednika, o različnih oblikah dopolnilne blagajne in krčenja urnikov zaposlenega osebja, pa tudi o iskanju alternativnih poti. Tednik Novi glas ima v našem medijskem prostoru na deželni ravni posebno vlogo, saj, kot sta v zadnjih tednih poudarila tako državni sekretar RS Matjaž Longar kot deželni svetnik FJK Igor Gabrovce, predstavlja kakovosten doprinos na področju kulture in jezika ter jamči medijski pluralizem. Zato bi bil katerikoli poseg huda izguba za vso slovensko narodno skupnost v Italiji.

Upravitelji Zadruga so hvaležni vsem naročnikom, posebno tistim, ki so v zadnjih letih izkazali svojo pomoč s podporno naročnino; ta je namreč veliko pomenila za nemoteno delovanje. Upravni odbor zato tudi vnaprej poziva vse pristojne organe, izvoljene predstavnike v javnih upravah, zastopnike civilne družbe, druge sogovornike in, ne nazadnje, naročnike, naj po svojih močeh še naprej podprejo prizadevanja Zadruga.

Intervju

Argentinski rojak Mirko Vasle je spregovoril o radijski oddaji Okence v Slovenijo, ki jo vodi več kot dve desetletji

3

Ob 100-letnici rojstva

V dvorani KC Lojze Bratuž v Gorici je bil koncert v hvaležen spomin na glasbenika in duhovnika Mirka Fileja

9

Pismo SSO in SKGZ ministru Saveriu Rupertu

Zaradi napovedanih finančnih klestenj

Predsednika krovnih organizacij Drago Štoka (SSO) in Rudi Pavšič (SKGZ) sta v zvezi z napovedanimi klestenji postavke za dejavnosti slo-

vena zakona financiranja kulturnih dejavnosti manjšine. V prihodnjem triletnem predvideni postavka 2.396.000 evrov za leto 2013, 2.639.000 za leto 2014 in 2.344.000 evrov za leto

desetih letih približno 5 milijonov evrov, nespremenjena kljub stalnemu naraščanju stroškov, ne more biti upoštevana kot osnova vsota 2.808.000 evrov (prvič se je pojavila

leta 2011 in takoj bila dopolnjena z amandmajem, ki ga je sprejel parlament, v višini 2.500.000 evrov), saj bi to pomenilo dokončno zaprtje večjih kulturnih in raziskovalnih ustanov slovenske manjšine v Italiji. S tem bi se obubožala celotna realnost dežele FJK in manjšina ne bi mogla več odigravati vloge posrednika kulture in pri valorizaciji večjezičnosti.

Ne moremo si niti predstavljati, da je to namen sedanje vlade, prav tako nečemo misliti na posledice v mednarodnem okviru, v prvi vrsti v bilateralnih odnosih s sosednjo Republiko Slovenijo, če bi bil finančni načrt zakona o stabilnosti potrjen.

Spoštovani podtajnik Ruperto, prepričani smo, da soglašate z nami, da je vloga manjšin neka dodana vrednost v bilateralnih odnosih, kar je bilo potrjeno na srečanjih tako med predsednikoma držav Napolitana in Turka leta 2011 v Rimu in leta 2012 v Ljubljani kot na številnih medvladnih srečanjih in tudi na zadnjem dne 19. oktobra 2012.

V pričakovanju na vaš priazen in konkreten odgovor Vam želimo ponovno izraziti naše globoko prepričanje o vlozi manjšin kot aktivnih subjektov v promoviranju sodelovanja med Italijo in Slovenijo, za kar bi se radi še naprej trudili.

venskih kulturnih ustanov v finančnem zakonu za triletnje 2013-15 poslala predsedniku Vladnega manjšinskega omizja prof. Saveriu Rupertu, državnemu podtajniku pri Notranjem ministrstvu, naslednji dopis:

“Rada bi Vas opozorila na problem finančnih prispevkov, predvidenih po zakonu št. 38 z dne 23. februarja 2001 “Zakon za zaščito slovenske jezikovne manjšine v deželi Furlanija Julijska krajina”, ki so vključeni v finančni zakon za triletnje 2013-2015 in ki so namenjeni po drugem odstavku 16. člena omenje-

2015, izhajajoč iz osnovne postavke 2.808.000, na kateri so bili potem opravljeni rezi.

Želiva Vas tu spomniti, da ste na prvem srečanju Vladnega omizja, ki ste mu predsedovali, v zvezi s problemi financiranja posebej poudarili, da se o višini prispevkov ne razpravlja in da je zunanj minister Terzi na nedavnem medvladnem srečanju Italija-Slovenija zagotovil maksimalno skrb vlade za financiranje manjšine za leto 2013.

Če upoštevamo, da je bila vsota prispevkov, predvidenih po 16. členu zakona 38/01, v zadnjih

Senatorka Blažinova o zapletenem procesu financiranja manjšine Problem je politične in tehnične narave

Vprašanje financiranja slovenske narodne skupnosti je zlasti v tem obdobju preseglo mejo vzdržnosti zaradi hudih posledic, ki se pišejo manjšinski organiziranosti in uslužbenecem manjšinskih ustanov. Ta tema polni in bo še polnila strani našega časopisa, podobno o tem, kaj nas čaka, je vse prej kot... razjasnjena. Še več: kot kaže, bo v prihodnjih letih vse manj razveseljevala.

Glede financiranja nastaja iz leta v leto vedno večja zmeda, saj se ob vrstjenju rimskih vlad, parlamentarnih večin in ostalega birokratskega kolesja v zvezi z izplačevanjem prispevkov naši manjšinski slika čedalje kali: “Še sami visoki funkcionarji na zakladnem ministrstvu se pritožujejo, da zaradi vseh teh sprememb vse manj dojemajo princip, po katerem naša narodna skupnost prejema denarna sredstva”, je dejala senatorka Tamara Blažina na tiskovnem srečanju, ki ga je v petek, 26. oktobra, sklicala zato, da bi skušala pojasniti izredno zapleteno omrežje, po katerem naša narodna skupnost in njene organizacije prejemajo prepotreben denar za delovanje. Zlasti pa je podčrtala birokratske nerodnosti, zaradi katerih je danes v manjšini takšno stanje, kakršno pač je.

Senatorka je izhajala iz obrazložitve, da je t. i. novi finančni

zakon države razdeljen na dve. Sestavljata ga namreč zakon za stabilizacijo in zakon za bilanco. Sredstva, ki jih zaščitni zakon (v najvišji možni meji) predvideva glede udejanjanja zakonskih določil (npr. za dvojezičnost in za Benečijo), so de-

Foto IG

finirana v zakonu za bilanco. Izvirni greh sedanjega stanja izhaja iz dejstva, da so sredstva iz zakona št. 36, ki omogočajo delovanje manjšinskih ustanov (člen 16), podvržena zakonu za stabilnost: to pomeni, da lahko nanje vpliva vrsta dejavnikov, zaradi katerih se višina sredstev spreminja od enega finančnega zakona do drugega. Niso namreč stalna!

V času Prodijeve vlade je vsota, namenjena delovanju manjšinskih ustanov, znašala nekaj več kot pet milijonov evrov. Ob nastopu Berlusconijeve vlade so se

ta sredstva zmanjšala, leta 2010 pa so bila razpolovljena. Z amandmajem Ivano Strizzolo-Manlio Contento in na pritisk Republike Slovenije je bilo določeno, da bo dodatna vsota 2,5 milijona evrov zapolnila ta manko, zaradi birokratskih nerodnosti pa je bila ta vsota prišteta skupni vsoti sredstvom, ki jih predvideva zakon za bilanco. Zato se tega denarja, ki je namenjen delovanju manjšine, ne da uporabiti, obenem je ta vsota v sklopu zakona za bilanco kljub “mirovanju” podvržena drugim rezom. “Vprašanje zato je, kako unovčiti to vsoto v člen 16”, je dejala senatorka. Kot je poudaril Livio Semolič, sodelavec senatorka Blažinove, je neupoštljivo to, da se rezi opravljajo nad 2,8 milijona evrov, kot da bi bil ta denar kanonizirana vsota, namenjena členu 16.

Dejansko je naši manjšini namenjenih 8.416.000 evrov, od teh je nekaj več kot tri milijone namenjenih določilom zaščitnega zakona, preostali del pa je podvržen milosti in nemilosti Rima. Dežela FJK bi lahko v domeni z zakladnim ministrstvom ta problem gladko rešila, kot pa je dejala senatorka Blažina, ni v deželni upravi pravega poslušala, najbrž niti volje, da bi do razpleta prišlo. “Gre torej za politično in tehnično vprašanje”, je dodala.

/ str. 16
IG

Ob zamujanju pri dodeljevanju finančnih sredstev

SSO posegel v italijanskem parlamentu

Svet slovenskih organizacij v teh dneh pozorno in aktivno spremlja celoten postopek obravnave in sprejetja triletnega državnega proračuna. SSO bo napel vse sile, da bo prišlo do dopolnitve manjkajočega dela sredstev za letošnje leto. Prvi konkreten korak je bil narejen s skupnim pismom, ki sta ga obe krovni organizaciji SSO in SKGZ naslovili na predsednika vladnega manjšinskega omizja podtajnika Saveria Ruperta, s katerim sta ga opozorili na hud problem financiranja slovenskih organizacij, ustanov in društev ter obvez Republike Italije v zvezi s tem. Odločilnega pomena bo naslednje

srečanje tega organa, ki je predvideno v prvi polovici novembra; na njem bo lahko celotno skupno predstavništvo zahtevalo, da se spoštujejo dane obljube in se primerno izvajajo določila zaščitnega zakona.

Predsednik SSO Drago Štoka je tudi v stalnem stiku z nekaterimi desnosredinskimi parlamentarci, ki so seznanjeni s hudim stanjem, ki ga glavne slovenske ustanove doživljajo zaradi zamujanja pri dodeljevanju po zakonu določenih prispevkov. Že od poletja je s tem seznanjen poslanec Isidoro Gottardo, ki bo tudi v naslednjih dneh posegel za pozitiven razplet parlamen-

tarnega postopka. V teh dneh pa se je predsednik Štoka obrnil tudi na senatorja Ferruccia Sara, mu predložil celotno situacijo in resno stanje slovenske manjšinske organiziranosti ter od njega dobil zagotovila za posredovanje. Tako poslanec Gottardo kot senator Saro pričakujeta v kratkem s strani SSO-ja osnutek amandmaja, ki bi popravil krivično zapisano zakonsko besedilo. Prav tako se je predsednik SSO obrnil v zvezi s tem na evropskega poslanca Lojzeta Peterleta, ki je prav tako zagotovil posredovanje pri italijanskih kolegh v Evropskem parlamentu in pri pristojnih italijanskih oblasteh.

Izjava SSO

Odbornik FJK De Anna delno sprostil sredstva

Svet slovenskih organizacij sprejema z zadovoljstvom v vednost, da je deželni odbornik Elio De Anna vsaj delno sprostil finančna sredstva, ki so za letos namenjena slovenski narodni skupnosti v Italiji, in tako vsaj za zdaj rešil našo organizacijsko dejavnost pred večjo in hujšo krizo.

Zdaj čakajo italijansko vlado in deželo FJK nove naloge, da še v letošnji sezoni poišče pot do tistih vsakotletnih sredstev, ki jih predvideva zaščitni zakon št. 38/2001 in ki so našim organizacijam v neokrnjeni obliki krvavo potrebna. V zvezi s tem izreka SSO zadovoljstvo tudi zaradi dela določenih političnih predstavnikov, v prvi vrsti enotnega predstavništva Slovencev v Italiji, in političnim

predstavnikom v parlamentu, konkretno poslancu Isidoro Gottardu in senatorju Ferrucciu Saru, ki sta se in še bosta – tako sta zagotovila predsedniku SSO Dragu Štoki – zavzela na ravni italijanske vlade, da se predvidena sredstva manjšini tudi dejansko podelijo. Prav tako je treba po mnenju SSO upoštevati pri tem solidarnost in konkretno pomoč slovenske vlade pod vodstvom Janeza Janše, veleposlanika v Rimu Iztoka Mirošiča ter generalnega konzula dr. Dimitrija Rupla, na katere se je SSO tako ali drugače stalno naslanjal v trdih vsakodnevnih naporih, ter naših dveh deželnih svetovalcev Gabrovca in Kocijančiča.

SSO ugotavlja v zvezi s tem, da je določen del naše skupnosti skušal ustvarjati v

naših vrstah določen alarm oz. paniko, ki ni vedno na pravem mestu. Svoje uslužbenec ne smemo predčasno vznemirjati, kakor se tudi ne smemo še nadalje smešiti z metanjem na mizo višine nam namenjenih finančnih sredstev tako, da se številke obračajo kar po mili volji posameznika ali tudi kar tako na pamet.

To ni zdravo in še manj uspešno početje.

Prav tako je izven vsake realnosti govoriti o nekih načrtih ter o pouličnih manifestacijah, saj se vsi zavedamo izredno hude gospodarske krize, ki že tretje leto pesti Italijo, Slovenijo, vso Evropo. Iz te krize bomo šli močnejši, če bomo znali sami premostiti svoje težave, znali skrbno hraniti vsak evro in dati delu tisto častno mesto, ki mu gre in na katerega se delovanje SSO naslanja že ves povojni čas.

SSO izreka tudi svojo solidarnost italijanski manjšini v Istri, ki je prav tako hudo prizadeta zaradi finančnih rezov italijanske vlade.

Povejmo na glas

Sramotno nasilje nad ženskami

Če rečemo sramotno nasilje nad ženskami, nimamo v mislih kakšnih zaostalih krajev, ampak razviti svet, katerega del smo. Nedavno je namreč javno mnenje pretesel podatek, da je bilo v letošnjem letu v Italiji ubitih že sto žensk, ki niso bile žrtev kriminala, ampak krvavega obračuna moškega partnerja. Žal navedeni podatek ni izjema, saj število tovrstnih umorov vse od leta 2006 dalje presega zlovesčico stotico. Gre slej ko prej za pojav, ki nas navdaja le z žalostjo in osuplostjo, kako se kaj takšnega sploh lahko dogaja. Nasilje nad ženskami pa se kaže tudi v drugačnih oblikah, ki niso tako skrajne, a so vendar nasilje. Psihološko in spolno nadlegovanje vse tja do fizičnih napadov, ki so v najboljsem primeru občasni, vselej pa poniževalni in grobi. V tem smislu podatek navaja, da v Evropi vsaka četrta ženska doživi vsaj eno nasilje v svojem življenju, kar je dejstvo, ob katerem nas upravičeno prešinjajo občutki, podobni grozi. Skoraj tri četrtine skrajnega nasilja se zgodi v družini, več kot pol pa v primeru, ko se razdore takšna ali drugačna zveza in moški tega ne sprejme. Pomenljivo je tudi, da v devetih primerih od desetih ženske nasilja ne prijavijo, ker se bojijo javnosti in mučne obravnave na sodišču, ali pa upajo, da se bodo njihovi zasebni odnosi izboljšali. V delno opravičilo nasilnih moških velja še navesti podatek, da je lahko nasilna tudi ženska, vendar v neprimerno manjšem obsegu, nekako v razmerju ena proti devet ali deset. Če povzamemo, podoba nasilja

nad ženskami, ki je nekako nočemo videti, dokazuje, da moramo v družbi in tudi na sebi še dosti storiti, da bi se osvobodili tistih vzgibov in sunkov, ki vodijo v maščevanje nad “uporno” osebo. Očitno je v nas, seveda v glavnem v moškem svetu, še vedno preveč nagona, ki je v določenih trenutkih močnejši od vsake razsodnosti, vsakršne vzgoje in siceršnje civiliziranosti. In nagon hoče svoje, je posedovalen in ne sprejme izgube ter se pomešan s trpljenjem sprevrže v dejanje dviga roke nad tisto osebo, ki bi se brezpogojno morala obnašati po naši volji. Nagon je nasprotje ljubezni, nagon ne daje bližnji osebi svobode, nagon streže le sebi, in če mu ni zadoščeno, je zmožen docela nerazumnih in tragičnih dejanj, ki uničijo življenje ne samo ubiti osebi, ampak tudi bližnjim, otrokom in ne nazadnje storilcu samemu. Nasilja, predvsem psihološkega, je zmožna tudi ženska, toda moški so v prvi vrsti tisti, ki bi se morali resno zamisliti. Zakaj se poslužujejo fizičnega, se pravi najhujšega nasilja? Ker bolj trpijo? Ker ne morejo prenesti izgube? Ker se bolj navežejo na žensko kot ženska na moškega? Prav nobeden od teh in drugih razlogov ne more biti opravičilo, prav nobeden, in res nobeden. Posebno še, ker obstaja druga pot: pot resničnega upoštevanja sočloveka, sprejetje teže življenja, da bi v zameno ohranili dostojanstvo samega sebe in zavrnili vsakršno izničenje osebe, ki smo jo nekoč celo ljubili.

Janez Povše

POGOVOR Urednik Mirko Vasle iz Buenos Airesa

Ko na Prešernovem trgu poslušam dijake, kako samozavestno govorijo slovensko, je zame vsakič doživetje

Dne 27. in 28. septembra je bila v Ljubljani 1. Konferenca slovenskih novinarjev iz sveta in Slovenije, ki jo je priredil Svetovni slovenski kongres. Med udeleženci je bil tudi rojak iz Buenos Airesa Mirko Vasle, ki na argentinski zasebni radijski postaji že več kot dve desetletji s svojo ekipo ureja oddajo *Okence v Slovenijo*. Na sporedu je v živo vsako soboto od 12. do 13. ure v španskem in slovenskem jeziku. Argentinskemu, ne le slovenskemu poslušalcu prinaša sveže vesti iz Slovenije, daljše intervjuje in poglobitve ter domačo glasbo. V Kulturnem kotičku se je doslej zvrstilo več nizov o slovenski književnosti, likovni umetnosti, znanstvenikih. Iz gradiva, ki ga je zbral za prvi niz, je Mirko Vasle uredil tudi knjigo, 200 strani zajetno monografijo *Breve historia de la literatura eslovena*, ki je edina v španskem jeziku.

Dan pred njegovo vrnitvijo v Argentino sem z Vasletom v Ljubljani sedela v znani kavarni na prijetnem dvemurnem klepetu. Spregovorila sva o njegovem delu, ki ga s svojo ekipo brezplačno opravlja ob svojem poklicu, o težavah in zadoščenjih. Najprej je povedal, kako je ta oddaja sploh nastala in kako se je sam znašel med odgovornimi.

Bilo je decembra 1. 1987. Uspešni slovenski podjetnik Albert Čuk je imel takrat zamisel, da bi uredništil slovenski radijski oddajo, ki je dotlej ni bilo. In tako je začel, čisto samoiniciativno. Imenovala se je najprej Slovenski kotiček v Argentini, zanjo je delal, pa tudi plačeval. Njegova formula je ostala nespremenjena do danes, v teh dveh desetletjih smo spremenili radijsko postajo, saj smo šli skozi Radio America, Argentina, La Red, Buenos Aires, El Mundo, de la Ciudad, Splendid do današnje Radio Argentina, ki je med najstarejšimi radijskimi postajami pri nas. Spremenili smo tudi samo ime oddaje, ki se danes glasi *Okence v Slovenijo*. Vse ostalo pa je nespremenjeno, saj še danes odkupujemo po eno uro tedensko na argentinski zasebni radijski postaji. Albert Čuk je vse sam plačeval in s svojo skupino, ki je štela 25 prostovoljcev, delal pri slovenski oddaji do smrti februarja 1993. Oddaja je takrat rešilo to, da je Čuk vnaprej plačal šest mesecev oddajanja, tako da smo lahko nadaljevali. Nato nam je priskočil na pomoč krožek prijateljev, ki je nastal malo prej in nam je pomagal, da smo zdržali še eno leto. V tem letu smo delali s polno paro, po eni strani smo zbirali denar, po drugi delali pri oddaji. Leta 1995 sta slovenski vladni ustanovi, Urad za informiranje in Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, priredili srečanje urednikov in novinarjev slovenskih medijev po svetu. Udeležil sem se ga in izvedel, da Urad in Ministrstvo za kulturo ponujata razpise za delovanje na tem področju. Prijavili smo se in že naslednje leto dobili denarno pomoč, ki jo prejemamo še danes.

Za kakšno postajo pa dejansko gre?

Radijski postaji je ime Radio Argentina in je zasebna. Je ena redkih tovrstnih postaj, ki proti plačilu daje na razpolago nekaj ur svojega oddajanja. Odkupimo eno uro in oddajamo vsako soboto med 12. in 13. uro po argentinskem času. Oddaja gre v živo. Poredko se dogaja, da prej posnamemo kakšen pogovor ali

prispevek. Ko sem sedaj prišel v Slovenijo za dva tedna, da bi se udeležil konference novinarjev, sem vnaprej posnel dva intervjuja. Sicer pa oddaje ne oblikujem sam, imam krasno ekipo. Gre za skupino, ki deluje od vsega začetka, že 25 let. Ana

Ličen je povezovalka med studiom in tehnikom, Marjana Pirc je moja pomočnica v studiu in skrbi za glasbo, Betty Miklavc in Nestor Stocca sta mož in žena, ki sta se spoznala pri tej oddaji. Onadva sta pri telefonih. Iz Slovenije nam že devet let poroča Tatjana Willenpart, pred njo je to vloga imel moj brat Juan Vasle, sicer poznan kot operni pevec.

Kako se je spreminjala oddaja? Ekipa je dejansko ostala ista, izgubili smo dva člana, ker sta se medtem poročila in imela druge načrte. S časom smo se sicer tudi mi spreminili, predvsem zaradi tehnologije. Na začetku je bil telefonski klic skorajda nepojmljiv, izmed medijev smo prejeli le časopis *Delo* in še tega s tremi tedni zamude. Lahko si predstavljate, kaj in kako smo poročali, na primer o športnih vesteh... Danes se je vse obrnilo, z internetom imamo na razpolago bistveno več vesti, pa tudi možnosti intervjujev. Nekoč smo se pošteno trudili, da smo našli novice, danes pa moramo med celo kopico informacij izbirati, katere so za nas pomembnejše.

Kako pa poteka oddaja, kakšne so njene vsebine?

Najprej imamo daljši intervju v živo iz studia ali po telefonu. Zanj skrbim jaz. Intervju je v slovenskem jeziku, na koncu posredujem še krajši izveček v španščini. V našo oddajo so v 25 letih padli prav vsi, levi in desni, matični Slovenci, zdenci, izseljenci, zamejci. Tisti, ki so pač bili v ospredju v tistem tednu, ali pa so bili na obisku v Argentini. Intervjuvali smo Janeza Janšo in Milana Kučana, imeli smo pogovor z vsemi tremi kandidati na letošnjih novembrskih predsedniških volitvah, intervjuvali smo vse slovenske dobitnike medalj na olimpijskih igrah v Londonu. Veliko nam pri tem pomagajo novinarji v Sloveniji, saj nam posredujejo prepotrebne telefonske številke in kontakte. S slovenskim olimpijskim komitejem sodelujemo že tretjo olimpijado. Pred kratkim smo v studiu imeli v gosteh Borisa Cavazzo. Izmed zamejcev smo intervjuvali (seveda) Borisa Pahorja, ki je naš veliki prijatelj in cenjeno delo Slovencev v

Argentini, vsako leto pa mu meseca avgusta v živo voščimo za rojstni dan. Od zamejcev na vašem koncu smo intervjuvali še Bruna Volpija Lisjaka, Miroslava Košuto, Livia Bogatca in Mirando Caharijo, Jurija Paljka, Andreja Černica in še bi lahko našteval.

Iščemo tudi Slovence po svetu, veliko smo jih našli v Afriki. V vseh teh letih smo opravili več kot tisoč intervjujev.

Ali oddajate vsako soboto?

Čisto vsako soboto, 52 sobot na leto, tudi če pade sobota na 25. december ali 1. januar, ker naši ljudje to pričakujejo. Le enkrat nismo šli v eter, vendar je bil za to kriv radio, nameščali so namreč nove antene.

Komu pa je namenjena oddaja?

Prvenstveno Slovincem v Argentini. Lahko bi zatrdil, da smo tako rekoč edini, ki pove-

zujemo vse Slovence v Argentini, tako geografsko kot ideološko. Migracija v Argentino je imela več valov Slovencev, ki med sabo bolj malo sodelujejo in še danes ne gredo skupaj. Naša oddaja je samostojna, ne delujemo pod okriljem nobene slovenske organizacije. Našo ekipo sestavljajo ljudje iz obeh emigracij, vsi smo rojeni v Argentini. Ana Ličen izhaja iz Vipavske doline in emigracije iz časa med obema vojnama, govori staro vipavsko narečje, ona je predstavnica slovenskih staronaseljencev. Nikoli se nismo skregali, ampak le debatirali. Menimo, da mora biti vsak Slovenec ponosen, da sliši slovensko besedo in novice o Sloveniji.

Kako pa je z Beneškimi Slovenci?

Po pravici povedano, smo njihovo prisotnost odkrili pred petimi leti. Benečani so v glavnem vključeni v italijanske skupine in domove. Z njimi smo navezali stike in opravili tudi intervjuje. Vendar je pri njih problem jezika, podobno kot pri slovenskih priseljencih, ki izhajajo iz predvojne gospodarske emigracije. Ne govorijo več slovenskega jezika, mnogi ne čutijo več slovenskega. Ne gre pa posploševati. V mestu Parana, ki je oddaljeno 600 kilometrov od Buenos Airesa, se je skupina slovenskih staronaseljencev, gre v glavnem za Brice, ki so sem prišli ob koncu 19. stoletja, na novo organizirala. Ko sem predaval o slovenski literaturi na tamkajšnji katoliški

univerzi, se je zbralo kar nekaj Slovencev, ki sicer slovensko ne govorijo več, so pa zelo zavedni.

Imate podatke o tem, koliko ljudi posluša vašo oddajo?

Postaja se sliši v razdalji 1.000 kilometrov, v glavnem v velikem Buenos Airesu, ki šteje 13 milijonov ljudi. Sicer pa se po novem lahko posluša po vsem svetu po internetu. Nekateri nas poslušajo tudi v Sloveniji. Oddaja je dvojezična, ker tako veleval zakon, in sicer več kot 10% slovensčine, ki je tuj jezik, v njej ne sme biti. V resnici te meje nikoli ne spoštujemo in gremo krepko preko, doslej nas niso kaznovali.

Naša publika je tudi argentinska, poslušajo nas, ker predvajamo narodno-zabavno glasbo. Argentinci se oglašajo tudi v živo po telefonu. Nimamo sicer točnih podatkov, vemo pa, da je polovica poslušalcev Argentinec, polovica pa Slovencev. Glede samih števil si ne upam nič trditi, neka analiza je pred leti pokazala, da imamo od 70.000 do 80.000 poslušalcev. Številka je zelo visoka, skoraj ne morem verjeti. Sicer pa smo med 650 oddajami v Ve-

pravljam sam, je precej naporno in zahtevno delo, saj sem samouk in moram podatke sam iskati, odbirati in nato prevajati tudi s tehničnimi izrazi v španščino. O znanstvenikih imam v načrtu, da bi tudi pripravil knjigo. Kdaj bo izšla, še ne vem. Ob samem finančnem kritju, ki ga bom odložil kot zadnjo skrb, moram najprej spremeniti radijski jezik v knjižnega, najti slike, skratka, še precej dela je.

Kaj pa glede informativnega dela?

V glavnem poročamo o Slovincih. Za dejavnosti Slovencev v Argentini imamo že časopise. Če se pri nas pripravljata pomemben dogodek ali velika obletnica, seveda pokličemo tudi "naše" Slovence in jih intervjujamo. To velja tudi za Slovence po svetu. Prvenstveno pa poročamo o Slovincih, od politike do športa, kulture, družbe, Cerkev. O samem dogajanju v Sloveniji pa nam od 5 do 6 minut v živo poroča v španščini Tatjana Willenpart.

Kaj pripravljate za 25-letnico oddajanja, ki bo v začetku de-

najbolji jezik, se selijo v Slovenijo.

Osamosvojitve Slovenije ni vsaj upočasnila asimilacijskega procesa?

Osamosvojitve Slovenije nas je prav gotovo utrdila v zavesti, vendar nam ni pomagala pri učenju in izpopolnjevanju slovenskega jezika, ki se precej hitro izgublja. Otroci in mladi sicer še vedno čebļajo, pojejo, govorijo v slovenskem jeziku, vendar je asimilacija neustavljiva. Vi, zamejci, ste Slovenci s Slovenijo blizu, mi smo daleč, živimo v argentinskem morju.

Na tem področju so dejavni domovi in organizacije politične emigracije, čeprav se bo tudi pri njih v naslednjem desetletju marsikaj spremenilo. Ne nazadnje ne bo več slovenske nedeljske maše v vsakem domu, saj mlajših slovenskih duhovnikov nimamo.

Oddajo Okence v Slovenijo uredničujete v svojem prostem času, vsi imate namreč svoje poklice.

Drži, v ekipi ni nobenega poklicnega časnika, sicer pa slovenskih radijskih ali televizijskih poklicnih novinarjev tudi ne poznam. Pri oddaji delamo vsi brezplačno, za odkup radijske ure nam pomagajo Urad in nekateri sponzorji. Na radio smo zelo dobro sprejeti, poznajo nas kot poštene ljudi. Ne nazadnje plačujemo vsakokrat v roku. Druge narodnostne skupnosti nimajo takih oddaj, podobno naši imajo le Italijani, ki pa se ločujejo, enkrat so Sicilijanci, drugič Neapeljčani. Oddajo imajo tudi Španci. Druge narodne skupnosti imajo oddaje na lokalnih postajah, ki se še v mestu ne slišijo povsod, na teh pa ni omejitev glede uporabe jezika. Glede samih poklicev, po katerih sprašujete: v naši ekipi je 83-letna Ana Ličen, ki je upokojenka, navadno je tista, ki na radio pride prva. Betty Miklavc je uslužbenka, Nestor Stocca mehanik, Marjana Pirc dela na mehiškem veleposlaništvu, Tatjana Willenpart, ki se oglašja iz Slovenije, poučuje in je prevajalka, jaz sem uslužbenec.

Kaj pa vaša življenjska zgodba?

Rojen sem v Argentini v slovenski družini, ki pripada politični emigraciji, mama je doma na Starem trgu pod gradom v Ljubljani, oče pa iz Žalca. Doma smo govorili slovensko. Ko sem šel v argentinsko šolo, nisem znal niti besedice španščine. Podobno je bilo tudi z mojim sinom in hčerko. Obiskoval sem slovenski zavod v Buenos Airesu, kjer so nam vedno pripovedovali o Sloveniji, bral sem veliko slovenskih knjig. Osem let sem pel v slovenskem zboru Karantanija, bili smo komorna zasedba 15 pevcov, od takratnih mladih se jih danes pet poklicno ukvarja z glasbo. Kot otrok in mladenič sem toliko poslušal o Sloveniji, kjer sem imel še staro mamo, da sem se vkrcal na ladjo, ko sem bil star 20 let, na njej delal in priplul v Evropo, v Rotterdam. "S stopom" sem prišel do Kölna, februarja 1972 pa sem preko Šentilja došel v Maribor in nato v Ljubljano. Tu sem ostal pet mesecev. Bil sem doma.

Še danes, ko prihajam v Slovenijo, se počutim doma. Na Prešernovem trgu poslušam dijake, kako samozavestno govorijo slovensko, zame je vsakokrat doživetje.

/str. 4
Erika Jazbar

Nezaslišano!

Župnika z gnojnimi vilami v cerkev

Tam po velikem šmarnu se je navadno vreme ustalilo. Ko sva pred desetletjem modrovala z inž.

Francem Avčinom pred njegovo kočjo v Zatrniku v Trentarski dolini, mi je ganjeno rekel: "Če želite okusiti gore, pojdite tja po veliki maši. Prej ne. Seveda, september je lep, ko se barvna paleta razprostre v vsej svoji lepoti, pa zadnji teden v avgustu je najlepši..." Prav zato sem se po več desetletjih znova odpravil na Ratitovec. Vreme je bilo naklonjeno in enkratni "kamniti cvet", ki ga od tod ponujajo Julijci, mi je bil tisti dan poklonjen...

Obiskal sem njegov grob in se začudil urejenosti in koliko sveč je gorelo na njem. Skromen na-

grobnik je kazal vso tisto dobroto in preproščino, ki jo je imel ta duhovnik. Sploh ne vem, kaj me je gnalo, da sem se tako mimogrede znašel pred Nežino bajto. Ta je lučaj stran od pokopališča. Obstal sem, saj je bila zapuščena, brez cvetja, brez znane muce in

tudi klopca pred njo je bila razmajana. Z roko sem obrišal prah na oknu in pogledal v notranjost. Vse prazno, pajčevine... Tedaj pa se je za menoj zaslišal glas: "Kaj pa ti tu stikaš? Si ti tisti, ki kradeš?" Rafal se je nadaljeval. Ko sem se ozrl, sem videl pred seboj krepkega kmečkega očanca z gnojnimi vilami v rokah. Tu pa ne gre kar tako, sem si mislil. Skušal sem mu dopovedati, da sem pač iz radovednosti pokukal, ali je Neža še živa, on pa ni slišal na to struno nič. "Ti tudi kradeš! En tak, kot si ti, je odnesel bogca s križa pred našo hišo. Veš, koliko rodov je pred njim molilo? Pa pride en tak capin iz doline in ga enostavno odnese. Nič, nič, poklical bom policijo, ti pa greš sedaj z mano, ker grem k maši. Potem pa se

bova pogovarjala naprej!" Skušal sem nekaj izjcljati, on pa: "Tiho, drugače te natakem sem gor!" in je pokazal na vile. "Gremo, gremo!" in me je potiskal proti cerkvi. Bil sem res zmeden. Kaj storiti, ko ti nekdo potiska gnojne vile v hrbet in poganja proti cerkvi? Dovolj za film! Lepo vsto-

pimo, se prekrizamo, mož odloži vile pred cerkvena vrata, jaz pa lepo pred njim smuknem v zakristijo, on pa za menoj. "Gospod", reče župniku, "tega ne spustite skozi stranska vrata, ker krade!" "A ja, krade?" reče župnik. "Ga bom varoval!" nadaljuje in očanec gre v klop. K maši pristopiva oba z župnikom in somašujeva. Moj stražar pa nekam čudno gleda, in ko pride obhajilo, gre ponižno pred oltar. Proti koncu maše pa me je le skrbelo, kako se bo ta cirkus končal. Po maši greva ven skupaj z župnikom. Tam naju čakajo vsi, ki so prišli k maši. "Lepo, da ste prišli in počastili našo Jerco", reče župnik. "Kaj sedaj?" "Kaj!" odgovori moj stražar. "Jaz sem mislil, da oni krade", in pokaže s prstom name, naslonjen na vile, "sedaj pa vidim, da je vaše sorte. Kdo bi si mislil, da znate vi gospodje tako ubogati! Verjetno je to edini župnik, ki ga je vernik z gnojnimi vilami pripeljal pred oltar! Ste že kdaj slišali kaj takega? Zdaj vidim, da ni ta pravi, ki krade naše bogce po križih!" Klepet se je nadaljeval, zavili smo v vaško gostilno, možaku pa sem obljubil, da mu bom do Božiča priskrbel novega bogca, ki ga bom postavili na križ pred njegovo domačijo. "Pa še praznik bomo naredili!" mi odvrne ob slovesu.

Ambrož Kodolja

Spodbuda ob začetku leta vere Vera postane živa ob nekem srečanju

Morda se tudi vi sprašujete, čemu je svet oče Benedikt razglasil Leto vere? Brez skrbi, misel se mu ni porodila čez noč, temveč je plod jasnega dejstva, ki se nam vsiljuje na Jozu, da ne moremo več pojmovati vere kot nekaj samo po sebi umevnega. Naša družba je pokrščanska, saj sami opažamo,

snično tisti rešenik. Prišla sta pač do skrajnosti svojega razumevanja in izpovedovanje zgolj z jezikom jima ni koristilo. Moralo je priti do nečesa povsem drugečnega in novega, eksplozivnega, nečesa, kar bi njuno življenje resnično obrnilo na glavo – srečati sta morala Vstalega. Da pa je do tega prišlo, je pomembno še nekaj – bila

sta na poti. Pomembna zadeva tudi za nas, saj vera pomeni zvestobo in vztrajnost. Pogosto se je treba pošteno boriti ter premagati ovire in krize, vstati ob padcih. Učenca sta Jezusa poslušala, čeprav ga še nista spoznala. Tudi mi ga morda še nismo prav spoznali, ker ga še nismo zares srečali, želimo pa si tega. Z razumom in voljo se lahko nekoliko prisilimo k poslušanju njegovih naročil – to so Božje zapovedi (sem spadajo seveda tudi Jezusova naročila, če

je pač Bog), pa tudi cerkveni nauk. Le-tega se je težko držati, zlasti, če na Cerkev ne gledamo pravilno in jo imamo za zgolj človeško ustanovo. Pa vzemimo ta nauk kot navodila neke velike. Pomeni, da smo lahko kristjani sami ovira "veselemu oznanilu" odrešenja, kar pomeni beseda evangelij, če vladat v našem življenju razkorak med tistim, kar izpovedujemo, in tistim, kar živimo. Ob nedeljah in slovesnih praznikih namreč v velikem številu "izpovedujemo vero", že ko stopimo iz cerkve na plano, pa te izpovedi ne potrjujejo z življenjem. Morda smo tudi mi podobni tistima učencema, ki sta na poti v Emavs izgubila vso vero in vse upanje, da je Jezus re-

da je krščanstvo postalo neki lepotni dodatek, opcija, ni pa več nekaj, kar usmerja naše življenje, kar bi odločilno vplivalo na naše bivanje samo in na naše odločitve – majhne ali velike. Pomeni, da smo lahko kristjani sami ovira "veselemu oznanilu" odrešenja, kar pomeni beseda evangelij, če vladat v našem življenju razkorak med tistim, kar izpovedujemo, in tistim, kar živimo. Ob nedeljah in slovesnih praznikih namreč v velikem številu "izpovedujemo vero", že ko stopimo iz cerkve na plano, pa te izpovedi ne potrjujejo z življenjem. Morda smo tudi mi podobni tistima učencema, ki sta na poti v Emavs izgubila vso vero in vse upanje, da je Jezus re-

Andrej Vončina

Apostolsko pismo papeža Benedikta XVI. (5) Vrata vere

11. V Katekizmu Katoliške Cerkve lahko vsi najdejo dragocen in nepogrešljiv pripomoček za dostop do sistematičnega poznavanja vsebin vere. Katekizem predstavlja enega izmed najpomembnejših sadov II. vatikanskega cerkvenega zbora. V apostolski konstituciji Zaklad vere, ki jo je blaženi Janez Pavel II. zagotovno ne po naključju podpisal ravno ob 30. obletnici odprtja II. vatikanskega cerkvenega zbora, je zapisal: "Katekizem bo izredno pomemben prispevek k prenovi celotnega cerkvenega življenja... Razumem ga kot uporabno in legitimno orodje v službi cerkvene edinosti in kot zanesljivo pravilo pri poučevanju vere".

S tega vidika bo moralo leto vere izraziti skupno prizadevanje za vnovično odkritje in študij temeljnih vsebin vere, ki so sistematično in organsko povzete v Katekizmu Katoliške Cerkve. Tukaj se namreč pokaže bogastvo nauka, ki ga je Cerkev sprejela, hranila in posredovala naprej skozi svojo dvatisočletno zgodovino. Od Svetega pisma do cerkvenih očetov, od teologov do svetnikov, ki so se pojavljali skozi stoletja, nudi Katekizem trajen spomin na številne načine, na katere je Cerkev razmišljala o veri in napredovala v nauku, da bi

vernikom ponudila gotovost v njihovem verskem življenju. Katekizem Katoliške Cerkve po svoji strukturi odraža razvoj vere vse do velikih tem vsakdanjega življenja. Stran za stranjo lahko odkrivamo, da to, kar nam pri- naša, ni teorija, ampak srečanje z Osebo, ki živi v Cerkvi. Izpovedi vere namreč sledi razlaga zakra-

Blaženi Janez Pavel II.

mentalnega življenja, v katerem je prisoten Kristus, ki deluje in nadaljuje z gradnjo svoje Cerkve. Brez bogoslužja in zakramentov izpoved vere ne bi bila učinkovita, ker bi pogrešala milost, ki podpira pričevanje kristjanov.

Prav tako tudi katekizemski nauk o moralnem življenju dobi popolnoma drug pomen, če je postavljen v razmerje z vero, bogoslužjem in molitvijo.

12. V tem letu bo torej Katekizem Katoliške Cerkve lahko služil kot pravo orodje v podporo vere, zlasti za vse, ki jim je pri srcu krščanska vzgoja, ki je tako odločilnega pomena v našem kulturnem okolju. V ta namen sem Kongregacijo za nauk vere povabil, naj v sodelovanju s pristojnimi di- asteriji Svetega sedeža sestavi na-

vodilo, s katerim bo Cerkvi in vernikom dala nekaj namigov za življenje leta vere na bolj učinkovite in primerne načine v službi verovanja in evangeliziranja. Vera je namreč bolj kot v preteklosti izpostavljena vrsti vprašanj,

ki izhajajo iz spremenjene miselnosti. Ta še zlasti krči območje razumskih gotovosti na to, kar predstavljajo znanstveni in tehnološki dosežki. Kljub temu se Cerkev ni nikoli bala pokazati, kako med vero in pristno znanostjo ni nikakršnega spora, saj obe po svoji poti stremita k resnici. 13. Med tem letom bo odločilnega pomena obnoviti zgodovino naše vere, v kateri se na skrivnostni način prepletata svetost in grešnost. Medtem ko prva poudarja velik prispevek, ki so ga moške in žene prispevali k rasti in razvoju skupnosti s pričevanjem svoje življenja, mora drugi v vsakem človeku sprožiti iskreno in trajno prizadevanje za spreobrnjenje, da bi doživeli usmiljenje Očeta, ki prihaja naproti vsem ljudem.

V tem času bomo uprli pogled v Jezusa Kristusa, "začetnika in dopolnitelja vere" (Heb 12,2). V njem najde potesitev sleherni nemir in hrepenenje človeškega srca. Radost ljubezni, odgovor na dramo trpljenja in bolečine, moč odpuščanja po razžalitvi in zmagi življenja nad praznino smrti, vse to je izpolnjeno v skrivnosti njegovega učlovečenja, tega, da je postal človek, deležen naše človeške slabosti, da bi jo preobrazil z močjo svojega vstajenja. V njem, ki je umrl in vstal zaradi našega odrešenja, so docela pojasnjeni primeri vere, ki so zaznamovali teh dva tisoč let naše zgodovine odrešenja.

/ dalje

S 3. strani Ko na Prešernovem trgu poslušam dijake...

V svojem prostem času delujete tudi v drugih sredi- nah?

Iskreno povedano, ne zmorem. Vse svoje energije dajem v radijsko oddajo. Za radijsko oddajo se pripravljam vsak dan, pregledujem novice, pri tem se moram javno zahvaliti Slovenski tiskovni agenciji STA, ki nam nudi servis brezplačno, in radiu Ognjišče, ki nam vsak dan pošilja novice. Nadalje prejemamo časopise tu-

di iz vašega zamejstva, in sicer Novi glas in Mladiko, z Avstrijo nimamo večjih stikov. Za tedenski intervju se moram poglobiti v temati-ko, saj traja deset minut, za kulturno oddajo moram veliko brati, iskati, prevajati. Ves teden se pripravljam, v soboto popoldne pa začnem misliti na novo oddajo.

Kako sodelujete z drugimi časnikarji v Argentini?

Dejansko skoraj nič. Mi smo etnična radijska oddaja, mar-

sikdo nas pozna in ceni, tudi debelo gleda, ko vidi številke o naših poslušalcih, vendar sodelovanja na časnikarskem področju ni.

Kaj pa konferenca SSK v Ljubljani? Katere so podobnosti z drugimi slovenskimi časnikarji?

Ni jih veliko, za Slovenijo smo mi eksotični, podobni smo avstralskim Slovencem. Imamo čisto drugo poslanstvo, delamo na drugačen način, tudi od vas v zamejstvu se razlikujemo, vi ste profesionalci.

Konferenca je bila vsekakor zelo dragocena, ker sem navezal nove stike, spoznal nove realnosti, iz prve roke sem o vsakodnevnem utripu v Sloveniji izvedel marsikaj,

česar v časopisih ne prebereš. Vaš brat Juan živi v Sloveniji že vrsto let.

Juan je edini v družini, ki se je odločil za življenje v Sloveniji. Odselil se je že leta 1990, že prej je sicer obiskoval tečaje opernega petja po Evropi in Ameriki. Na začetku je bilo težko, saj je bila prva hčerka še dojenček, vendar se je uveljavil. Po pravi- ci povedano, ne le kot pevec, temveč tudi kot športni komentator južnoameriških nogometnih tekem. Po izobrazbi je diplomiran pevec, ima pa tudi diplomsko novinarja. V Sloveniji je precej poznan, v njej se je dobro živil.

Papež poziva k "razpihovanju plamena evangelija"

Papež Benedikt XVI. je ob koncu sinode 262 škofov povabil k širjenju nove evangelizacije in k "razpihovanju plamena evangelija med tistimi, ki so izgubili vero". Papež je z ostalimi škofi sinodo, ki je trajala tri tedne, končal v vatikanski baziliki svetega Petra. "Pravi protagonisti nove evangelizacije so svetniki - s svojim življenjem in s svojimi dejanji usmiljenja nam govorijo v jeziku, ki ga vsi razumejo", je dejal papež in pristavil, da je potrebno evangelij živeti verodostojno. To naj bi pomenilo, da se morajo tudi škofje poglobiti sami vase. Škofovska sinoda o novi evangelizaciji se je začela 7. oktobra. Papež Benedikt XVI. jo je sklical ob 50. obletnici drugega vatikanskega koncila (1962-65), namenjena pa

Papež Benedikt XVI.

je bila iskanju načina za "novo evangelizacijo" v času, ko kristjani izgubljajo vpliv v Evropi, v nekaterih delih sveta pa so žrtve diskriminacije. To je bila prva sinoda po letu 1974. Škofje na sinodi so sicer v sklepnem dokumentu vernike povabili, naj zavrnejo pesimizem do sodobnega sveta. Hkrati so se strinjali, da novo evangelizacijo potrebuje ves svet. Verniki pa naj se na to pot kljub številnim problemom podajo brez strahu, pogumom in odločno. "Ni prostora za pesimizem. Ne zatiskamo si oči pred izzivi globalizacije, niti se jih ne bojimo. Pomeniti morajo priložnost za povečanje navzočnosti evangelija", so poudarili škofje. Duhovnike po vsem svetu pa so pozvali, naj bodo njihove cerkve "hiše, odprte za vse", tudi za tiste, ki so "izključeni" in ki živijo v "nepravih družinskih razmerah" in ki ostajajo člani Cerkve. "Tudi v najbolj grenkih oblikah ateizma in agnosticizma se lahko strinjamo - čeprav v protislovnih oblikah, da ni praznina, ampak hrepenenje, pričakovanje tisto, ki čaka na ustrezen odgovor", so še dodali škofje.

Potrebno je ljubiti svojega bližnjega!

Nihče ni prerok v domačem kraju...

Nihče ni prerok v domačem kraju ... To se je pokazalo tudi pri dokumentarnem filmu Jožeta Možine Pedro Opeka – Dober prijatelj. Ne bi se spuščala v podrobnosti, zakaj domači žiriji v Portorožu film ni bil dober, medtem ko ga je žirija v Hollywoodu nagradila. Upam, da ga ne bomo gledali samo zato, ker so bili eni za, drugi proti, ampak bomo v njem prepoznali vsebino, ki kliče in vabi k solidarnosti z otroki na Madagaskarju, relacija Portorož – Hollywood pa naj bo v "poduk", da le nismo tako slabi.

Brez konca in kraja poslušamo, da se je začela predsedniška kampanja. Ne vem zakaj, niti za koga. Dva kandidata jo imata že vrsto let. Poznamo ju do 'obisti', bi rekli na Primorskem. Več kot očitno sta pokazala in dokazala, koga imata rada in koga ne marata, še bolj kot to poznamo vzvišeno učiteljsko držo enega ter prijazen nasmeh in odprt pogled drugega. Sprašujem se: "Ali je to dovolj?" Kakšnih 'marketinških' potez se poslužujejo, pa je drugo vprašanje. Sama menim, da je bistvena razlika med reklamo za jogurt in kandidaturo za predsednika. Za zdaj gledamo le cenene reklame za jogurt, ki pa davkoplačevalce kar nekaj stanejo. Imamo še tretjega, ki v medijih skoraj ne šteje, ker je tam nekje v Bruslju, v tujini... ali je tam cenjen, sploh ni pomembno, ali je tam bil celo pohvaljen, še manj. Kot prvo se moramo spomniti, da Bruselj ni tujina, temveč naš skupni dom. Ko gre za črpanje evropskih sredstev, je 'naj', ko nam namišljeni domljubi govorijo, da nam krati samostojnost, je 'ne bodi ga treba'. Tudi sama vem, da ni vse zlato, ko se sveti, toda v danem trenutku rabimo tudi človeka, ki bo dobre izkušnje iz družine Evropskih narodov prenesel domov, ki ne bo iskal zaveznikov iz

preteklosti, temveč modrost sedanjosti in upanje prihodnosti. Nekateri pravijo, da je to naslednik gospoda Pučnika. Škoda, da moraš pri nas umreti, da kdo ceni tvoje delo ... Ko je pokojni gospod zastavil vse svoje moči za dobro slovenskega naroda, nisem zasledila teh besed. Ja spet smo tam, da v domačem kraju ni nihče prerok. Sedaj je čas za podporo nekemu, ki jo bo potreboval tudi po izvolitvi, pa naj bo kdorkoli. Na Ognjišču tako preprosto rečejo: "Skup držimo, pa bo šlo". Ko presojamo izjave prvega, drugega, tretjega, ne imejmo pred očmi ljudi, ki bi radi za hrbtom koga iskali lastno korist, temveč si dopustimo vprašanje "Kaj pa če to, kar govori, misli resno?" Mislim, da nam prav tega manjka. Ko sem že pri tem, me je pred dnevi močno zbolela pripomba, da bi moral generalni

no teh namigovanj. In verjemite, da bi ga z veseljem podelili tistemu, ki bi našim revnim ljudem zagotovil pravičnost in varnost. Bodimo pripravljeni, kajti v teh dneh bo veliko pranja umazane perila. Ni potrebe, da vse slišimo in vidimo ter Bogu in sebi krademo čas. Zaradi mene bi lahko bila danes Martinova nedelja. Odločitev je zelo preprosta, tako ne gre več naprej, preveč je nasprotovan in črni pik. Če že bomo dobili slabo banko, ni potrebno, da dobimo še slabega predsednika.

Pred dnevi je neki gospodarstvenik ugotavljal, da je tisoč ljudi okradlo dva milijona Slovencev. Mediji naravnost tekmujejo, kdo bo več slabega povedal o naših duhovnikih. Skupina praporašev z rdečo zvezdo si pripisuje zasluge za osvoboditev, priključitev, osamosvojitve in kaj vem še kaj. Pretirano bi bilo reči, da smo zaradi teh tisoč pohlepnežev vsi Slovenci slabi, da so zaradi nekaj duhovnikov, ki so prekršili to, kar so obljubili, slabi vsi duhovniki, da sta zaradi nekaj hlapcev revolucije junaštvo in pogum naših očetov nevredna spomina... A je zato res prav, da

Judežovo delo? Kaj je dobro in kaj slabo, presodite sami.

In potem nam ista elita govori o solidarnosti. Boli me, ker je ta beseda zadnje časa tako zelo zlorabljena. Ko so znižali nekatere pokojnine, je predstavnica združenj upokojencev povedala: "Krivično je zniževati najvišje pokojnine, saj ima vsak upokojenec otroke in vnuke, ki jim pomaga". A gospa misli, da tisti upokojenci, ki dobijo pod 500 evrov, nimajo otrok in vnukov? Nikoli niso bili privilegirani, sedaj pa jim odrekamo celo solidarnost, čeprav so prav oni tisti, ki so ohranjali gospodarstvo in kmetijstvo naše dežele. In vpliv takega razmišljanja je boleč, še bolj pa skrb vzbujajoč. Ali ni podobno trenutno stanje v državi? Dan za dnem se ponavlja, komu bi rezali, komu zmanjševali, saj se ve komu, lahko prav vsem, razen sebi ... lepo in prav, do neke mere, toda če bomo govorili le o tem, – verjemite – nekega dne ne bo več kaj rezati. Proračun na papirju bo preživel, v praksi pa bomo dobili nove brezposelne. V Ajdovščini samevajo stavbe in proizvodne hale Primorja, stroji so se ustavili, zavod izplačuje nadomestila,

država socialno pomoč, pri Karitas se trudimo, kot vemo in znamo ... Medtem pa so na naših gradbiščih tuja imena, domačine pa zavod pošilja v Avstrijo, Nemčijo ... Ne, to ni dobro. Pogrešam besede: oživitve gospodarstva, pogrešam besede nova delovna mesta, pogrešam besede za pošteno delo, pošteno plačilo. A se res ne znamo zmeniti, je res potrebno, da nam pridejo to povedati drugi? Kar nam bodo povedali, vemo že sedaj, le v domačem kraju ne dovolimo nikomur biti prerok.

Vstopamo v leto vere, ko se bomo spraševali, ali verujem, v kaj verujem in kako iskreno verujem!? Ali znam v sočloveku poiskati Božjo podobo, ali poznam le želje, ki jih zabijam v roke, noge vsem, ki ne mislijo kakor jaz? Pokažimo vsaj katoličani, da je ljubezen tista, ki premaga vse. Bodimo verodostojni in pokažimo svojo vero vsak dan, ne le v nedeljo. Naj vam prišepnem, kaj je potrebno: "Ljubiti svojega bližnjega kakor samega sebe". Pa vse dobro vam želim!

Jožica Ličen

Kratke

V Sloveniji pod pragom revščine najmanj četrta milijona ljudi

Obeležujemo mednarodni dan boja proti revščini, ki letos poudarja nujnost mednarodne povezave razvitih in nerazvitih držav. Podatki za Slovenijo so skrb vzbujajoči, saj je lani pod pragom tveganja revščine živelo 13,6 odstotka ali 273.000 ljudi. Poleg njih je bilo še 113.000 socialno izključenih, kar skupaj predstavlja več kot 19 odstotkov prebivalcev.

Na državnem statističnem uradu kot glavna vzroka za

revščino in socialno izključenost navajajo brezposelnost in nizke dohodke. V najslabšem položaju so bila lani gospodinjstva, v katerih ni bil noben član zaposlen ali samozaposlen, še posebej pa tista gospodinjstva brez delovno aktivnih članov, v katerih so živeli tudi vzdrževani otroci. Glede na tip gospodinjstva so bila v najslabšem položaju enočlanska in enostarševska gospodinjstva ter pari s tremi ali več otroki.

Tudi generalni tajnik Slovenske Karitas Imre Jerebic pravi, da je gospodarska kriza prinesla nove oblike revščine, "tako pri mladih, ki ostajajo brez perspektive, kot pri srednji generaciji, ki je ostala brez dela, in tudi pri starejših, kjer je nov obraz revščine osamljenost".

Karitas ob tem poskuša na te stiske odgovoriti. Na prvem mestu je pomoč ob materialni stiski, nato pa tudi ob duševni. "Zato se tudi vključujemo v mrežo pomoči, dobro sodelujemo z javnimi službami, z nevladnimi organizacijami, in to se mi zdi izjemno pomembno. Problem pa so položnice, ker to je večji zalogaj. Ljudje niso več kos normalnemu standardu in tu nam velikokrat zmanjkuje, da bi ublažili revščino na tak način, da bi družini vsaj delno poravnali razne položnice. Priče smo tudi pojavu deložacij", opisuje Jerebic.

Prostovoljci Slovenske Karitas vedno sledijo načelu človekovega dostojanstva in poslušanja sočloveka. "Prioriteta je, kaj si bo privoščil, kaj bo kupil in kje bo privarčeval, enako se moramo pri nas pogovarjati s tistimi, ki pridejo k nam po pomoč. Tukaj je poleg solidarnosti in človeškega dostojanstva izredno pomembno tudi učenje skromnosti".

Sklad Združenih narodov za otroke Unicef pa ob dnevu revščine opozarja na razsežnost revščine in prikrajšanosti otrok v najrazvitejših državah. V Unicefovi raziskavi so kot prikrajšani opredeljeni otroci, ki jim manjkata dve ali več izmed 14 osnovnih dobrin. Med dobrine naj bi spadali npr. trije obroki na dan, miren prostor za pisanje domače naloge, poučne knjige na domači knjižni polici, dostop do interneta in podobno. V Sloveniji je splošna stopnja prikrajšanosti 8,3 odstotka, kar nas postavlja ob bok Češke, Cipra in Španije.

Terčeljev shod v Logu pri Vipavi

V nedeljo, 21. oktobra, je v cerkvi Marije Tolažnice žalostnih v Logu pri Vipavi potekal Terčeljev shod. Začel se je z molitveno uro, v kateri smo o petih izživih novega

pastoralnega načrta razmišljali prek besed Filipa Terčelja. Te ostajajo tudi v današnjem času še kako aktualne. Sveto mašo, ki je sledila, je ob somaševanju vipavskih duhovnikov daroval postulator dr. Primož Krečič. V nagovoru je Terčeljevo življenje in poslanstvo predstavil v luči poslanice svetega očeta za misijonsko nedeljo: "Filip Terčelj se je pridružil svojemu Odrašeniku, ki so ga izdali in umorili njegovi bratje po krvi. Kakor se je vse življenje z močno vero trudil odpravljati krivice in v ljudeh, ne glede na narod in politično prepričanje, priznaval dostojanstvo, je tudi svojo smrt dal za ljudi, ki jim je želel pomagati". Januarja se obeta simpozij, ki bo na osnovi arhivskih virov predstavil še nekatera nejasna dejstva iz Terčeljevega življenja, spomladi naj bi stekel postopek za njegovo beatifikacijo.

Gabrije / Podelitev zakramenta sv. birme

Slovesnega bogoslužja se je udeležilo veliko vernikov

V nedeljo, 13. oktobra, je v cerkvi sv. Nikolaja v Gabrju, v občini Sovodnje ob Soči, prejelo zakrament sv. birme trinajst deklet in fantov. Mašno daritev in podelitev zakramenta je opravil goriški upokojeni nadškof msgr. Dino De Antoni, ki je ravno v tej cerkvi začel svoje škofovsko službo leta 1999. Nadškofa Dina, birmance in birmanke je v začetku maše na kratko nagovoril Julijan Čavdek, ki je pozdravil v imenu vseh župnijskih skupnosti, iz katerih prihajajo letošnji birmanci in birmanke iz pastoralnega območja Soča-Vipava. Sledila je mašna daritev, pri kateri sta ob nadškofu Dinu somaševala še župnik Karel Bolčina in msgr. Anton

Lazar, birmanci in birmanke pa so sodelovali z branjem beril in prošnji ter pri prinašanju darov.

Slovesnega praznika se je udeležilo res veliko število vernikov. Posebno lepoto liturgije

ji je dalo petje cerkvenega mladinskega zbora z Vrha Sv. Mihaela pod vodstvom Sare Devetak.

Najbolj doživet trenutek je bila seveda podelitev zakramenta sv. birme, med katero je nadškof Dino z vsakim birmancem in vsako birmanko spregovoril tudi nekaj besed in jih vprašal po osebnem verskem življenju. Pomenljiva je bila tudi škofova pridiga, v kateri je poudaril zvestobo Kristusa tudi takrat, ko človek nanj pozabi, in dal v razmislek tri vprašanja, med katerimi je bilo eno namenjeno staršem: vprašal jih je, kako bi sprejeli morebitno odločitev sina ali hčerke za posvečeno življenje.

Na sliki (spredaj od leve): Lucrezia Scaringella, Sara Cej, Maja Batistič, Škof Dino De Antoni, Nikolaj Pavletič, Jury Devetak, Martina Trevisan, (v drugi vrsti) msgr. Anton Lazar, g. Karel Bolčina, Simone Glessi, Manuel Quaggiato, Simon Čavdek, Gregor Braini, Filip Mosetti, Samuel Zavadlav, Erik Berlot.

Kratke

Kulturni center Lojze Bratuž vabi v Ljubljansko Opero na ogled baletne predstave

Kulturni center Lojze Bratuž prireja v petek, 14. decembra 2012, obisk Ljubljanske Opere in ogled baletne predstave HRESTAC – BOŽIČNA ZGODBA. Začetek prireditve ob 19.30. Prevoz v Ljubljano z avtobusom z odhodom iz Gorice ob 17.30. Prodaja vstopnic že poteka na tel. 0481-531445 ali na kcl.bratuž@libero.it. Vljudno vabljeni

V Gonarsu poklon vojnim žrtvam

Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice se je v nedeljo, 28. oktobra, poklonila vojnim žrtvam in položila venec pri spomeniku v Gonarsu. To

Foto DP

simbolno dejanje člani Zveze opravljajo že več desetletij, še preden je bil zgrajen spomenik in je bilo na tamkajšnjem prostoru pokopališče s cementnimi križi, kjer so bile pokopane žrtve italijanskega taborišča v Gonarsu, največ žensk in otrok.

V teh dneh potekajo spominske slovesnosti ob raznih spomenikih in na pokopališčih naših krajev, ki jih prirejajo občinske uprave, krajevna društva in druge organizacije.

Prodaja abonmajev za sezono Slovenskega stalnega gledališča Trst 2012/13 v Gorici

Slovensko stalno gledališče (SSG) razpisuje v Gorici, v sodelovanju s Kulturnim domom Gorica in Kulturnim centrom Lojze Bratuž, abonma za gledališko sezono 2012/13. Abonma zajema šest predstav, ki bodo tudi v letošnji sezoni opremljene z italijanskimi nadnapisi.

Vanj so vključene štiri produkcije Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta: Vinko Möderndorfer "Vaje za tesnobo", Jordi Galceran "Burundanga", Peter Handke "Še vedno vihar", Bertolt Brecht - Kurt Weill - Igor Pison "Mahagonz" in dve gostovanji: "Proti severnemu vetru" Daniela Glattauerja v izvedbi Prešemovega gledališča Kranj in Mestnega gledališča Ptuj ter "Alma Ajka" Maje Gal Štromar.

Predstave se bodo, kot vedno, vrstile na odru Kulturnega doma (ul. I. Brass 20 - Gorica) in Kulturnega centra Lojze Bratuž (drevored 20. septembra 85 - Gorica).

Prva predstava v abonmaju SSG bo v ponedeljek, 19. novembra 2012, ob 20.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici s premierno uprizoritvijo drame Vinka Möderndorferja Vaje za tesnobo v režiji Jake Andreja Vojevca. Igra je prejela Grumovo nagrado za najboljšo novo slovensko dramsko besedilo. Podnaslovljena kot "igra o današnjih dneh" v kratkih, zgoščeno zgovornih prizorih uprizarja novodobni neoliberalni vsakdanjik, v katerem ljudje lovijo svoja življenja, in prihodnost med krutostjo in banalnostjo in prikazuje širši pogled na današnjo stvarnost. Vpisovanje abonmajev poteka do 19. novembra 2012 v Kulturnem domu v Gorici (0481 33288), vsak delavnik od 10. do 13. in od 16. do 18. ure, in v Kulturnem centru Lojze Bratuž (tel. 0481 531445), vsak delavnik od 8.30 do 12.30 in od 17. do 19. ure. Stari abonenti lahko svoje sedeže potrdijo do 9. novembra 2012, medtem ko novi lahko vpišejo abonma.

Cena abonmaja (6 predstav): 100 evrov, znižani (za študente) 50 evrov, vsak družinski član ima pravico do popusta 6 evrov. Posamezne vstopnice: redna 20 evrov in znižane: 17 evrov (under 26, over 65 in študentje brez starostnih omejitev) ter 16 evrov (brezposelni). Celoten program abonmaja SSG 2012-13 in splošne informacije so na razpolago tudi na spletni strani Kulturnega doma Gorica www.kulturnidom.it.

Vrtec Ringaraja pridobil novo igralo

Dober pripomoček za celosten otrokov razvoj

Veseli, navdušenost in razigranost kraljujejo letos v vrtcu Ringaraja v ulici Brolo. Njihovo dvorišče namreč krasi povsem novo, precej veliko igralo, ki omogoča otrokom kakovostno in varno igro z vrstniki. Nameščeno je bilo že med poltetjem, toda uradno dovoljenje za

uporabo tega je vrtec prejel konec septembra. Ko so vzgojiteljice povedale to krasno novico svojim malčkom, se je nasmeh pojavil na njihovih obrazih in želeli so čim prej preizkusiti novo igralo. Glavna zasluga za to novo pridobitev gre Združenju staršev vrtca Ringaraja, katerega predsednica je

Lara Kovic, podpredsednica pa Ivana Franco. Poglavitni cilj Združenja je prav ta, da zapolni praznino, ki nastaja zaradi vedno manjših državnih prispevkov za tovrstne potrebe šolskih ustanov. Poleg tega pa so tudi normative v zvezi s tem vedno strožje in zahtevnejše. Marsikatero igralo je bilo treba v tem zadnjem obdobju odstraniti, ker ni imelo oznake, da je v skladu z evropskimi normativami "UNI EN 1176 in 1177", ki upravičeno zagotavljajo otrokovo varnost. Vsem članom Združenja gre iskrena in srčna zahvala, saj nam ved-

no znova dokazujejo, da se da z dobro voljo in zavzetim delom marsikaj uresničiti ter premostiti marsikatero oviro, tudi finančno! V teh kriznih časih je izrednega pomena, da se tovrstne organizacije zavzemajo za dobrobit in obstoj naše slovenske šole. Zahvala za uresničitev tega projekta pa gre poleg Združenju staršev tudi goriški Fundaciji Carigo in goriški občini, ki projekt sofinancirata. Nekaj sredstev pa so nabrali tudi starši že v lanskem šolskem letu, ko so priredili božični srečelov.

Iz tega je razvidno, da je bilo zasledovanje tega cilja kar dolgoročno. V ta namen je nastal projekt *Gibajmo se za zdravo rast in razvoj*, saj je bila vidna konkretna potreba po prenovi in obogatitvi zunanjih prostorov šolske ustanove-vrtca, saj so ti vitalnega pomena za zdrav otrokov tako fizični kot kognitivni, emocionalni in socialni razvoj. Ne smemo namreč pozabiti oziroma moramo poudariti pomen, ki ga ima pristo in ustvarjalno igranje na odprtem. Otroci spoznavajo svoje meje, se zaveda, kaj zmore, doživlja ponos in veselje ob razvijajočih se sposobnostih in spretnostih ter gradi zaupanje vase. To pa

posledično pozitivno vpliva na oblikovanje samozvesti in samospoštovanja. Prosta igra razvija poleg motoričnih sposobnosti tudi ustvarjalnost, izvirnost, domiselnost otrok. Današnji otroci so v tem vidno prikrajšani zaradi življenjskega sloga, ki ga imajo odrasli in posledično tudi oni. Igralo pa ne predstavlja samo vir zadovoljstva in sprostitve. Združenje je s tem projektom zasnovo inovativne igrive dejavnosti, ki zaobjemajo poleg gibanja tudi vizualizacijo, domišljijo, kognitivno rast. Igralo je torej lahko velik didaktični pripomoček za vzgojiteljice. Otroci bodo na podlagi točno načrtanih vodenih igrivih dejavnosti pridobili ustrezne zaželjene

gibalne, funkcionalne pa tudi jezikovne in socialne veščine. Kadar učenje povežemo z gibanjem, se otrok uči hitreje in bolj učinkovito. Ob koncu lahko povzamemo, da so igrala zelo koristna in potrebna, saj omogočajo bolj zabavno gibanje in učenje ter pripomorejo k vsestranskemu razvoju otroka. Glavni pokrovitelj in motor projekta je seveda Združenje staršev vrtca Ringaraja. Po njihovi zaslugi se otroci v vrtcu Ringaraja varno in zabavno igrarajo na svežem zraku. Otrokom lahko zaželimo le čim več otroškega smeha in radosti, čim več igrice in razposajenosti, predvsem pa zavedanja, da je gibanje zdravo in pomembno.

SG

ZAHVALA

Ob izgubi predragega moža, očeta in nonota DANIJELA PINTARJA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam stali ob strani v teh težkih trenutkih. Še posebna zahvala pa naj gre g. župniku Marijanu Markežiču, domačemu zdravniku Pierluigiju de Fornasariju, pevcem MoPZ Štmaver in članom društva Sabotin.

SVOJCI

Koroški kulturni dnevi na Primorskem

Prisrčni in bogati glasbeni srečanja

Tradicionalno srečanje gojencev glasbenih šol v okviru petnajstih Koroških kulturnih dnevov na Primorskem je v torek, 23. oktobra, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici izzvenelo kot hvaležen poklon pokojnemu prof. Silvanu Kerševanu, dolgoletnemu ravnatelju Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, ki je prisrčno kulturno izmenjavo vedno podpiral in negoval. Nanj se je v svojem pozdravu uvodoma spomnila vodja goriške glasbene šole Alessandra Schettino. Ravnatelj Glasbene šole na Koroškem Roman Verdel (prinesel je tudi pozdrave Krščanske kulturne zveze) je povedal, da je bil Kerševan, ki ima velike zasluge za razvoj teh srečanj, njegov dolgoletni sopotnik. "Iz leta v leto se borimo, da sploh lahko še vzdržujemo naše ustanove", saj je "glasbena šola izredno pomembna za razvoj kulture na vseh področjih, saj je glasba veliko več kot samo kultura, tega sva se s Silvanom zelo dobro zavedala". Sodelovanje poteka že več kot 20 let, vsi doživljamo težave, a sodelovati je treba še naprej, saj "smo toliko vsi idealisti, da bomo to lahko zmogli tudi brez

Roman Verdel in Alessandra Schettino

sredstev". V imenu Glasbene matice Trst in Gorica je Nataša Paulin dodala, da tudi oni delajo z zagonom za mlade. Silvan Kerševan je znal iz otrok izvesti glasbo, bil je "čudovit človek,

saj ni iskal daril in pohval, a predvsem stik s človekom".

Na odru so se nato zvrstili mladi gojenci treh glasbenih šol. Na klavir, saksofon, harfo, kitaro, prečno flavto, harmoniko in čelo, kot solisti ali v duetih, so predstavili bolj ali manj znane skladbe iz svetovne zakladnice ter publiki podarili - v univerzalnem glasbenem jeziku - pravi užitek ob njihovem poslušanju.

Drugi dogodek, koncertni večer z naslovom *Cerkvena glasba skozi stoletja*, je potekal v sodelovanju s Kulturnim društvom Sabotin iz Štmavra v petek, 26. oktobra, v župnijski cerkvi sv. Silvestra v Pevmi.

Tokrat so pod vodstvom prof. Romana Verdela nastopili pevci odličnega Mešanega pevskega zbora Prosvetnega društva Sele in člani Orkestra GŠ Glasbena pomlad. Kot je povedala povezovalka sporeda Katja Roblek, Korošica, ki jo je življenjska pot zanesla na Goriško, je MePZ PD Sele približal občinstvu izbor biserov iz 1500 let stare cerkvene glasbene literature od gregorijanskih koralov prek liturgičnih skladb do današnjega časa. Glasbeno popotovanje je zbor - v moški zasedbi - začel prav z znanim koralom *Veni Creator Spiritus*, nadaljeval z renesančnimi večglasnimi *Alta Trinita beata* in Gallusov motet *Resonet in laudibus*. Baročna instrumentalna glasba je zaživela z J. S. Bachom, čigar skladbo je na pevmske orgle zaigral Andrej Feinig, Scarlattijevo *Alelujo* pa zapel mešani zbor. Ta je - kot primer dunajske klasiike - skupno s solisti, godalci in orglami - nato izvedel tri dele Mozartove maše. Roman-tiko, polno hrepenenja in močnih čustev, sta zastopala Bruckner in Mendelssohn Bartholdy, prvi z znano *Locus iste*, drugi s psalmom *Denn er hat seinen Engeln*. Drugi del koncerta je bil posvečen razvoju slovenskega cerkvenega petja, od starejših ljudskih prek tipičnih selskih do novejših glasbenih del, katerih avtor je prof. Verdel. Koroški gostje so sklenili večer s hvalnico iz pravoslavje liturgije *Tebe poem*.

DD

Koncert sakralne glasbe v Pevmi (foto DPD)

V Katoliški knjigarni o knjigi Pomorski klub Sirena

Na kavi s knjigo Ivane Suhadolc

Gostja jesenskega srečanja "na kavi s knjigo" v Katoliški knjigarni v Gorici je v četrtek, 25. oktobra, bila Ivana Suhadolc, avtorica dela *Pomorski klub Sirena - Slovenski glas v Tržaškem zalivu*, ki je konec septembra izšlo pri Založništvu tržaškega tiska.

Martina Kafol, urednica omenjene tržaške založbe, ki prireja četrtekova literarna srečanja skupno z Goriško Mohorjevo družbo in Mladiko v sodelovanju z goriško knjigarno na Travniku, je z veseljem povedala, da se bodo na željo slovenskih založnikov v Italiji, po uspeli sezoni, v Gorici nadaljevala druženja z avtorji in bralci. V pogovoru, ki ga je vodila, je povedala, da je Ivana Suhadolc, po rodu z Opčin, kot novinarka dolgo let delala v Trstu, Benetkah in Rimu, nato je bila nekaj časa v Bruslju. "Zelo ljubi morje, zelo lepo piše", zato se je porodila ideja, da bi napisala zgodbo o pomorskem klubu. Nastala je knjiga o zgodovini Sirene, o težavah njene nastajanja in sploh o Barkov-

Martina Kafol in Ivana Suhadolc (foto DPD)

ljah; "prav lepo se bere, kot pripoved ali roman", v slovenščini, pa tudi v italijanskem prevodu. Avtorica je povedala, da je v Sireni sicer imela prijatelje, a ni nikdar jadrala. Dela se je lotila z novinarskim pristopom, začela je zbirati gradivo in delati intervjuje. Za prvi, bolj zgodovinski del, ki obravnava t. i. prvo Sireno, ustanovljeno leta

1924, se je navdušila, ko je šla v državni arhiv v Rimu in med brskanjem našla snopič o Sireni, ki so ga hranili v političnem uradu nekdanje fašistične vlade. "Slastjo" je začela listati dokumente in našla pet strani dolg priziv predsednika Sirene Dragotina Starca, napisanega Mussoliniju, proti ukinitvi društva. Dokument jo je naravnost prevzel. V Barkovljah še vedno živi Starčev vnuk, ki ga je Suhadolc tudi intervjuvala. Ko je končala pisati zgodovinski del, se je pogovorila s tajnico kluba Majdo Gerdol Pertot; tudi ona ji je posredovala navdušenje in srečo ljudi, ki so bili izgubili vsak stik z morjem in končno spet dobili majhen košček terena ob njem. "Vsi so bili iz sebe, da imajo spet svoj prostor in lahko spet živijo ob morju". Na desetine ljudi je pri Sireni preživljalo ves svoj prosti čas, v to so vložili vse svoje veselje. "Vsa športna društva imajo velik pomen, ker združujejo ljudi in jih potrjujejo v njihovi identiteti"; če je občni jezik slovenščina, pa tudi

v narodni istovetnosti. Pri Sireni, pa tudi pri seslanski Čupi, je tu še "odnos do morja, ki nam ga je fašizem skušal načrtno iztrgati". Obala med Timavo in Barkovljami je bila vedno slovenska, bila je nekaj etnični klin, ki je delil pretežno italijanski Trst od ostale Italije na zahodu. "Ta klin so skušali uničiti". Med fašizmom so skušali ovirati vsako gospodarsko dejavnost na morju, ribičem niso izdajali dovoljenj itd. Za globlje poznavanje vsega tega je veliko naredil Bruno Volpi Lisjak; Ivana Suhadolc sedaj upa, da bo o tem pisal še kdo.

Ob koncu 19. stoletja je bil Trst trojezično mesto, je nadaljevala avtorica. Za veslanje Slovenci niso imeli veliko denarja, prvi klubi so bili italijanski in nemški. Ko je l. 1924 končno nastal slovenski klub, je doživel veliko nasprotovanja. Po več desetletjih "tišine" je nekaj vendar ostalo v srcih Barkovljanov, ki so Sireno leta 1976 spet ustanovili. Danes ima društvo sedež blizu italijanskega Barcola-Grignano, s katerim ima pristrčne in prijateljske odnose. Slovenci so na svojih jadrnicah kot drugi športniki, med njimi je cela serija svetovnih prvakov. Najboljša prvakinja je Arianna Bogatec, ki je bila tudi dvakrat na olimpijskih igrah. Sirena je nastala kot veslaški klub, a te sekcije žal ni več; nekaj časa so imeli potapljaško, pa tudi deskarsko sekcijo, trenutno ima le jadrnanje in športni ribolov. Ko so drugi ustanovili Sireno, nihče od članov ni imel barke, ni znal ne jadrati ne veslati. Klub so ustanovili, da bi njihovi otroci imeli odnos do morja. "Izključno za to". Za klub je bilo bistveno, da so bili vpisani v FIV (Federazione Italiana Vela); tudi tu so naleteli na številne ovire, a zagrizeno in vztrajno so z lobijem in majhnimi kompromisi le dosegli, kar so želeli. Prva leta so se za tečaje za otroke obrnili na sosednje pomorske klube v Kopru in Piranu, nato so nekaj malih jadrnic celo sami naredili. "Vedno se je treba boriti, da nekaj imaš in izboljšaš".

DD

Vremenska ujma na Goriškem Deželni svetnik SSK Gabrovec na obisku

V Podgorji (foto S. Marini)

Vremenska ujma je prejšnji konec tedna ponovno prizadela številna območja na Goriškem in s tem povzročila veliko gmotno škodo družinam in podjetjem ter nove preglavice nemočnim javnim upraviteljem. Na povabilo pokrajinskega tajnika SSK Julijana Čavdka in goriškega občinskega svetnika Walterja Bandlja si je deželni svetnik SSK Igor Gabrovec v ponedeljek, 29. oktobra, ogledal nekatere najbolj prizadete kraje. Najprej se je na županstvu v Sovodnjah srečal z županjo Alenko Florenin. Sledil je ogled poplavljenih področij pri Sovodnjah, Gabrjah in Rupih, nato se je Gabrovec odpravil v Podgoro, kjer je narasla voda povzročila veliko škodo. Te je bilo kar nekaj tu-

di v Števerjanu. Deželni svetnik je v minulih letih večkrat posegel pri pristojnem deželnem odborništvu ter civilni zaščiti in kar nekaj pomembnih rezultatov je bilo tudi doseženih, kot npr. temeljito očiščenje rečne struge Vipave med Rupo, Gabrjami in Sovodnjami. "Očitno pa še vedno ni dovolj, saj sta vzdrževanje rečnih strug in redno čiščenje odtočnih kanalov bistvenega pomena za preprečevanje tovrstnih situacij in tega se mora zavedati tudi Dežela, saj zvonjenje po toči nikakor ne more nadomestiti nastale škode in preprečiti strahu v ljudeh, ki trepetajo ob vsakem večjem nalivu", je poudaril deželni svetnik Gabrovec, ki bo v naslednjih dneh srečal pristojnega odbornika Luco Cirianija.

S sveto mašo, ki jo je daroval g. Karel Bolčina v cerkvi sv. Andreja v Štandrežu, so se 90 in 91-letniki zahvalili Bogu za doseženi visoki jubilej.

Vljudno vabljeni
na odprte spominske
razstave umetnika

RIKO DEBENJAK ob 25-letnici smrti

Umetnika bo predstavila umetnostna zgodovinarica
Tatjana Pregl Kobe
Razstavljena olja na platno so iz družinske zbirke umetnika
Glasbeni poklon Doralice Klainscek, harfa
Razstava je v sodelovanju z Galerijo Riko Debenjak iz Kanala ob Soči

Kulturni center Lojze Bratuž
Četrtek, 8. novembra 2012, ob 18. uri

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
DEKANIJA ŠTANDREŽ
SKUPNOST DRUŽIN SONČNICA

S KAKŠNO VERO V ŽIVLJENJE?

Predavatelj msgr. dr. Stanislav Lipovšek

Kulturni center Lojze Bratuž
Četrtek, 8. novembra 2012, ob 20. uri

DRUŠTVO ARS

Vljudno vabi na odprte likovne razstave

HRVOJE MARKO PERUZOVIČ ARBOR VITAE

Umetnika bo predstavila Anamarija Stibilj Šajin
Glasbeni poklon Francesco Malaroda, čelo

Galerija Ars na Travniku, Gorica
Sreda, 7. novembra 2012, ob 18. uri

Obvestila

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na rojstni dan prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 17402 003 570 036 225; SWIFT CIVITZC. S pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Števerjanska občinska uprava obvešča, da bo polaganje vencev 1. novembra potekalo ob 11.15 pred števerjanskim spomenikom na trgu Svobode in ob 12.00 pred spomenikom padlim na Jazbinah. **Društvo slovenskih upokojencev** za Goriško sporoča, da bo v soboto, 3. novembra, odpeljal na martinovanje v restavracijo Kapriol avtobus s trga na Goriško-Medaglie d'oro v Gorici ob 17. uri, nato s postanki pri vagi, v Podgori, Štandrežu na Pilošču, v Sovodnjah (pri lekarni in cerkvi) in na Vrhu. Priporoča se točnost.

Abonma Štandrež 2012. Menjava vrstnega reda predstav: v nedeljo, 4. novembra, ob 17. uri bo namesto predvidene predstave Na slepo Ta bolj! Teatra predstava Odlikovanje v izvedbi AGD Kontrada-Kanal. Po predstavi druženje ob kozarčku in kostanju. **Društva Jadro, Tržič in ŽePZ iz Ronk** vabijo v nedeljo, 11. novembra na Martinovanje v Bardu-Lusevera.

Hiša pravljic organizira mini šolo slovenščine, italijanščine, angleščine: otroci skozi pravljice, besedne igre, glasbo, ustvarjalni gib in likovno umetnost razvijajo komunikacijske in motorične spretnosti. Nudi tudi individualne in skupinske lekcije iz vseh predmetov za učence osnovnih in srednjih šol ter dijake višjih šol. Hiša pravljic organizira v Sovodnjah tudi tečaj masaže za dojenčke od 3. do 12. meseca. Informacije: Martina Šolc mob. 3341243766 ali e-mail: ivanasolc@gmail.com.

Iščem delo kot pomočnica v gospodinjstvu (likanje, čiščenje, kuhanje) ali negovalka starejših oseb. Tel. 003865-3001328.

Nudim varstvo otrok na svojem domu, lokacija Miren. Starost: 0 mesecev - 5 let. Več informacij: 00386 40 700111.

Nudim likanje in čiščenje. Kličite na tel. 0038640153213.

Po poklicu sem ekonomist. Z veseljem bi nudila pomoč pri pisarniških delih za začetek tudi po 4 ure. Kličite na tel. 0038641529652.

Prijazna in zanesljiva mlajša gospa z izkušnjami nudi čiščenje in likanje ali nego starejših in bolnih ter pomoč pri gospodinjstvih delih. Tel. št. 00386 7077512.

Čestitke

Ana Custrin je doktor medicine postala. Iskreno ji čestitajo in želijo še mnogo nadaljnjih uspehov Vanda, Ivo in Danilo z družinami.

Darovi

Namesto cvetja na grob dragemu Danijelu Pintarju so verniki med pogrebno mašo darovali 555,20 evrov za igrala v vrtcu v Pevmi. **Ob smrti Marija Ferletiča** darujejo družine Podveršič 50 evrov za mis. Pedra Opeko in 50 evrov za MePZ Hrast.

Sožalje

Dragi Matjaž, v tem težkem trenutku smo ti ob strani. Ob boleči izgubi dragega očeta izrekamo tebi, mami Mileni, bratu Mitji, Katji in Janu, Majdi ter vsem sorodnikom občuteno sožalje. Klapa

Tisti, ki so delali dobro, bodo odšli v vstajenje življenja (Jn 5, 29). Ob odhodu v večnost dragega **Danijela Pintarja** izrekamo iskreno sožalje ženi Mileni, sinovima Matjažu in Mitji, snahi Katji, vnuku Janu, bratu Rudiju in vsem svojcem. S hvaležnostjo se ga bomo spominjali za vse dobro, ki ga je naredil za vaško skupnost. KD Sabotin in Moški zbor Štmaver.

Ob boleči izgubi dragega **Dankota** izreka Prosvetno društvo Rupa-Peč iskreno sožalje sinu Matjažu in družini.

Ob izgubi dragega očeta **Mariota Ferletiča** izreka SZSO-GO iskreno sožalje dolgoletni skavtski voditeljici Katji, pokojnikovi ženi Adi ter sinu Dimitriju ter z vsemi domačimi sočustvuje v teh težkih trenutkih.

SKD Hrast se klanja spominu dolgoletnega pevcu in neutrudnega člana **Mariota Ferletiča**. Vsem domačim, posebej še Adi ter Katji in Dimitriju z družinama, izreka iskreno sožalje in blizino v teh žalostnih trenutkih.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 2.11.2012 do 8.11.2012)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz; na internetu www. radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, **razen ob sobotah**, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored:

Petek, 2. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 4. novembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 5. novembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotichek - Iz krščanskega sveta - Zanimivosti iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 6. novembra: (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 7. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Naši zverinici kuna zlatica in belica - Izbor melodij.

Četrtek, 8. novembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti doma in po svetu - Obvestila.

PROSVETNO DRUŠTVO

ŠTANDREŽ

vabi člane in predstavnike društev na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR,

ki bo v torek, 6. novembra

2012, ob 20.30

v župnijskem domu

A. Gregorčič v Štandrežu.

DRUŠTVA JADRO, TRŽIČ in ŽePZ iz Ronk

vabijo na

TRADICIONALNO SV. MAŠO ZA RAJNE

nastopil bo MePZ iz Bilj

ponedeljek, 5. novembra 2012, ob 19. uri

cerkev sv. Nikolaja v Tržiču

Dokumentacija o 1. tržaškem procesu Končno tudi v Trstu!

Po 82 letih imamo na pobudo tržaške področne enote Društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije Tigr Primorske končno le na razpolago vso obsežno dokumentacijo 1. tržaškega procesa, ki je bila doslej na voljo izključno v Osrednjem državnem arhivu v Rimu. Nova priložnost, da odločno zahtevamo razveljavitev obsodbe štirih bazičnih junakov, ki so je septembra 1930 izrekli posebno sodišče za zaščito fašistične države.

Italija je edina država Evropske zveze, ki ni obračunala s svojo polpreteklo zgodovino, ni namreč izročila niti enega od 1.200 vojnih zločincev s seznama Crowcass (Central register of war criminals and security suspects - Osrednji seznam vojnih zločincev in potrjenih osumljencev), ki so ga sestavili Združeni narodi leta 1945. Šlo je za vojake in civiliste, za katere je bilo dokazano, da so morili, mučili, posiljevali, zažigali domove in vasi ter ropali. Od najbolj znanih, Maria Roatte, Gastoneja Gasbare, Emi-

lia Grazioli in Maria Robottija, znanega po pripisu na uradni dokument "qui si uccide troppo poco - premalo ubivamo", se je pred sodiščem zagovarjal le Mario Roatta, ki pa je po obsodbi zbežal v frankistično Španijo, nato so ga v Italiji pomilostili in celo razbremenili obtožb. Prvo amnestijo za fašistične zločince je podpisal Togliatti 22. junija 1946, drugo pa pravosodni minister v Pellovi vladi Antonio Azari 18. septembra 1953; z njo so bili izbrisani vsi zločini in prekrški, ki so jih italijanski državljani zagrešili pred 18. junijem 1948. Amnestijo so odobrili, čeprav krši 45. člen pariške mirovne pogodbe z 10. februarja 1948, ki predvideva izročitev italijanskih vojnih zločincev državam zmagovalkam v drugi svetovni vojni. Jugoslavija, po osamosvojitvi pa tudi Slovenija (obsežno obtožnico je sestavil znani portoroški odvetnik Dušan Puh) sta zaman zahtevali izročitev zločincev.

Ta naše junake pa ni veljala ne Togliattijeva kakor tudi ne številne kasnejše amnestije. In vendar

so naši padli za tisto svobodo, ki so jo njihovi krvniki skušali odpraviti.

Prav zaradi nekaznovanih zločinov in nepopravljenih krivic ni več dolžnost stroke, prava, sodišč in odvetnikov, da potrdijo nezakonitost obsodb fašističnih posebnih sodišč, pač pa bi jih zakonsko morala preklcati politika. Toda politične volje ni moč zaslediti ne pri levih ne sredinskih, še manj pa seveda pri desničarskih strankah, saj med državljani, ki svojo polpreteklo zgodovino bolj malo poznajo, še prevladuje mnenje o "Italijanih dobrih ljudi". Toda tudi med njimi je bilo ničkoliko slabih ljudi in zločincev.

Dovolj je, da pobrsamo v Wikipedio in preberemo, kaj piše spletna enciklopedija o Tigru v angleščini oziroma italijanščini. Če se italijanski bralec zadovolji zgolj z verzijo v lastnem jeziku, bo še dalje menil, da je bil Tigr teroristična in ne protifašistična organizacija.

V angleščini: Tigr was a militant antifascist and insurgent organisation active in the 1920s and

1930s on the ex austro-ungarian territories given to Italy to exchange for joining Great Britain in first world war and is considered to be one of the first antifascist resistance in Europe. Tigr je bila bojevit, protifašistična, upor- niška organizacija, aktivna med letoma 1920 in 1930 na ozemljih nekdanje avstro-ogrske monarhije, ki jih je Italija dobila v zameno za vstop v prvo svetovno vojno na strani Velike Britanije. Tigr velja za eno od prvih protifašističnih odporniških organizacij v Evropi.

V italijanščini piše: l'organizzazione ricorse ad azioni violente come attentati dinamitardi, omicidi di membri del Partito nazionale fascista, assalti a pattuglie, incendi e sabotaggi. A causa di queste azioni era considerata un'associazione terroristica dallo stato fascista. Organizacija se je posluževala nasilnih dejanj, kot so dinamitni atentati, umori pripadnikov Fašistične nacionalne stranke, napadi na obhodnice, požigi in sabotaže. Zaradi teh dejanj jo je fašistična država označila za teroristično združbo.

Ne le naši politiki, tudi Slovenija kot članica Evropske zveze bi lahko pritisnila na Rim, da odpravi sramotni madež.

Saša Rudolf

Slovesno in prisrčno so počastili pisatelja, rojenega v Šempolaju

Alojz Rebula - častni občan devinsko-nabrežinske občine

Avditorij Jadranskega zavoda združenega sveta v Devinu je bil v četrtek, 18. oktobra, prizorišče prisrčnega in pomembnega dogodka. Devinsko-nabrežinska občinska uprava je namreč prof. Alojzu Rebuli podelila častno občanstvo. Ob prisotnosti številnih uglednih gostov in predstavnikov oblasti je bilo vzdušje v dvorani res praznično, saj so prisrčno počastili pisatelja in akademika, ki se je rodil v Šempolaju in v raznih svojih delih opisoval tudi svojo rojstno vas in kraje ter primorske ljudi.

Po uvodni klavirski glasbeni točki - Enrico Rigoni je zaigral odlomek iz Beethovnov sonate - je praznični dogodek uvedla odbornica za kulturo Marija

Foto IG

Brecelj, ki je v pozdravnem nagovoru dejala, da je to praznik za celotno občinsko skupnost in praznik kulture nasploh. Župan Vladimir Kukanja je nato Alojza Rebulu slovesno razglasil za častnega občana devinsko-nabrežinske občine. Poudaril je, da je občinska skupnost ponosna na uglednega intelektualca, ki se je rodil v Šempolaju in je nato s svojim literarnim ter esejističnim delom zaslovel ne le v slovenskem kulturnem prostoru, ampak dejansko v svetu.

Rebula se je zahvalil vsem, ki so pripomogli k slovesnemu dogodku, zlasti pobudniku Ivu Jevnikarju. Poudaril je, da ga je geografska danost devinsko-nabrežinske občine življenjsko zaznamovala, še posebej rodni

Šempolaj. O pisatelju in njegovem delu je poglobljeno v slovenščini in italijanščini spregovorila Rebulova hvalažna nekdanja dijakinja, kot se je sama naslovila, Tatjana Rojc. Izrisala je Rebulov literarni svet, ki je sicer navadno postavljen v čisto realne zgodovinske okvire, vendar pa uglašen na večna vprašanja, ki zaposlujejo vsakega človeka in zadevajo bistvo našega bivanja na svetu. Igralka Slovenskega stalnega gledališča Lara Komar in Danijel Malalan sta nato prebrala več odlomov iz raznih Rebulovih del in nekaterih prevodov njegovih romanov, tako da je lahko vsak poslušalec začutil ritem njegove pripovedi in spoznal vsebine, ki se jih v svojih delih loteva.

Na prireditvi je s tremi pesmi nastopil tudi šolski zbor Jadranskega zavoda združenega sveta, ki ga vodi Stefano Sacher. Večer se je nato nadaljeval v bolj sproščenem vzdušju ob zdravici, za katero so vina prispevali domači vinogradniki.

ca knjižnice Marija Hribar, ki je poleg Pibernika in Udovičeve sestre Marte Jeglič sodelovala pri pripravi monografije. Na predstavitvi monografije je poudarila, da gre za biografski album, ki s pomočjo bogatega slikovnega in dokumentarnega gradiva predstavlja najbolj pomembne dogodke v Udovičevem življenju in njegove dosežke, prvič pa ga predstavlja tudi kot fo-

tografa. V cerkniški knjižnici namreč hranijo okoli 2400 dia- pozitivov s fotografijami, ki imajo poleg umetniške tudi ve-

liko dokumentarno vrednost in še čakajo na "obsežnejšo raziskavo".

Udovič, ki je bil izjemno zaveden Notranjec, je nekoč zapisal: "Ti kraji, pokrajina, gozdovi, jezero, so na poseben način zaznamovali otroško domišljijo". Po besedah Hribarjeve vse to odseva v Udovičevi prozi in v poznejši poeziji. "Notranjska pokrajina je globoko zakoreninjena v Udovičevih pesniških podobah. Je njegov dom, njegovo zavetje. To so njegovi sanjsko zeleni kraji", je dejala in spomnila na njegove besede, da ga brez vsega tega "ne bi bilo".

Pri Celjski Mohorjevi družbi je, kot so zapisali pri založbi, v "spoštljivo posodobljeni jezikovni preobleki" izšla tudi nova izdaja na slovenskih gledaliških odrih zelo priljubljene drame Huga von Hofmannsthal Slehernik v prevodu Otona Župančiča. Z novo izdajo so želeli besedilo, po besedah urednice Polone Mlakar, v "neprekosljivem" Župančičevem prevodu, približati širšemu bralstvu in morda spodbuditi še kakšno ljubiteljsko gledališče, da se loti uprizoritve. Dramo dopolnjujeta spremeni besedili Jakoba Šolarja in Katarine Kocijančič.

Ob 100-letnici rojstva

Tudi Kras se je poklonil Mirku Fileju

Duhovnik, skladatelj in veliki organizacijski talent Mirko Filej je od leta 1938 do 1951 deloval v Mavhinjah. Med vojno, ko so bile Mavhinje požgane, pa tudi v Devinu. Razmere pred vojno, med njo in po njej so bile izredno hude, a vendar je tudi v vaseh pod Grmado pustil neizbrisni pečat.

V nedeljo, 28. oktobra, se pravi prav na dan, ko smo obeleževali 100-letnico njegovega rojstva, je Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, na pobudo mavhinskega cerkvenega zbora, priredila v tamkajšnji župnijski cerkvi sv. Nikolaja letošnjo že 13. dekanjsko revijo. Kot je v uvodnem pozdravu ugotavljal domači župnik, g. Janko Hajšek, so taka srečanja lepa priložnost, da se ljudje zamislijo in pogledajo v sporočila pesmi in osebnosti, ki ji je večer posvečen.

Koncert je uvedel ženski cerkveni zbor iz Mavhinj, ki ga vodi in spremlja Majda Pertot. Zapele so tri Filejeve pesmi na besedilo, duhovnika in nabožnega pisatelja ter pesnika Srečka Gregor- ca, ki je po drugi svetovni vojni deloval v Gorici, pred njo pa je bil dolga leta župnik v Šturjah pri Ajdovščini.

Napovedovalka Vesna Gruden je nato k mikrofону povabila učiteljico Leonido Gruden, da je prebrala spomine druge, držane prof. Marte Legiša na Filejeva leta v Mavhinjah, kjer je najprej z ženskim cerkvenim zborom, po vojni pa s tudi z mešanim pevskim zborom in gledališko skupino oživil kulturno delovanje v vasi.

Na reviji je nato ob zvoku treh kitar zapela mladinska pevska skupina župnije Svetega Janeza Krstnika iz Devina in Štivana, ki jo vodi Olga Tavčar, sledil je na-

stop ženskega cerkvenega zbora iz Zgonika, ki ga vodi Zulejka Devetak, zelo lepo je zapel za to priložnost ustanovljeni otroški zbor iz Mavhinj, ki ga vodi Bogomira Pernarčič, na orgle pa ga je spremljala Majda Pertot. Upravičeno so bili otroci in voditeljica deležni toplega aplavza in vzpodbudnih besed. Sledila sta nastopa mešanega Farnega zbora iz Šempolaja, ki ga vodi Ivo Kralj, pri orglah je bila Petra Grassi, in še cerkvenega mešanega zbora iz Devina, ki je nastopil pod vodstvom in ob spremljavi svojega organista Hermana Antoniča. Oba zbora sta v svoj program vključila tudi po eno Filejevo pesem.

Na koncu so združeni zbori pred oltarjem pod vodstvom Iva Kralja in ob spremljavi Petre Grassi zapeli Filejevo *Kdaj, o Jezus, te pričakam*, Adamičevo *Knezi rajski* in za konec še Vodopivčevo himno *Najvišji, vse-mogočni Bog*, s katero že tradicionalno končujemo vsakoletno dekanjsko revijo.

Zveza cerkvenih pevskih zborov je vsem udeleženi zborom poklonila knjižni dar, pred tem pa je mlajša pevka prebrala nekaj misli odsotne podpredsednice ZCPZ Berte Vremec, ki na posrečen način sintetizirajo večer, ko poudarja, da je dobro oživljati spomin na glasbenika in kulturnega delavca Mirkua Fileja, duhovnika, ki se je še kako zavedal, da je mogoče z gojenjem lepega petja v cerkvi in izven nje nagovarjati ljudstvo in ga povabiti k sodelovanju in druženju v zdravem okolju, kar bi bilo potrebno in dobro tudi za sedanji čas.

Zbrani so se nato odpravili do Pipanovih, kjer se je večer nadaljeval v prisrčnem vzdušju.

V.J.

Predstavili so sezono opernega gledališča Verdi

Predstavitve operne sezone gledališča Verdi v Trstu je bila letos veliko več kot informativno srečanje, saj je gledališče tvegalo zaprtje zaradi skrajno hudega finančnega položaja, iz katerega sta ga rešila izredna upravitelja Claudio Orazi in Paolo Marchesi. Tiskovna konferenca je bila zato razveseljiv in obetaven znak, hkrati potrdilo o zelo dobro opravljenem delu dveh strokovnjakov, ki bosta v začetku novembra prepustila krmilo novemu upravnemu odboru in predsedniku (verjetno pa se bo uveljavila želja mnogih, ki spodbujajo ohranitev obeh tudi v novem vodstvu). Konferenca se je udeležil tržaški župan Cosolini, ki je pohvalil delo upraviteljev in je poudaril, da je selektivnost primarnega pomena v teh kriznih časih, kot dokazuje premišljena usmeritev v koprodukcije in sodelovanja, s katerimi bo gledališče v prvi vrsti odbilo stroške za scene in kostume. Bolj splošno je župan poudaril, da je slepo zmanjšanje prispevkov za vse kulturne organizacije in ustanove globoko nepravilno dejanje, saj je pri nujnih ukrepih potrebno upoštevati lestvico različnih nivojev delovanja in ovrednotiti kakovost. Ob pohvali za opravljeno rešitev osnovnega finančnega vprašanja je župan izrazil svoje zadovoljstvo zaradi programa, ki predstavlja elemente kontinuitete, a tudi inovacije. Sezona se bo pričela 11. januarja v znamenju letošnje dvestoletnice Verdijevega rojstva z opero *Il corsaro*, ki jo je skladatelj napisal za tržaški oder in bo tokrat zaživela v koprodukciji z opernim gledališčem iz Monte Carla. Verdijevo obletnico bo kasneje počastila še izvedba opere *Macbeth*, tokrat v koprodukciji s Fundacijo Pergolesi-Spontini. Tržaško gledališče je od nekdanjega predvsem opernega zaklada 19. stoletja, iz katerega bo v tej sezoni črpalo dve obče znani mojstrovini za široko publiko, kot sta Bizetova *Carmen* v režiji Carlosa Saure in Puccinijska *Tosca* v zgodovinski postaviti rimske operne hiše s scenami iz leta 1901. Vodstvo je pokazalo spodbudno željo po obogatitvi nekoliko enosmerne tradicije tega gledališča z uprizoritvijo oper *The Rape of Lucretia* Benjamina Brittna (s pevci hrvaškega narodnega gledališča iz Splita) in Mozartove pozne mojstrovine *La clemenza di Tito*, ki bo prvič izvedena v Trstu. Sezona se bo končala še s poslastico za ljubitelje baleta, ko bo ansambel sanktpeterburškega gledališča Marinski nastopil s klasičnimi in sodobnimi koreografijami po glasbi Stravinskij in Schmitta. Za dirigente in pevce se gledališče za zdaj še dogovarja, potrjena pa sta Gianluigi Gelmetti in Donato Renzetti.

Upravitelja sta skušala tudi popraviti napake prejšnjega vodstva; te so imele zelo negativne posledice na prodajo abonmajev in vstopnic. Letos ne bo razlik med abonmajskimi predstavami, saj bo v skoraj vseh uprizoritvah nastopila ista zasedba. Poleg tega bo operna sezona od prihodnjega leta ponovno začela v pozni jeseni. / PAL

Ob 100-letnici rojstva Izšla je monografija Jožeta Udoviča

Ob 100-letnici rojstva pesnika, pisatelja in prevajalca Jožeta Udoviča (1912-1986) je izšla monografija, podnaslovljena *In iskra v besedi ostane*. V njej sta skozi dokumentarno in slikovno gradivo predstavljena življenje in delo velikega poznavalca evropske literature njegovega časa, čigar delo je izjemno zaznamovalo tudi notranjska pokrajina.

Monografijo so pri Celjski Mohorjevi družbi izdali v sodelovanju s knjižnico Jožeta Udoviča iz Cerknice. Na novinarski konferenci, 22. oktobra, je eden od avtorjev obsežne publikacije in veliki poznavalec Udovičevega dela France Pibernik spomnil, da je bil Udovič v svojih časih zelo pomemben prevajalec del velikih evropskih pesnikov, pripovednikov in dramatikov. Med drugimi je poslovenil dela Federica Garcie Lorce, Rainerja Marie Rilkeja, Charlesa Baudelaira in Paula Verlaina. Pri odkrivanju novih smernic v evropski poeziji

sta mu tedaj med drugimi pomagala prijatelja Cene Vipotnik in Janez Gradišnik.

V Udovičevem literarnem delu pa velja poudariti njegovo poezijo. Na izid prve pesniške zbirke *Ogledalo sanj* leta 1961 je zelo dolgo čakal. Vanjo je nato vključil izbor pesmi, ki so nastale v razmahu skoraj 20 let. A prav ta zbirka mu je, kljub čakanju, prinesla Prešernovo nagrado. Sledili sta ji še zbirki *Darovi* (1975) ter *Oko in senca* (1982). V svojem intenzivnem in inovatorskem pesništvu je po Pibernikovih besedah Udovič izdal samo tri zbirke, in sicer zato, ker je bil do sebe kot avtor izjemno kritičen. Po Pibernikovih besedah pa to zgolj dokazuje, "kako izjemen človek je bil". Za Udovičevo dediščino skrbi v njegovi rojstni Cerknici, kjer so mu v po njem poimenovani knjižnici uredili tudi spominsko sobo. Nad njegovo zapuščino v Cerknici bdi direktori-

MoPZ Mirko Filej / Ob 100-letnici rojstva prof. Mirka Fileja

Popoldanski koncert v hvaležen spomin

Moški pevski zbor Mirko Filej iz Gorice je želel počastiti 100. obletnico rojstva duhovnika, profesorja, glasbenika, pevovodje in navdušenega kulturnika, po katerem nosi ime, s koncertom, ki bi odražal delček bogate glasbene ustvarjalnosti, ki ji je prof. Mirko Filej (1912-1962) namenil ogromno svojih življenjskih moči. Tako so se v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž prav na dan njegovega rojstva, 28. oktobra,

oglasile njegove pesmi, ki so jih izvajali zreli glasovi članov moškega pevskega zbora Mirko Filej, katerega že od ustanovitve vodi požrtvovalni pevovodja Zdravko Klanjšček, ki je bil gojenec prof. Emila Komela in pevec zbora SKPD, ki ga je vodil Mirko Filej. Zbor je zapel sedem Filejevih skladb, med temi tudi zelo znano *Nekje v gorah* na besedilo nepozabne pesnice Ljubke Šorli. Da bi bilo nedeljsko pevsko popoldne bogatejše, je goriški moški zbor

povabil med tukajšnje ljubitelje zborovskega petja mešani pevski zbor Zvon iz Šmartnega pri Litiji, ki ga od letošnje pomladi vodi Marija Celestina, in Senožške tamburaše, ki so z glasbenim sprehodom po slovenskih deželah, od Primorske do Bele krajine, prave domovine tamburic, poživili koncertni spored in podžgali občinstvo, da je nekatere izvedbe spremljalo z ritmičnim ploskanjem. Tamburaško skupino iz Senožč pri Ljubljani, ustanovljeno pred dvema letoma, sestavljajo zvečine mladi, ki jih povezuje ljubezen do glasbe. Njihova umetniška vodja je mlada Eva Dukarič. Eno skladbo, *Čebelar*, L. Slaka sta ob spremljavi tamburašev in harmonike, na katero je zagrnila Ana Železnik, zapela Matej Knez in Matjaž Hostnik. Oba sta pa - eden na kitaro, drugi na harmoniko - spremljala Avenikovo pesem *Moje sanje, sanje najine*, ki jo je zapel MePZ Zvon. V program osmih pesmi je zbor iz Šmartnega uvrstil tudi Filejevo *Čolnar*. Dve izmed teh, Avenikove *Povej mi, kje pomlad gostuje* in *Tam sem jaz doma*, je zbor zapel ob spremljavi Senožških tamburašev. Kot smo izvedeli iz ust mladega povezovalca, je MePZ Zvon eden izmed najstarejših zborov v Sloveniji, saj je bil ustanovljen l. 1872. V davnih letih je na oder postavljali tudi operete, sedaj goji posvetno in nabožno pesem. Večkrat na-

stopa pri Slovencih v zajedstvu. Vsako leto se udeležuje Zvonarjade, revije, na kateri sodelujejo vsi zbori z imenom Zvon, pa tudi pevskega tabora v Stični; vsak avgust se redno zberejo na pevskem vikendu.

Med enim in drugim nastopom je priložnostne misli izrekel Dario Bertinazzi, predsednik Združenja cerkvenih pevskih zborov Gorica. V glavnih obrisih je prikazal Filejevo življenjsko in

tisti, ki jo je poznal prof. Filej, ko je začel delovati na Goriškem. Zatrdil pa je, da bi prof. Filej kot takrat tudi sedaj zbiral mlade ne glede na izobrazbo in bi jih navduševal za razvejeno kulturno udejstvovanje. To bi morali delati sedaj tisti "preostali generali in zvesti vojaki" naše kulturne sredine; morali bi kot magnet privlačevati in vabiti mlade ljudi v društva, zборе ... Sedaj je sicer težje kot takrat, ker se je pač družba spremenila. "Naše ustanove so zelo delavne, skušajo prebro-

ko je v povojnem obdobju s številnimi duhovniki postavil temelje našemu organiziranemu delovanju. In ko bi danes govoril na tem odru, bi vas gotovo prepričal, da je ta edini način, da ohranimo naš slovenski živelj na tem delčku Evrope. Prav je, da se borimo za naše pravice, za pri-spevke, ki nam jih je država dolžna, a ne čakajmo le na te ..., bomo složni, ostanimo zvesti Filejevimi vrednotam in ciljem, a iščimo novih moči in ne vdajmo se malodušju in pesimizmu!"

MePZ Zvon iz Šmartnega pri Litiji

Kratke

Nekaj najstarejših opisov Goriških Brd

Že pred stoletji so bili objavljeni številni teksti, ki opisujejo sončna in rodovitna Brda. Morda bodo v našem času uporabni za negovanje kulture in tradicije v tem prostoru ali pa za turistične namene. Nekateri teksti so v slovensščini, drugi pa v italijanščini in nemščini. Številni opisujejo sončna Brda, polna sadja in vinogradov. Torej nič novega v zadnjih stoletjih v teh krajih. Najstarejši do sedaj znan opis Brd je napisal leta 1616 Benečan Faustino Moiseisso in opisuje napad beneške vojske na Števerjan in Cerovo leta 1616. Knjiga je bila tega leta izdana v Benetkah. Zelo obsežno opisujejo briške vasi in pokrajino

Elaborati katastror 19. In 20. stoletja, ki se nahajajo v Državnem arhivu v Gorici. Že leta 1848 je bil v časopisu Aurora objavljen članek z naslovom Kmetijska letina 1848 v Brdih. Štefan Kocijančič je leta 1854 v Arhivu za povestnico jugoslavensko v Zagrebu objavil obsežen opis Brd z naslovom Brda in Brici leta 1853. Potem sledijo še opisi Brd v goriškem časopisu Soča. Leta 1872 je izšel članek Občina Šmartno - Kojško leta 1872. Leta 1882 je Soča objavila članek, v katerem je opisala izlet medanskega pevskega zbora v Gradno. Istega leta je bil v Soči objavljen obsežen opis izleta na najvišji briški hrib Korado, ki je poln narodno prebudnih čustev. Leta 1883 je Soča na široko opisala odkritje arheoloških ostankov rimske kmetije (vile rustice) pri Števerjanu. Tega leta je Soča objavila tudi članek o trgovci v Brdih. Kojščanski rojak msgr. Ludvik Kumar je takoj po 1. svetovni vojni v reviji Družina objavil zapis iz zlatomašnikovih spominov, kjer opisuje Brda od leta 1866 do 1. svetovne vojne. To je le nekaj starejših primerov. Raziskovalna naloga z naslovom Najstarejši opisi Goriških Brd je v knjižnici Osnovne šole na Dobrovi. Obsega 29 odlomkov, ki opisujejo Brda od leta 1616 do 2. svetovne vojne. Na koncu odlomkov so navedeni viri, kjer lahko vsak zainteresirani poišče celotne tekste. / Peter Stres

Tretja Pravljica urica v Feiglovi knjižnici

V objem tople prijaznosti Feiglove knjižnice se je v ponedeljek, 22. oktobra, zateklo kakih 24 malčkov, v glavnem predšolskih otrok, ki so radovedno posedli po mehkih blazinicah in čakali na začetek pravljice. Tokrat je bila z njimi vlnudna in zmeraj nasmejana knjižničarka Luisa Gergolet, ki se je prelevila v pravega piščančka z grebenčkom na glavi. Bil je popolnoma roza, to pa zato, ker je njegova mamica bela kokoška iz naših krajev, očka pa ponosen rdeč petelin iz Amerike. Tja je namreč kokoško Karmelo zanesla vedoželjnost in tam se je zaljubila v Pitkoka in se z njim vrnila na domačo kmetijo, kjer se je rodil razposajeni piščanček Karmelito. On si je zelo želel bratca, a njegova mamica je nesla tako lepa in debela jajca, da jih je kmetica vselej odnesla. Toda z zvijačo so ji eno jajce vendarle izmaknili. Zaslugo za to je imel kormoran, ki je na skrivaj valil jajce, dokler se ni po hudi dogodivščini z ježkoma, ki sta se žogala z jajcem, rodilo pišče: na veliko Karmelitoovo razočaranje je to bila punčka, ki je

on ni hotel. Po kar nekaj dogodivščinah, pri katerih se je sestra izkazala za zelo pogumno in spretno - celo iz pasti ga je povlekla! -, sta se objela, stekla domov in vsi so se imeli neizmerno radi. Mali poslušalci so tiho spremljali Luisino živahno pripoved, podkrepjeno z nazornimi gibi, kretnjami, ki sicer označujejo njene ničkolikrat preverjene pravljicaarske sposobnosti. Te pritegnejo še odraslega poslušalca. Ob koncu pravljice pripovedi so se kot zmeraj otroci pomudili pri knjižnih policah in izbrali, kar jim je najbolj všeč. Izkazalo se je, da so nekateri že "prebrali" oz. poznali vse zgodbe o piščančku Karmelitu, ki jih bo v prihodnje še obiskal in jim še kaj zabavnega povedal iz svojega razgibanega življenja v kurniku in izven njega. / IK

JOLKA MILIČ

TUJI PESNIKI O NAŠIH KRAJIH IN LJUDEH

Umberto Mangani

SLOVENSKI KABARET: poljša noč

Naredil sem mnogo več kot pogodbo s hudičem
Jaz - hudič - sem ga pojedel,
potem ko sem z njim preplesal celo noč
Okusna stvarca z mehkim mesom
s koščicami ki bi raznežile
tudi najbolj lačnega snežniškega risa
Tega hudiča - napol polha napol hudiča
ki rad spi v votlinah trhljih puzzleov
sem našel in pohrustal
zadnjo soboto meseca septembra
v prostrani uvali Cerkniškega jezera
Malce prismuknjeno jezero ki ga redki poznajo
kraljestvo kraljev jerebic in čarovnic
prenovljenih gradov in poletov divjih rac
z vodami ki iznenada plaho zardijo
in vzniknejo iz pekla
da se prav pošteno prestrašiš
in nato znova izginejo
tebe pa pustijo samega v mesečni krajini
in potem spet privrejo ledenijo se stopijo
preplavljajo in upadajo
ne da bi se kdaj utrudile in zgubile pogum

Ravno volili so Hudičevo-Poljšo Miss
ko sem prišel tja prvič
tisto septembrsko soboto
Ozrem se
Izvolili so Miss
isto kot vsako leto
Spet se obrnem
in pomislim na Hudiča ki se zvesto
drži običajev
Polnoč
stotero ognjev v gozdu
vprašam
Kje je hudič?
Kdo - odvrne prodajalec v kiosku -
Polh?

Najboljši v vsej Sloveniji
je tvoj
za petsto tolarjev

LEGEN*

Sprehajal se je človek s knjigo v roki.

Vsi v mestu to vedo: gre pač za pesnika!
To, kar drži v roki
je njegova zadnja, sveže natisnjena knjiga.

Zalezoval sem ga ves dan po mestnih ulicah,
dokler nisem videl njegove sence potoniti
med brinjem kraške gmajne,
kjer ob vznjožu brinovega grma
je počival legen.

* Nočna ptica, malo večja od kosa, kateri je ime tudi podhujka, rekali so ji nekoč kozodoli ali kozomlez (lat. Caprimulgus europaeus, L.), ker so mislili, da se hrani s sesanjem kozjega mleka. Čez dan počiva v travi kakšne poseke ali neopazno ždi na kakšni veji nizkega gozda.

Notica o avtorju

Italijanski pesnik, pripovednik, kulturni organizator Umberto Mangani se je rodil v Fermu (Ascoli Piceno) leta 1969, živel pa je v Trstu do leta 2007. Zda delal in živi v Campofornidu (Videm). Leta 1993 je izdal svoj pesniški prvenec *Messa a fuoco* (Izostrežev slike). Leta 1994 je prejel posebno priznanje za poezijo. Leta 1997 pa je pri istem videmskem založniku Campanottu izdal svojo drugo zbirko *Quarnero e altri colori* (Kvarner in druge barve). Nato v elektronski reviji Fucine mute pesniško zbirko *9 Rivelazioni* (9 Razodetij). Njegove pesmi dobimo v raznih antologijah, tudi v dvojezični, ki je izšla leta 2004 pri ZTT-ju v Trstu z naslovom *Iz soli in sonca in drugih besed - Di sale, sole e di altre parole*. V tej zbirki je tudi napoved o izidu nove zbirke

Ironia della sorte, poesia di un bussante (Ironija usode, pesmi človeka, ki trka), ki pa je doslej izšla le na internetu. Je eden od organizatorjev mednarodnega pesniškega srečanja SIDAJA, ki je pa na žalost po lepem številu uspešnih let nehal delovati, domnevam - stara in nikoli do konca izpeta pesem - iz že kroničnega pomankanja sredstev tudi pri naših sosedih. Sodeloval je pred leti festivalsko z mednarodno znano salerniško Hišo poezije (*Casa della poesia*), od Multimedia edizioni, ki jo svetovna kriza tudi močno pesti in pretresa. a pogumno vztraja... na lirčnih okopih.

Prevedla in napisala zapis o pesniku Jolka Milič

Kratke

Prva obletnica smrti
Učke Ščuka Krže

Minilo je leto dni, odkar nas je na dan Vseh svetih 1. novembra za vedno zapustila naša predraga Učka Ščuka Krže. V naših srcih je pustila veliko praznino. Ko vstopimo v naše Ognjišče, kjer se po maši zbiramo, njena slika, njen nasmeš nas sprejmeta, kot da bi nas hotela pozdraviti, rekoč: "Sem še tu med vami", a žal je to samo njena slika. Pri sv. Vincenciju smo se je spomnili na dan Vseh svetih z mašo, darovano v njen spomin. Med obhajilom je profesor Pegan na orgle zaigral Bachovo skladbo "Kristus naš Gospod". Učka je namreč zelo rada igrala Bacha. Z Jezusom, v prisposobi svete hostije, smo se duhovno povezali z našo Učko in vsakdo ji je posreboval svoje misli in želje. / V hvalažen spomin pevci in župljani sv. Vincencija, za zbor Irma Ozbič Piščanc

Križan v Nabrežini in o njej / Bruno Volpi Lisjak
v domu Igo Gruden

Pomorski Bruno Volpi Lisjak je na morjih vsega sveta utrdil karizmatično osebnost, svoje izkušnje in znanje pa skrbno vlaga v promocijo pomorske kulture Slovencev od Milj do Tržiča. Zadnja knjiga 80-letnega kriškega kapitana Radovedni galeb je izšla poleti pri koprski založbi Libris v zbirki Morje Ribiškega muzeja, ki počasi, a nepopustljivo odpira svoja vrata pod domom Alberta Sirkja v Križu. Tokrat smo njegove resnične zgodbe, ki se v knjigi razrastejo v prave pripovedke, lahko poslušali v dvorani doma Igo Gruden v Nabrežini. "Galeb" namreč veliko posluša in govori tudi o Nabrežini, ki je s "konkurenčno" sosedo domovina tržaškega ribištva.

Povezovalka toplega večera Vera Tuta Ban je najprej spregovorila o Brunovem literarnem liku. Kdor je bil na morju, je veliko doživel, a redkokdaj o tem pisal, Bruno pa svoje znanje širi v javnost. Zahvalimo se mu lahko, da v širši slovenski in evropski javnosti širi vedenje o pomorski in ribiški kulturi pri nas s številnimi raziskavami o čupi, lovu na tune, o ribiških tehnikah in navadah ter celo etnogenezi Slovencev. Ob raziskavah se Volpi ukvarja z zbiranjem etnografskega gradiva in eksponatov, ki bodo napolnili Ribiški muzej, ter s pripovednim pisanjem. Med njegova najpomembnejša raziskovalna dela štejemo knjigi Slovensko pomorsko ribištvo (1995), Čupa, prvo slovensko plovilo in drevaki s podnaslovom Prispevek k etnologiji in vprašanju etnogeneze Slovencev (2004), ki sta izšli pri tržaški Mladiki, ter temeljno antologijo Tržaško morje: kraška obala, mesto in vasi (2010), izdano pri Librisu. Bruno Volpi Lisjak je raziskoval predelovalno industrijo Delamarisa in utrdil hipotezo, da v Trstu pred pristo luko ni bilo ribiškega stanu, edino Slovenci so se ukvarjali z ribolovom. Z odkritjem pojave fascinantne čupe se je, po mnenju društvene odbornice, nasploh povečalo zanimanje za slovensko tržaško obalo.

Po obsežnem raziskovalnem delu, ki se seveda ne končuje, je prvo pripovedno knjigo Voni po morju s smešnimi pripovedmi slovenskih ribičev izdal leta 2006, letos pa je uspešno "zapakiral" drugo zajetno delo te vrste. Vera Tuta Ban ocenjuje, da avtor "tako kot govori, tudi piše", kar pomeni tekoče, sočno in pestro. Radovedni galeb je nekakšen zgodovinski roman z resničnimi osebnostmi in dogodki; z njim je kapitan želel rešiti pred pozabo like, ki so veliko naredili za slovensko pomorstvo. Kdo pozna Alberta Tenceja ali Leopolda Sorto? Malokdo, pa bi morali. Lisjakova ljubezen do morja pomeni hkrati ljubezen do pomorskih vasi in ljudi, to pa je jezik njegovega čuta narodnosti, rodoljubja in pozitivnega patriotizma, ki je zanj primarnega pomena. Lisjak "rešuje" tudi nabrežinski breg, katerega krasote odkrivajo zgodbe Berta in Braneta ter nostalgija Janeza Matičetova Grudna, ki se še zadnjič odpravi na pogovor s svojim paštnom v prodaji. Bruno Volpi Lisjak je še enkrat pokazal, kod vse smo Slovenci hodili v neslutnih časih in kaj vse smo dosegli z "inteligenco" in kraško vztrajnostjo. / JŠ

V Peterlinovi dvorani 15. Koroški kulturni dnevi na Primorskem

Odstiranje trpke preteklosti
koroških Slovencev

V sklopu 15. Koroških kulturnih dnevov na Primorskem, ki so potekali od 20. do 30. oktobra in so jih tudi letos priredili Kršćanska kulturna zveza, Zveza slovenske katoliške zveze v Gorici, Slovenska prosveta v Trstu in Slovenski kulturni center Ukve, so v prostorih Društva slovenskih izobražencev v Peterlinovi dvorani v Trstu imeli v gosteh nekdanjega tajnika Kršćanske kulturne zveze Nužeja Tolmajerja, etnologinjo Martino Piko-Rustia in Simono Roblek, ki so predstavili knjige, CD-je in DVD-je koroških avtorjev.

Letošnji koroški kulturni dnevi so bili jubilejni, saj so kulturni ustvarjalci obeh regij, ki se srečujejo enkrat na Koroškem, drugič na Primorskem, obeležili že trideseto izmenjavo z enajstimi dogodki v Trstu, Gorici in okolici ter v Ukvi.

V Peterlinovi dvorani so poslušali spoznali tragično preteklost koroških Slovencev preko natančne predstavitev knjižnih novosti, ki odstranjajo boleče, doslej načrtno pozabljene spomine na pregon in

koncentracijska taborišča na Bavarskem, pa tudi nove zgoščenke v rožanskem in ziljskem narečju,

opozoril na letošnjo 70-letnico pregona koroških Slovencev, ki so iz vseh treh dolin izselili skoraj

Foto Kroma

zemljevide s slovenskimi ledinskimi imeni z Unescovim znakom ter plakate v različnih narečnih variantah, ki na dvojezičnem ozemlju Koroške nagovarjajo Korošce, naj "govorijo/ punajo/ marnvajo/ žabarajo/ mornjejo/... pa še kaj... po domače". Neutrudni nekdanji tajnik Kršćanske kulturne zveze je najprej

tristo družin: mlade fante so vpoklicali v vojsko, dekleta poslali v tovarne, matere, otroke in starejše pa pregnali v taborišča na Bavarskem. Živi priči tega sta bili sestri Neža in Mica Olip, ki ju je mlada režiserka Milena Olip, še kot študentka AGRFT, posnela in pripravila kratek dokumentarni film Šest desetletij pozabe, ki so ga ob

tej priložnosti predvajali v Peterlinovi dvorani.

Martina Piko-Rustia je spregovorila o pomenu beleženja spominov starejših ljudi za opomin mladim rodovom, čeprav so ti zelo travmatični in se po navadi osebe zaprejo v molk. O tem je letos pripravila dokumentarni film tudi Sabina Cviter Grilc; v njem je spraševala staro generacijo o zgodovinskih dogodkih, da bi se le-ti prenašali iz roda v rod.

Milka Olip je spremljala svojo teto in napisala knjigo o njenih spominih kot večni opomin, da se kaj takega ne bi več zgodilo. Ana Jug pa je kot priča koncentracijskega taborišča in najbolj krutega zgodovinskega obdobja v svoji knjigi Utihnile so ptice, utihnile je vas, spregovorila o taborišču Ravensbrück. Knjiga opisuje najprej njeno srečno otroštvo, ki "ga ne bi zamenjala z nobenim cesarjem na svetu", nato pa predstavi vojne grozote, doživljanje bolečine izgube doma in dostojanstva ob dolgih urah apela pod snegom, ob lakoti in mrazu. Odlomke iz knjige Ane Jug Olip, ki je svoje trpljenje osmislila kot večni opomin za vse generacije, je prebrala Simona Roblek. Pretresljiv je opis vozov, polnih človeških skeletov, ki so ga vlekli okostnjaki. V knjigi je opisanih veliko bolečin, najhujša za avtorico pa je izdajstvo sosedov, ker so doma skrivali brate in še pet drugih fantov.

Šin

Koroški kulturni dnevi na Primorskem na kavi s knjigo

Literarni utrip mlajše generacije
ima svetlo prihodnost

Okolje, v katerem živi slovenska narodna skupnost v Avstriji, je v marsičem podobno našemu. To je namreč usoda, ki jo delijo manjšinske skupnosti, za katere je ohranjanje in razvijanje lastnega jezika podvrženo številnim dejavnikom, ki so vse prej kot naklonjeni. Prav zato so načrti, pri katerih so soudeležene mlajše generacijske sile manjšine, še kako dobrodošli, saj je delo z mladimi najboljša popotnica zato, da bo neka skupnost na svoji zemlji še naprej živela in uspevala.

O tem in še marsičem je tekla beseda na srečanju Na kavi s knjigo v Tržaški knjigarni, ko so v sklopu Koroških kulturnih dnevov na Primorskem predstavili literarni utrip mlajše koroške generacije. O njem je spregovoril pisatelj in član Kršćanske kulturne zveze Martin Kuchling. Zveza, ki je med soorganizatorji Koroških kulturnih dnevov na Primorskem, ima na domačih tleh vrsto spodbudnih

načrtov: "Z Narodnim svetom koroških Slovencev prirejamo natečaj Mlada koroška literatura, ki v našem šolskem sistemu ponuja prežet besednega ustvarjanja naših mlajših sil", je dejal. Kuchling, ki je pred nekaj leti izdal v skupnem založniškem načrtu vseh treh Mohorjevičevih družb kriminalko z naslovom Umor v zaspanem mestu, je pojasnil, da že vrsto let ni bilo na literarnem področju novejših imen, prav zato je podpora vzgojiteljev še kako pomembna. Tovrstno literarno pisanje ima namreč dvojno nalogo: po eni strani spodbuja umetniški čut mladih, po drugi pa jih vodi v izboljšanje znanja slovenskega jezika. Literarni utrip mladih dijakov dosega širšo javnost preko objav v časopisu Nedelja, natečaj pa ni namenjen le leposlovnim spisom (prozi in poeziji), temveč široki paleti pripovednih žanrov, od esejov do intervjuja. KKZ je obenem tudi nositeljica akcije Slovenščina v družini, kjer

je narečna iztočnica podlaga za novčenje znanja zbornega jezika. Občinstvo, ki ga je sestavljalo tu-

kateri so se prepoznavali tudi tržaški študentje. Čeprav jim je literatura pri srcu, jim film razkriva neko neposrednejšo govorico, na podlagi katere "dati duška" lastni ustvarjalnosti. Kot pa so sami dijaki liceja Prešeren pokazali z branjem proznih sestavkov, se v besedni umetnosti vsekakor prepoznavajo. Zaslugo nosi za to predvsem prof. Majda Artač, ki

Foto IG

di lepo število dijakov klasičnega liceja Prešeren, je lahko neposredno spoznalo svež koroški pesniški glas Verene Gotthardt. Mlada pesnica je prebrala nekaj svojih verzov, prisotnim je zaupala, da rada piše tudi filmske scenarije. In prav ta je bila stična točka, v

mlade uvaja v leposlovno besedo z literarnimi delavnicami. Profesorica je na srečanju predlagala, da bi na liceju izvedli spletno stran šolskega glasila: znano je namreč, da so mladi v internetu doma...

IG

V Finžgarjevem domu na Opčinah

1. srečanje mladinskih
pevskih zborov

Koncert slovenskih mladinskih zborov iz treh držav, prisočno vzdušje, navezovanje novih stikov, krstna izvedba nove prireditve in njena vključitev v Koroške dneve na Primorskem so bili bogate sestavine lepega pevskega večera, ki je privabil v dvorano Finžgarjevega doma številno občinstvo. Prvo srečanje mladinskih pevskih zborov je nastalo na pobudo Slovenske prosvete in v izvedbi Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki sta zaupali uvodni pozdrav predstavniku Kršćanske kulturne zveze iz Celovca Janku Zerterju.

Živo in dolgoletno vez med slovenskima skupnostima iz Italije in Avstrije je potrdil in okrepil nastop mladinskega zbora Danica iz Sent-

primoža ob Zablaskem jezeru. Miriam Sadnikar in Barbara Mistelbauer Stern skrbita za to mešano zasedbo, ki je s svojo dejavnostjo prav gotovo pomemben združevalni dejavnik. Z izvedbo izrazito mednarodnega pevskega programa, v katerem je slovensko komponento zastopala popevka Vlada Kreslina, so pevci povedali, kako mlajše generacije gledajo na koncept narodne pripadnosti, in sicer kot državljani Evrope, kjer je sodelovanje pri zboru slovenske skupnosti znak narodne pripadnosti ne glede na programske usmeritve. Sobotni koncert je bil posebej zanimiv, ker je z izbranimi zbori ponudil pristno sliko zelo različnih pristopov mladih k zborovski dejavnosti. Našo deželno stvarnost

sta zastopala zbor iz Trsta in iz Gorice, predstavnik vocal-pop in bolj "klasične" zborovske tradicije. Mladinska vokalna skupina Anakrousis iz Gropade je mladinska skupina, ki sedaj izstopa na tržaški sceni zaradi programske posebnosti. Ob klavirski spremljavi Aljoše Starca je zbor izvedel izbor svojih standardov v sentimentalnem tonu ameriških, italijanskih in slovenskih zimzelenih pesmi v priredbah zborovodje Maurizia Marchesicha. Zbor je jasno izoblikoval svojo osebnost, po številnih nastopih pa bi pričakovali korak naprej v smer večje in ritmično bolj razgibane raznolikosti repertoarja, tudi v tesnejšem stiku z glasbo, ki jo najstniki najraje poslušajo. Dekliška vokalna skupina Bodeča neža se ravno tako vključuje v sodobne zborovske tokove, na ambicioznih poteh tekmovanj in za tovrstne cilje primerne repertoarja. Pevke so na tej poti pridobile določeno tehnično in umetniško

Foto M. Maver

zavest, v skladu z izvrstnimi programskimi izbirami, s katerimi so se predstavile tudi na tem nastopu. Zborovodkinja Mateja Černic, ki študira na Dunaju, je začasno prepuстила vodstvo skupine zanesljivemu Mirku Ferlanu. Na koncu je občinstvo spoznalo dekliški zbor škofijske gimnazije sv. Stanislava iz Šentvida (Ljubljana), ki je pod vodstvom priznane zborovodkinje Helene Fojkar Zupancič

prejel veliko nagrad na mednarodnih revijah in tekmovanjih in se lahko ponaša s številnimi gostovanji. V tem primeru je zbor prikazal široko paleto žanrov, od renesanse do sodobnih priredb ljudskih skladb, gospel, zabavne in filmske glasbe, in je s tem pokazal, da si v Sloveniji verjetno postavljajo manj vprašanj o tem, kaj je moderno in kaj ne, veliko več pa o pomenu kakovostnega petja. Na osnovi so-

lidne priprave so pevke pokazale namreč živ in prepričljiv, stilno primeren pristop v celotnem obsegu, disciplino in srce ter pristno mladostno energijo. Primerjava med nastopajočimi skupinami je predstavljala precej radikalne razlike, koncert pa je ravno zaradi tega ponujal zanimive iztočnice za razmišljanje o večnem iskanju primerne formule za mladinsko pevsko udejstvovanje. Programske izbire so pomembne, a niso glavni pogoj za uspeh in različne usmeritve niso primerljive, saj bi bilo kot izbrati med gledališčem in filmom: gre za različne poti, vsaka s svojim dostojanstvom in umetniškimi pravili, ki pa jih je treba zelo resno in strokovno upoštevati, da se umetniški poskus ne spremeni v "televizijsko" limonado... Naj še povemo, da so v sklopu Koroških kulturnih dnevov na Primorskem v prostorih Sklada Mitja Čuk na Opčinah odprli slikarsko razstavo Mire Blažej.

PAL

SV. IVAN Slavnostno bogoslužje v obnovljeni cerkvi

Kristijan je romar na poti k Bogu

Dogodek, ki je v soboto, 27. oktobra 2012, razveselil vernike pri Sv. Ivanu, lahko nedvomno vzporejamo z biblično priložnostjo izgnanstva izbranega ljudstva.

Svetoivanski verniki so bili pred tremi leti prisiljeni zapustiti domačo cerkev zaradi začetka prepotrebni obnovitvenih del. Medtem so evharistično življenje imeli v prostorih bližnjega oratorija, nato je občinska uprava v ta namen dala postaviti na parkirišče nekdanje avtobusne remize večji šotor, ki pa je bil prepuščen milosti in nemilosti vremenskih razmer.

V tem obdobju je cerkev sv. Janeza Krstnika prestajala korenita prenovitvena dela, ki so zadevala zlasti notranjščino, bila so celo strukturne narave. Popravili in utrdili so streho in strop, ki se je začel kršiti; ob tem so tudi odkrili poslikave, ki so jih pred desetletji prekrili, ko so notranjost cerkve prebarvali. Še kako pomembna pa je bila namestitve novih orgel: nakup dragocenega instrumenta je bil odločen še

pred prenovno cerkve. Pristojni so sklenili odkupiti rabljene orgle, ki jih je v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja izdelalo nemško podjetje Oberlinger iz Windesheima. To so mehanske orgle, ki jih bogati 26 registrov, zvok pa

Foto IG

se razteza preko dvatisoč piščali. Do pred nekaj leti so bile nameščene v eni izmed cerkva v Koblenzu.

In ravno pri plemenitem glasbilu se je v soboto, 27. oktobra, začelo slavnostno bogoslužje. Tržaški škof, nadškof Giampaolo Cre-

paldi, je na koru ob prisotnosti slovenskih in italijanskih cerkvenih pevcev blagoslovil orgle. Ob začetku svečane božje daritve je vernike, ki so do kotička napolnili cerkev, pozdravil domači župnik g. Fabio Ritossa, ki je povedal, da se slovenski in italijanski verniki ponovno skupaj srečujejo v domačem Božjem hramu. V imenu slovenske verske skupnosti je prisotne nagovoril Aleksander De Luisa, ki je spomnil na začetek leta vere in sinode vere tržaške Cerkve; Lamberto Terzuoli pa je nagovoril italijanske vernike.

razvil svojo homilijo. Tržaški škof, ki je bogoslužje vodil v sodelovanju z g. Ritosso, nekdanjim župnikom Giannijem Giurijem, kaplanom Simonejem Agrinijem in kaplanom Milanom Nemacem, ki že dolgo let zglede skrb za slovensko svetoivansko versko skupnost, se je uvodoma zahvalil vsem, ki so prispevali k uspešnemu razpletu obnovitvenih del. Začeti s tržaško občinsko upravo (na slovesnosti jo je zastopala odbornica Antonella

Pomenljivo je bilo razmišljanje domačega župnika, ki je vzporejal obnovo cerkve, z nenehno obnovo duhovnega čuta vernika. In ravno g. Ritossa je ponudil nadškofu Crepaldiju iztočnico o bibličnem izgnanstvu, na podlagi katere je voditelj tržaške Cerkve

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami darujejo Alenka Guštinčič 20, N.N. 5 in Anamarija Durnik Pipan v spomin na sovaščane Nado Cigoj, Marijo Poljšak Rapoti in Zorota Štoklja 20 evrov.

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: Cvitan Štefanija 10, Alma 10, Lisetta in Amelia Pangos 10, Pavšič Felicita 10 evrov; za misijonarja Ernesta

Saksido – Brazilija: A. K. 50 evrov; za misijonarko Anico Starman – Slonokoščena Obala: A. K. 50 evrov.

Darove lahko nakažete tudi preko banke: IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan via Cordaroli 29 34135 Trst

V palači Curhaus na Dunaju

Na dobrodelni razstavi tudi delo Mateja Susiča

Stephansplatz je osrčje starega mestnega jedra na Dunaju, obvezna postaja za vse turiste, saj sta na tem trgu katedrala svetega Štefana in zgodovinska palača Curhaus, v kateri je v teh dneh zanimiva dobrodelno-umetniška razstava, ki jo prireja Red malteških vitezov. Na plakatu, ki visi na fasadi, lahko beremo tudi ime Mateja Susiča, saj je tržaški grafik in slikar eden od umetnikov iz Avstrije, Slovenije in Italije, ki so sprejeli vabilo k udeležbi in so podarili eno od svojih umetnin za dražbo, ki je namenjena nabiranju sredstev za bolnike za aidsom, katerim oddelek prostovoljcev reda že dvajset let ponuja dragoceno pomoč.

Organizatorji so zbrali 62 umetnin in eksponatov z različnih področij (akvareli, slike, pohištvo, grafika, risbe, antikvariat); dražba bo potekala 7. novembra, razstava pa je odprta od začetka ok-

več stoletij.

Kako je potekala predaja in ocenjevanje umetnin?

Referentko za razstavo in predsednico organizacije Teresio Grill sem srečal poleti na Dunaju. Ona in mož sta dolgo let delala v umetnostnih galerijah, pri tem projektu pa je bila kot strokovno usposobljena oseba zadolžena za ocenjevanje grafičnih in likovnih izdelkov. Pred začetkom razstave so organizatorji predstavili javnosti sodelujoče umetnike na tiskovni konferenci. Prejel sem tudi povabilo na otvoritveni koktajl, žal pa sem se moral zaradi delovnih obveznosti odpovedati zaenkrat. Prosim, da bi spoznal druge sodelujoče umetnike.

Kakšni vtisi spremljajo tvoje prvo sodelovanje pri dobrodelni dražbi?

Gre za dvojno zadoščenje, da lahko sodelujem pri pomembni pobudi, kot je ta mednarodna raz-

stava, ki bo lahko pripomogla k dobrodelnemu namenu. Z zadovoljstvom pomislim, da so vsi izdelki zdaj na ogled v tako prestižnem okviru in da

tobra. Katalog je na voljo tudi na spletu, s fotografijami vseh umetnin in življenjepisni ustvarjalcev. Grafični oblikovalec in ilustrator Matej Susič je podaril akvarel z motivom zasnežene pokrajine: "Pomislil sem na obdobje razstave; čeprav smo še v jesenskem času, sem si takrat predstavljal zasnežen Dunaj in sem pomislil, da kdor bi gledal akvarel, bi se lahko vživel v prihajajočo zimo. Izbral sem tisti akvarel tudi zaradi tipično slovenske pokrajine s cerkvico na zasneženem vrhu; hotel sem posredovati nekaj "slovenskega duha", nekako poudariti tisto vez Slovencev z Dunajem, ki je prisotna v umetnikih in pisateljih že

kdorkoli gre mimo Stephansdoma, lahko gre tudi na razstavo.

Med razstavljenimi predmeti je tudi izvod Diderotove Enciklopedije iz leta 1773. Prav gotovo ni vsakdanje doživetje imeti "nekaj skupnega" z enim od spomenikov razsvetljenstva.

Razstava za dobrodelno dražbo ima umetniški in kulturnozgodovinski obseg, kar je zelo lep znak in dodatno dvigne njeno vrednost. Moje delo nima nič filozofskega, vendar priznam, da sem zelo počaščen, da smem biti zraven častitljivega gospoda, kot je Diderot...

Rossana Paliaga

Pokrajinski svet Slovenske skupnosti Pozitivno srečanje z županom Cosolinijem

Pokrajinski svet Slovenske skupnosti je imel v gosteh tržaškega župana Roberta Cosolinija.

Zamisel se je porodila, ker se je na raznih srečanjih strankarskih organov pojavila želja, da bi o raznih političnih in upravnih problematikah Trsta izvedeli za stališča župana na neposreden način. SSK je namreč del koalici-

je, ki je Cosolinija izvolila in s katerim upravlja Trst. Na zasedanju sta bila prisotna tudi Roberto Decarli, načelnik svetniške skupine Cosolinijeve občanske liste, ter Mario Ravalić, član svetniške skupine DS. Giovanni Maria Coloni, načelnik skupine DS v občinskem svetu, in Alessandro Carmi, podpredsednik občinskega sveta, sta se opravičila za odsotnost in sta izrekla prisrčne pozdrave SSK, s katero sta potrdila, da odlično sodelujeta.

Ugodnega gosta je pozdravil predsednik sveta stranke Igor Merku, ki je takoj predal besedo

tajniku Petru Močniku za odgovor na prvo vprašanje, katero vizijo ima občina Trst pri reševanju hude gospodarske krize, glede tudi na problematiko pristanišča in proste luke, na katero ne gledajo vsi na enak način. Cosolini je povedal, da kljub hudi industrijski krizi, ki je zajela Trst, je po državi še huje kot pri nas, ker ima Trst še vedno lepo število zaposlenih v zavarovalništvu ali bankah, ki niso utrpeli krize kot na primer produktivni sektor, ter v javnih službah ali med upokojenci, ki imajo, čeprav včasih skromen, dohodek. Plaćujemo dolgoletno umetno vzdrževanje Trsta z javnimi prispevki, ki niso obrodili novih dohodkov, so pa uničili zasebno gospodarsko pobudo, ki se mora v Trstu ponovno prebuditi. Seveda se ne moremo tolažiti s tem in to stanje ne more služiti kot izgovor za nedelovanje, ki je označevalo pretekla leta, ko so predlagali nekaj načrtov brez večjih posledic. Treba je

potrditi skrb za sektorje, kot sta turizem in vse, kar je vezano na morje, na povezan način, tako s celotnim tržaškim območjem kot tudi z ostalimi mesti v sosednjih državah, saj za turista ali investitorja, ki prihaja od daleč, je Trst le "mala zadeva". Ne moremo torej mimo sodelovanja s Koprom, z Benetkami, Reko in Ravenno na morju, ali z Ljubljano, Dunajem in Zagrebom ter z drugimi mesti zgodovinskega tržaškega zaledja za ostalo ekonomijo. Za pristanišče čaka na jasen odgovor vlade, katera pravila naj tu veljajo, da se lahko da dolgoročen odgovor investitorjem. Prisotni so postavili še vprašanja o odnosu do slovenskega šolstva. Župan je potrdil skrb za ta sektor, omenil je odprtje novega oddelka za vrtec v Dijaškem domu in povedal, da je odbornika Grimm na razpolago, da se sproti rešujejo težave in izpolnjujejo želje znotraj sicer zelo oklestenih sredstev, kar velja za vsa javna dela.

Na vrsti je bilo še vprašanje o odnosu do ukinitve pokrajin. Cosolini je potrdil, da ni zagovornik rezanja za vsako ceno, na nepremišljen način. Po njegovem mnenju je nujna reforma celotne strukture javnih uprav v

državi, ki je zelo razvejena in za evropske razmere predraga za storitve, ki jih nudi. To je pa v prvi vrsti naloga dežele. Prav nič mu sicer ne bi bila tuja in nelogična povezava med Trstom in Gorico že iz zgodovinskih in gospodarskih razlogov. Dobro pa bi bilo razmisliti tudi o ostalih upravah.

Na vprašanje, kako poteka delo za nov prostorski načrt mesta, je potrdil, da bo postopek še naprej v celoti prozoren, v sodelovanju z vsemi, zato ne bo nihče prejel predlogov ali sklepov, ki bi jih pripravili v kakih zaprtih klubih. Glede sodelovanja med upravo in rajonskimi sveti je potrdil skrb uprave, da bi bilo čim boljše, da bi omejili na nujne primere kršanje roka za mnenja teh svetov, je pa tudi opozoril, da bi bila koalicija vedno dobro pripravljena in složna, saj ima nalogo, da upravlja občino, ki zahteva veliko pozornost. Potrdil je nato še skrb za spoštovanje pravic manjšine in izvajanje zaščite na vseh ravneh, tudi s spremembo dosedanjih oblik in načinov upravljanja. SSK ocenjuje srečanje, ki ne sme ostati enkratno, kot zelo pozitivno in spodbudno za nadaljnje delo stranke in njenih izvoljenih.

2. del postopka za kanonizacijo p. Corteseja "Bil je mučenik, ker je verjel v Kristusa"

Lik minorita p. Placida Corteseja se je v zadnjih desetletjih tudi zaradi temeljite publicistične in videodokumentarne literature (naj spomnimo na film Pogum molka režiserja Paola Damossa, ki so ga pred leti vrteli tudi v Peterlinovi dvorani) dokončno izkazal kot eden izmed najplemenitejših življenjskih in človekoljubnih vzorov verskega in cerkvenega občestva nasproh. P. Placido Cortese se je rodil 7. marca 1907 v italijanski družini na Cresu. Oče je bil Italijan, mama pa Hrvatica. Prva šolska leta

je preživel v hrvaški Ciril-Methodovi šoli. Izobraževanje je nadaljeval v Padovi, ni pa pozabil hrvaščine. Živel je od evangeljskega poslanstva, predvsem od ljubezni do bližnjega. Kot urednik lista Il Messaggero di Sant' Antonio (naklado časopisa je dvignil na 900.000 izvodov) je razpredel široko omrežje znanstev, da je lahko med vojno pomagal, kjer je le mogel. To se je zgodilo že leta 1942, ko je bil v pomoč številnim slovenskim in hrvaškim taboriščnikom, zaprtim v kraju Chiesanuova pri Padovi. Po kapitulaciji Italije 8.

septembra se je v kaosu tistih dni njegovi razdajalski vnemi odprlo še širše, tudi nevarno področje: pomagal je vojnim ujetnikom, Židom, zavezniškim vojakom, dezertarjem in ostalim preganjancem nacistične tiranije. Bil je dragocen člen obveščevalne niti, ki je neutrudno delovala na strani zavezniških sil. Za vse to ga je čakala kazen okupatorja. 8. oktobra 1944 sta ga nemška agenta aretirala, odvedli so ga v Trst v podzemlje Gestapa na Oberdankovem trgu v Trstu, kjer ga je srečal tudi slikar Mušič. Najstranejši mučenik, od pretepanja do lomljenja prstov, mu ni odprlo ust, da bi izdal svoje sodelavce. Umrli je mučeniške smrti novembra 1944, njegovo truplo pa so baje sežgali v tržaški Rižarni. Na istem mestu se je leta 2003 uspešno končal škofijski postopek za njegovo kanonizacijo, ki je bil

Foto IG

usmerjen v dokazovanje "mučeništva zaradi ljubezni do bližnjega". Rimska Kongregacija za zadeve svetnikov pa je predlagala poglobitev "junaških kreposti" tega božjega služabnika. Dodatni proces se je začel 18. junija letos in ga je ponovno vodil

msgr. Ettore Malnati, spremljal pa ga je tudi isti vicepostulator p. Tito Magnani: uradno se je novi del škofijskega procesa končal v četrtek, 25. oktobra, ko je na tržaški škofiji nadškof Giampaolo Crepaldi izvedel krajšo slovesnost in predal vatikanskemu

birokratskemu ustroju novo dokumentacijo, ki bo prispevala k morebitni razglasitvi minorita p. Placida Corteseja za blaženega. Ob prisotnosti velikega poznavalca P. Corteseja Iva Jevnikarja, ki je prisotnim podal prerez življenja mučenika, njegovih sedanjih soratov in ostalih vernikov, je tržaški škof povedal duhovno misel glede moralne in verske zapuščine p. Corteseja. "Bil je pričevalec integracije in mira. To je bil v času, ko so razlike razdvajale narode", je dejal msgr. Crepaldi. P. Cortese je tako poosebljal krščanski odgovor, ki se je boril proti nepravilnosti vojne. "Ko primanjkujejo besede, takrat je kristjan poklican, da priča o Božji ljubezni, in p. Cortese je bil velik Božje milosti. Umrli je kot mučenik: mučenik je bil zato, ker je veroval v Jezusa Kristusa".

IG

Bomo romali ali smučali?

Romarska pešpot na Svete Višarje v nevarnosti

V Kanalski dolini že nekaj časa dvigujejo prah napovedane spremembe in predlogi za preureditev ene izmed najpomembnejših pohodniških in romarskih poti za Slo-

tržaško nadzorništvo na ministrstvu za kulturno dediščino in kulturne dejavnosti, ki je pot zakonsko zaščitilo z okoljskimi omejitvami. Toda občina Trbiž in za njo vplivna družba Promo-

ska dolina". Enrico Toniutti, Gabriele Moschitz in Marco Lazzarini v krajšem besedilu odločno kritizirajo upravitelje kanalske "prestolnice", ki se s svojo politiko ne zavzemajo za "vzdrževanje in čiščenje poti, skrb za kapelice križev, potrebnih signalizacij, postajališč s klopcami za počitek in okrepčitev". Jasno je, da občina Trbiž ne investira v "študijo promocije in ovrednotenja pešpoti, s prirejanjem dogodkov in srečanj turistične in kulturne narave". Pot skozi Višarski graben je izrednega zgodovinskega, a tudi eko-

Foto JMP

vence, ki iz Žabnic preko Višarske planine pelje k svetišču na Sv. Višarjah. Izraz preureditev je evfemizem: trbiška občina in turistična družba Promotour bi namreč križev pot skozi Višarski graben želeli spremeniti v smučarsko progo.

Zgodba je od vsega začetka zbrala kritično množico občanov in faranov iz Žabnic, ki so se z nekaj tisoč podpisi postavili v obrambo romarske poti in odločno kritizirali nov "turistični" načrt. Spor je začasno rešilo

tour se nista vdali: sledila je pritožba na deželno upravno sodišče, ki pa je soglasno potrdilo ministrski odlok in s tem branilo višarsko romarsko pešpot pred ekonomskim mogotcem. A tokrat je pot res trnova in strma, kajti občina se zdaj pritožuje še na upravno sodišče in ni še jasno, kako se bo zadeva rešila. Najbolj sveže novice s tega področja dobimo v pismu treh opozicijskih svetnikov s Trbiža, ki predstavljajo občinski listi "Drugi Trbiž" in "Zelena Kanal-

nomskega pomena: že danes jo v poletnih mesecih obišče na desetine romarjev na dan, a tudi pozimi je zelo obiskana predvsem na račun zagnanih turnih smučarjev. "Zakaj torej stopiti na tvegano in potratno pot, ki nima dovolj utemeljitev za celovito rast območja?" Zdi se, da načrt nove smučarske steze podpirajo, kot se pogosto dogaja, redki, a vplivni moške, ki bi radi naravno in kulturno dediščino območja unovčili za svoje posle.

Jernej Šček

Športno tekmovanje Tekaškega društva Bovec Prijateljsko brez meja tudi v športu

Tudi letos je Tekaško društvo Bovec priredilo tekmovanje za šolarje nižjih srednjih šol Atletika brez meja, ki se ga že vrsto let udeležujejo tudi otroci iz Benečije. Športni dan na bovškem letališču je z otroško razigranostjo in brezhibno organizacijo pokazal najlepši obraz Posočja in sosednjih krajev.

V finalnem tekmovanju, ki je potekalo 14. oktobra, so se tekmovalci preizkusili v metu vorteksa, poligonu, teku na 150 metrov, metu krogle, skoku s palico in štafetnem teku na 50 metrov. Prijateljsko vzdušje, ki ob tekmovalni žilici predvsem združuje, je urodoma potrdil tudi bovški župan Siniša Germovšek: "Le kdo

bi se ne veselil take družabne prireditve, kjer mladost prav žari in kjer je najlepše prijateljevanje

brez meja"! Njegove besede je potrdil tudi župan občine Dreka Miha Koren. Na vprašanje, kdaj bodo prireditve imele v gosteh v

Špetru, je učitelj Igor Tull odgovoril, da "za zdaj ni za to nikakršnih pogojev". Težave so že pri osnovnem učenju, saj so razredi trenutno razdeljeni v različnih poslopih. Tako prireditev bi morala podpreti občinska uprava in špetrskemu županu do sedaj to ni uspelo.

Glede tekmovalnih rezultatov naj povemo, da se je ekipa iz Be-

nečije, ob spremstvu učitelja te lovadbe Mattie Cendoua, uvrstila v zlato sredino med ekipami.

JS

Kratke

Burnjak

Res lepo je uspel Burnjak, praznik kostanja, ki ga je Planinska družina Benečije priredila 21. oktobra v Čepleskišči v občini Sovodnja. Začelo se je dopoldan s pohodom preko Avse in Livka, sledila je

opoldanska slovenska maša, pri kateri je g. Lovro Petrisig spregovoril o misijonski nedelji in potrebi po evangelizaciji. Pevski zbor Rečan z Les, pod

vodstvom Stefanie Rucli, so lahko udeleženci poslušali tudi na popoldanskem koncertu. Ob kilogramih pašte in desetih slastnih kostanjev so se številni obiskovalci oblikovali s sladlami, ki so jih spekle mame otrok dvojezične šole v Špetru.

Nadiški zvon in Okno v Benečijo

Dne 29. septembra je po poletnem premoru spet stopil v eter Nediški zvon, radijska oddaja za Slovence iz videmske pokrajine, ki je vsako soboto ob 14.10 na valovih Radia Trst A (FM Milje 98.6, Trst 103.9, Gorica 98.3, Nadiške doline 96.1, Tolmeč 101, Ceslans 98.5, Mužac 101.9, Stavljiča za Rezijo 100.7, Tenchia 102, Kanalska dolina 100.7, Trbiž 99.9). Petdeset minut v narečju obravnava aktualno dogajanje v Benečiji; oddajo snemajo na sedežu Doma v Čedadu. Poleg Nediškega zvona poslušalci lahko prisluhnejo še oddaji Okno v Benečijo, ki jo predvajajo vsako nedeljo ob 14.30 na nadškofijski postaji Radio Spazio 103. Ta je na voljo tudi na spletni strani www.dom.it.

Podpredsednik Evropske svobodne zveze na obisku pri nas

Tehnokracija ne upošteva potreb ozemlja

Prejšnji teden se je Sybren Posthumus, podpredsednik Evropske svobodne zveze (EFA – European Free Alliance), mudil v naši deželi, da bi se na povabilo stranke Slovenska skupnost približe seznanil z delovanjem in ustrojem naše narodne skupnosti, zlasti pa zato, da bi globlje dojel, kako bo preustroj italijanskih krajevnih uprav učinkoval na prihodnost naše manjšine.

srečanju na sedežu deželnega sveta v Trstu ob prisotnosti deželnega svetnika SSK Igorja Gabrovca, pokrajinskega tajnika SSK za Goriško Julijana Čavdka, predsednika tržaškega pokrajinskega sveta Maurizia Vidalija in podpredsednice goriške pokrajinske uprave Mare Černic sam podpredsednik Zveze jasno uokviril težave slovenske narodne skupnosti v širši evropski kontekst. Prav tako neoporečna

liji, tudi moralna dolžnost.

EFA je organ, ki vključuje politične stranke in avtonomistična gibanja evropskih narodnih in jezikovnih manjšin. Glavni urad zveze je v Bruslju, od koder vodi delovanje in skrbi za koordinacijo sedmih izvoljenih evropskih poslancev. Glede na težo, ki jo EFA ima v evropskih institucijah, je sodelovanje z njo velikega pomena. Prav zato je bilo potrebno, da se gost dodo-

Foto IG

Obravnavane tematike so se dotikale tudi vprašanja predstavnosti slovenske manjšine v izvoljenih telesih krajevnih uprav. Znano je, da je manjšina prikrajšana pri upravljanju območja in izvajanju lastnih pravic, ko pride do zmanjševanja oziroma ukinitve nižjih ravni krajevnih javne uprave. Prav zato je beseda tekla predvsem o ukinitvi rajonskih svetov v Gorici in o posledičnem prizivu na Deželno upravno sodišče, ki ga je sprožila stranka lipove veje, o reformi pokrajin na podlagi t. i. zakona "spending review" ter o težavah, s katerimi se soočajo male občine, ki jim grozi združevanje v večje enote. Gotovo ni bilo mogoče obiti vprašanja finančnih težav, ki pestijo slovenske organizacije, ustanove in društva. Prvi obračun obiska podpredsednika Evropske svobodne zveze Posthumusa je bil v drugem dnevu njegovega obiska v naših krajih, ko je na tiskovnem

je bila njegova ocena glede premikov na področju reform krajevnih uprav: "Menim, da so te poteze ozkoglednega tehnokratskega značaja, ki ne presojajo

bra seznanili s političnim položajem stranke Slovenska skupnost na različnih ravneh. Zaradi tega je bil program njegovega tridnevnega obiska zelo pester.

na pravilen način potrebe ozemlja", je dejal in dodal, da je poleg zakonodaje zaščita manjšin v Evropi, in torej v Ita-

V četrtek je bil Posthumus gost goriškega dela SSK (sestal se je z goriškimi občinskimi svetniki ter s podpredsednico pokrajine Maro Černic, v Števerjanu pa je prisostvoval debati glede prihodnosti malih občin ter goratih območij, za katera so skrbele gorske skupnosti), v petek dopoldan pa se je na sedežu deželnega sveta sestel s predsednico tržaške pokrajine, nato je po tiskovnem srečanju pot nadaljeval v občini Repentabor. Tu sta ga sprejela tamkajšnji župan Marko Pisani in dolinska županja Fulvia Premolin. Posthumus je bil nato gost Slovenskega stalnega gledališča in mladinske sekcije SSK, dan zatem pa sta podpredsednika EFA sprejela sekcija SSK Devin-Nabrežina in župan Vladimir Kukanja.

IG

Z Matajurja do neba

Spomladi predvideno odprtje astronomskega observatorija

Sprelepega Matajurja bomo lahko od spomladi 2013 dalje opazovali ne le krasote Julijcev, med katerimi se v ospredju bohoti Krn, temveč tudi nebo in nebesne predmete.

Ni še jasno, kako bodo potekale dejavnosti v prostorih nekdanje žičnice, ljubitelji nebesnega "svoda" pa so že aktivni: zadnji opazovalni večer so organizirali v soboto, 13. oktobra. Kot je

prilavljajo načrt za daljinsko upravljanje observatorija, kot je v praksi v številnih centrih (npr. na Nanoški planoti). Čezmejno sodelovanje furlanskih astronomov poteka s kolegi iz Črnega

Takrat bo predvidoma odprla vrata astronomski observatorij, ki ga bo upravljalo Furlansko astronomsko in meteorološko združenje. Gradnjo, ki bo končana že v novembru, je financirala Gorska skupnost Ter, Nediža in Brda.

povedal predsednik združenja Luca Donato, bo observatorij namenjen študijskim in raziskovalnim namenom, a tudi didaktiki. Zaradi visoke lege na Matajurju bo v snežnih zimskih mesecih nemogoče opravljati fizične dejavnosti v njem, zato

Vrha nad Idrijo, s katerimi so že vključeni v sistem Alpe Adria. Združenje Afam vabi vse, ki jih zanima opazovanje zvezd in nebesnih predmetov, k vpisu in vključitvi v njihovo razvejeno mrežo dejavnosti.

JS

V predsedniški kampanji veliko leporečja

Kdo bo novi državni poglavar, ostaja negotovo

V Sloveniji se ob prazniku Vseh svetih, ki ima uradno ime Dan spomina na mrtve, bolj spominjajo rajnih in razmišljajo o življenju in smrti, dveh danostih, ki bi morali odločati o naših ravnanjih in vsebini človekovega bivanja, kot pa se ukvarjajo z razmerami in politiko v državi. Vendar bo umirjenost duhov in besednjaka trajala malo časa, saj postaja pritisk krize na javno mnenje in tudi na vsakega posameznika čedalje večji. Kljub vsemu dogajanju pa izhoda iz težav in vsestranske krize, ki so državo pahnili v obup in malodušje, še ni zanesljivo videti. Zdaj na različnih ravneh potekajo dogodki, ki se zdijo samostojni in medseboj neodvisni, vendar pa bi po nekaterih analizah sodeč, lahko imeli skupno izhodišče in cilj. Ta pa je odstranitev sedanje oblasti pod vodstvom Janeza Janše. Kandidati za novega

Danilo Türk

predsednika države, dr. Danilo Türk, Borut Pahor in dr. Milan Zver, v soočanjih pred očmi javnosti uporabljajo spoštljiv besednjak, leporečje, ki je morda samo za kratek čas zamenjalo sovražno govor, tako značilen za slovenske razmere in politiko. Toda vsi trije ugledneži, kandidati za najvišji položaj v državi, ostajajo trdno pri svojih stališčih in programih. Sedanji državni poglavar dr. Danilo Türk se kaže kot edino usposobljen in pristojen razsodnik in ocenjevalec razmer in procesov v družbi in državi, pri čemer pa mu ne uspeva prikriti svojega nasprotovanja, občasno tudi nestrpnosti do sedanje oblasti, vlade torej, in zlasti do Janeza Janše. V svojem

posvetil navijanju za Tino in mu ni bilo ob tem treba napevati možganov, ali je na strani Tine ali na strani SZS. In mu ni bilo treba filozofirati, ali bo v primeru Tinine zmage veselo nazdravljaj ali bo godrnjal nad njeno osebnostjo. Ne, prejšnjo soboto je vsakdo v kavču lahko le mirno navijal..., a ni bilo to lepo? Posebej lepo je bilo predvsem zato, ker so si slovenski državljani po napornem tednu lahko nekoliko pomirili pregrete živce. Poleg običajnih nevšečnosti med delovnim dnem sta jih namreč cel teden tako ali drugače spremljali predsedniška kampanja in vsa nepotrebna navlaka okoli nje. Verjetno pod vtisom vzporedno poteka-joče ameriške volilne kampanje so televizijska soočenja poskušala ustvariti podoben šov, rezultat pa je bil samo še en teden dodatnega nakladanja in zbadanja, pa ne med predsedniškimi kandidati, ampak predvsem med tistimi državljani, ki so posebej zagrizeni navijači posameznih kandidatov. Ta napetost je v Sloveniji zelo izrazita: težko se je namreč v političnih debatah (tudi med navadnimi

tarne zgodovine še bolj vrnil v preteklost, nas brutalno razdelil in povsem zatrl razvoj Slovenije v normalno demokratično državo".

Precej odmeven in v delu javnosti tudi prepričljiv je predsedniški kandidat Borut Pahor. Odlikuje ga lep in bogat jezik, ki ga uporablja in z njim prepričuje volivce. Opozarja na nujnost dogovora vseh političnih strank, v razponu, ki sega od Janeza Janše do Zorana Jankovića, o skupnem premagovanju krize in ohranitvi suverenosti države. Kakšen bo odziv volivcev na dramatična opozorila Boruta Pahorja, je težko predvideti, tudi zato, ker ga njegova lastna stranka Socialnih demokratov ne podpira dovolj in odločneje. Samozavestno, prepričljivo in uspešno vodi svojo predsedniško kampanjo dr. Milan Zver, kandidat Janšev SDS in Nove Slovenije, krščanske in ljudske stranke. Podpi-

ra ga tudi predstavnik Sveta slovenskih organizacij oziroma stranke Slovenska skupnost, dr. Damjan Terpin iz Gorice. Pomenljiva je podpora, ki jo je bilo Milanu Zveru zagotovil akademik in pisatelj Drago Jančar. Ob tem je zapisal tole: "Človek bi pričakoval, da se bodo na slehernih volitvah v Sloveniji vsi kandidati, ki si želijo pridobiti naklonjenost volivcev, sklicevali na svobodomiselnost politično in intelektualno izročilo dr. Jožeta Pučnika. V središču vrenja, ki smo mu bili priča, in udeleženci tveganih odločitev o našem narodu in njegovi usodi je stal ta izjemni človek, mislec, upornik in osrednja osebnost pri snovanju slovenske države in demokracije.

Vidim pa, da se ob sedanjih predsedniških volitvah na dr. Jožeta Pučnika sklicuje samo dr. Milan Zver". Pri ocenjevanju dosedanje predsedniške kampanje, ki so jo nekateri poskušali primerjati s soočanjem med kandidatom za novega

predsednika ZDA, kaže upoštevati, da so nekateri časnikarji, ki so v naših medijih vodili soočanja kandidatov za predsedniško funkcijo, privrženci leve politične opcije in očitno zato zlasti dr. Danilu Türku niso postavljali neljubih vprašanj.

Sočasno z dogajanjem v kampanji za volitve novega predsednika države pa naraščajo pritiski na vlado, njeno politiko in nasploh na njeno celotno usmeritev in delovanje. V obdobju, ko vlada pripravlja reforme, se o njih pogaja s sindikati, se poskuša sporazumeti z opozicijskimi strankami in pri tem tudi popušča, osrednja sindikalna centrala, to sta Zveza svobodnih sindikatov Slovenije in Konfederacija sindikatov javnega sektorja, zoper vlado napovedujeta demonstracije, proteste in morda celo generalno stavko, ki bi jih uprizorili v mesecu novembru. Dogodke "na ulicah" utemeljuje ta Dušan Semolič in Branimir Štrukelj, najbolj znana politika leve politične opredelitve v slovenskem sindikalnem gibanju. Pobudnikom in organizatorjem se je nemudoma pridružil Zoran Janković, predsednik opozicijske stranke Pozitivna Slovenija, ki je Janeza Janšo pozval, naj odstopi s položaja predsednika vlade. Premier ga je ponovno zavrnil. Za ponazoritev vzdušja in razmer, ki so nastali ob vsem, kar se dogaja in napoveduje v Sloveniji, citirajmo mnenje Mitje Urbanca, predsednika študentske organizacije Slovenije. Zatrjuje, "da Slovenci kot narod nikoli nismo bili pretirano glasni, šli na ulice in si skušali tako zagotoviti svoje pravice. Večina ljudi se bori za svoje preživetje, ni pa složnosti, da bi z nekimi demonstracijami opozorili na težave in dosegli svoje cilje".

Marijan Drož

Kako v predvolilnem času pomiriti živce

Mazejeva namesto predvolilnih soočenj

No, še dobro da je prejšnjo soboto Tina odsmučala tako, kot zna. In še bolje. Suvereno je v prvem spustu krenila po soidenski progi in si nabrala pred drugouvrščeno astronomskih 75 stotink prednosti, pred tretjeuvrščeno pa že več kot sekundo. Drugi spust v megli in nemogočih pogojih pa je odpeljala zelo premišljeno in uspelo ji je zadržati veliko prednost. Slovenci smo spet tako lahko enotno vpili "kdor ne skače ni Sloven'c". In kar je bilo ob tej Tinini zmagi še najlepše, so bili posnetki iz hotela po tekmi. Enotno so s šampanjcem nazdravljali Mazejeva, Massi in direktorica SZS Barbara Kürner Čad. Pogodba med zvezo in ekipo Tine Maze je bila podpisana že junija, slovenska šampionka se je od takrat lahko mirno pripravljala na sezono. In rezultat je pod nosom... upati je le, da se bo sezona tako še nadaljevala. Pa veste, kaj vam rečem... po zaslugi tega sporazuma je bilo tudi vsem gledalcem pred televizijo veliko lažje spremljati spust čudežnega dekleta slovenskega smučanja. Vsak gledalec se je lahko v celoti

posvetil navijanju za Tino in mu ni bilo ob tem treba napevati možganov, ali je na strani Tine ali na strani SZS. In mu ni bilo treba filozofirati, ali bo v primeru Tinine zmage veselo nazdravljaj ali bo godrnjal nad njeno osebnostjo. Ne, prejšnjo soboto je vsakdo v kavču lahko le mirno navijal..., a ni bilo to lepo? Posebej lepo je bilo predvsem zato, ker so si slovenski državljani po napornem tednu lahko nekoliko pomirili pregrete živce. Poleg običajnih nevšečnosti med delovnim dnem sta jih namreč cel teden tako ali drugače spremljali predsedniška kampanja in vsa nepotrebna navlaka okoli nje. Verjetno pod vtisom vzporedno poteka-joče ameriške volilne kampanje so televizijska soočenja poskušala ustvariti podoben šov, rezultat pa je bil samo še en teden dodatnega nakladanja in zbadanja, pa ne med predsedniškimi kandidati, ampak predvsem med tistimi državljani, ki so posebej zagrizeni navijači posameznih kandidatov. Ta napetost je v Sloveniji zelo izrazita: težko se je namreč v političnih debatah (tudi med navadnimi

ljudmi) izogibati polarizaciji. Škoda. No, televizijski soočenji (do trenutka pisanja članka sta se zvrstili dve) sta verjetno hoteli biti podobni ameriškim soočenjem: nacionalka se je nekoliko preveč osredotočala na natančno merjenje časa, podoba oddaje je bila tako toga in brez pravega ritma. Soočenje na Pop TV pa je bilo sicer bolj živahno, a se je ukvarjalo predvsem s tistimi vprašanji, zaradi katerih se slovenskim volivcem ideološko parajo živci.

Pa da ne bo pomote, vprašanja so bila povsem na mestu: od Pahorja je novinar zahteval, naj po imenu našteje vse strice in tete iz ozadja. Türka je spraševal o tem, naj pojasni prvorazredne in drugorazredne teme, Zvera pa, ali se mu zdi čisto vsaka poteza sedanje Janševе vlade v redu. Cilj takega izpraševanja je seveda jasen. Vsakemu kandidatu se skuša pripisati strankarsko ozadje: to je z novinarskega vidika logično, ker je politična slika v Sloveniji taka, da se polarizacija pozna v čisto vsakem segmentu. Predsednik republike pa bi moral biti, predvsem glede na pristojnosti, ki jih ima v Sloveniji, nekoliko nad vsakodnevnimi strankarskimi zdrahami. Vloga predsednika republike v Sloveniji je namreč podobna vlogi predsednika republike v Italiji. Slovenski predsednik nima izvršnih

pooblastil, niti izstopajočih političnih odgovornosti. Gre za reprezentativno funkcijo, ki naj bi predstavljala državno enotnost. Žal pa je bilo doslej takega razumevanja predsedniške funkcije v Sloveniji bolj malo: predsedniki republike so se vselej tako ali drugače preveč izpostavljali (tudi) kot politični oziroma strankarski subjekti. Sama funkcija od njih tega ne zahteva, a je to žal postala praksa. Glede na vide- no v dosedanjih volilnih kampanji tudi v prihodnosti ne bo nič drugače: vsi kandidati so namreč vezani na strankarsko zaledje. Če je to še nekako razumljivo v obdobju volilne kampanje (predsednika republike namreč v Sloveniji volijo državljani, ne parlament), pa bi bilo potrebno v naslednjem koraku, po izvolitvi, vzpostaviti neko višjo raven politične kulture, po kateri predsednik lahko tudi dejansko pretrže svoje strankarske vezi in opravlja funkcijo simbola državne enotnosti.

Do nadaljnjega bo to še utopi- ja. Jasno je, da bodo torej državljani ob spremljanju preostalih predsedniških debat še naprej živčni zaradi polarizacije, ki se vzpostavlja. Ni kaj, upati moramo na čimprejšnje nadaljevanje ženskega smučarskega svetovnega pokala. Ali pa na dobro kamilico.

Andrej Černic

Kratke

Finholding prodaja dvorec Zemono

Hčerinska družba Mlinotesta Finholding prodaja dvorec Zemono pri Vipavi. O kupcu v lokalni skupnosti, ki ga uporabljajo za protokolarne namene, ne želijo razmišljati, zaradi molka lastnice dvorca pa se o njem le glasno ugiba. Zanimanja zanj naj bi bilo precej predvsem izven slovenskih meja. "Glede na težko gospodarsko situacijo v živilsko predelovalni industriji smo dvorec Zemono opredelili kot poslovno nepotrebno nepremičnino in smo začeli z aktivnostmi iskanja primerne dolgoročne rešitve. Dobljen denar bomo vložili v nadaljnji razvoj podjetja", so za STA pojasnili v Mlinotestu. Kaj več od tega v Mlinotestu niso želeli povedati, javnost pa bodo "pravočasno obvestili, ko bodo imeli izbranega kupca". Dvorec Zemono lokalna skupnost že vse od obnove sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja uporablja za različne kulturne prireditve, in let je tudi poročna dvorana. Že v prejšnjem desetletju, ko ga je od tedanje lastnice Lipe

preko hipoteke pridobila družba Vipava, se je za nakup poleg domačih zanimalo tudi nekaj tujih kupcev. Od Vipe je kasneje dvorec odkupila Vipava Holding, ki je tudi sama v velikih težavah, saj bodo na novembrski skupščini delničarji odločali o njeni likvidaciji, Vipava Holding pa je nato lastništvo dvorca kot del dokapitalizacije prenesla na Mlinotest. Zaradi dogajanja okrog dvorca Zemono niso ravnodušni v lokalni skupnosti, saj ga občina Vipava uporablja za protokolarne namene. "Zelo težko prenašam takšne finančne 'telovadbe', ko nekdo prodaja tisto, kar ni bilo nikoli njegovo", je za STA povedal vipavski župan Ivan Princes. Princes je povedal še, da je imel za edinega lastnika doslej le družbo Lipa, ki je dvorec odkupila in veliko vložila v njegovo obnovo. Pred štirimi leti si je občina močno prizadevala, da bi dvorec skupaj z lokalnim gospodarstvom odkupila in bi tako postal občinska last.

"Vendar so bili pogoji takrat za nas tako nedosegljivi, zato ga je Vipava prodala Vipavi Holdingu. Vendar se mi zdi, da se je tam šlo le za papirno igro in zato smo danes tam, kjer smo", je še dejal vipavski župan. Želi si, da bi z novim lastnikom našli skupno besedo in način sodelovanja, saj bodo le tako tudi v prihodnje na dvorec Zemono prihajali obiskovalci. Če bo okrog dvorca naredil ograjo, se bo sam izločil in tudi okolica bo na dvorec pozabila, je še prepričan Princes. Občina Vipava pa si je za svoj novi protokolarni objekt izbrala obnovljeni dvorec Lanthieri sredi Vipave, ki bo zaživel v začetku prihodnjega leta in kjer bodo uredili tudi poročno sobo in nekdanjo kapelico.

Festival za 3. življenjsko obdobje v Ljubljani

Zveza Društev upokojencev Slovenije (ZDUS) prireja vsako leto v jeseni v Cankarjevem domu v Ljubljani Državno srečanje pevskih zborov društev upokojencev iz dežel, ki mejijo na Slovenijo, in iz drugih krajev Slovenije. Letos je bilo to 2. oktobra. Organizatorji 13. Festivala so zato tudi letos povabili na srečanje rojake iz Italije, in sicer ŽepZ DU iz Goriške in MoPZ Venturini iz Tržaške, saj komisija za kulturo ZDUS ima namen povezovati Slovence izven matične domovine. Obenem želi vsako leto tudi seznaniti udeležence srečanja s slovenskimi kulturnimi ustanovami. V letošnji jutranji program so vključili ogled Slovenskega etnografskega muzeja na Metelkovi ulici v Ljubljani. Pred ogledom je bil kratak kulturni program, namenjen srečanju udeležencev z organizatorji Festivala, s predsednikom ZDUS Matejo Kožuh Novak ter ministrico Ljudmilo Novak. Ministrica je v pozdravnem nagovoru poudarila pomen srečanja ljudi v starejših letih in dodala, da so pevski zbori čudovita prilžnost za družabno življenje v tretjem življenjskem obdobju, ter se zahvalila za vse napore in požrtvovalnost za ohranitev slovenstva v deželah, ki so bile odrezane od matične domovine. Zelo rada je prisluhnila nastopom ŽepZ z Goriškega, zbora Venturini od Domja ter mešanega pevskega zbora Bazovica z Reke (Hrvaška). Spregovorila je tudi predsednica ZDUS-a o kulturni in zgodovinski dediščini muzeja ter o koristnih priložnostih za medsebojno spoznavanje Slovencev. Stalno razstavo v muzeju so si pevci in spremljevalci ogledali z velikim zanimanjem, saj ta hrani dragoceno, živo zgodovinsko dediščino Slovenije in tudi tujih dežel.

Popoldanski čas je bil namenjen odhodu v Cankarjev dom, poskusnim vajam pevcev in koncertnemu programu v Linhartovi dvorani od 16. do 18. ure. Na velikem odru se je zvrstilo 15 zborov. Poleg goriškega, tržaškega, zbora Bazovica in koprkega ŽepZ Pristan U3ŽO ter ŽepZ U3ŽO in DU Nova Gorica so nastopili še zbori iz večjih in manjših krajev Slovenije. Med nastopom so lahko gledalci iz dvorane videli na velikem ekranu sliko vsakega nastopajočega zbora. Za konec so vsi zapeli Venček slovenskih ljudskih pesmi. Za vse pevce je bilo letošnje srečanje spet bogata pevska izkušnja. (ed)

Tretja premiera letošnje abonmajske sezone v SNG Nova Gorica

V petek, 2. novembra 2012, ob 20. uri, bo v mali dvorani SNG Nova Gorica tretja premiera letošnje abonmajske sezone, in sicer slovenska krstna uprizoritev predstave Vdovin zmenek. Avtor je ameriški dramatik, scenarist, romanopisec in pesnik Israel Horowitz. Vdovin zmenek je psihološko intenzivno dramsko besedilo z elementi absurdističnega humora. Govori o odnosu med moškim in ženskim spolom, pri čemer je moška sila prikazana kot surova in primitivna, ženska pa kot ranljiva in omikana. V režiji Igorja Samoborja igrajo Primož Pirnat k. g., Gorazd Jakomini in Helena Peršuh.

Na hitri cesti H4 Razdrto - Vrtojba

Nov sodobno opremljen Petrolov bencinski servis

takanje goriv brez nekontroliranega izpusta hlapov v ozračje. Prizadevanja za zaščito in ohranjanje okolja družbe Petrol se kažejo tudi v ekološkem skladiščenju odpadkov, ki je urejeno tudi na omenjenem bencinskem servisu. Bencinski servis na počivališču bo odprt non stop. Ob odprtju je direktor podjetja Pe-

Petrol tudi letos sledi zastavljeni strategiji širjenja svoje razvijene mreže bencinskih servisov. Direktor družbe Petrol Maloprodaja Slovenija Roman Dobnikar in župan občine Vipava mag. Ivan Princes sta slovesno odprla nov bencinski servis ob hitri cesti I14 (Razdrto - Vrtojba), že 460. po vrsti; to je najnovejša pridobitev energetske družbe. Nov bencinski servis utrjuje Petrolovo ponudbo na severnem Primorskem, mimovozečim pa predstavlja novo točko oskrbe z gorivom.

Bencinski servis, zgrajen po najnovejših tehnoloških in okoljskih standardih, s svojim celotnim spremljajočim programom voznikom in ostalim uporabnikom ponuja vse, kar ti potrebujejo na poti. Obsega prodajalno HIP HOP, ki se razprostira na 120 m², in omogoča hiter nakup trgovskega blaga, izdelkov za avtomobil in svežega

dajalna pa je neposredno povezana z lokalom, ki ima zunanjo pokrito teraso. Poleg najbolj kakovostnih naftnih derivatov, ki jih je možno natočiti na šestih točilnih otokih, je na bencinskem servisu možen tudi nakup ekološkega utekočinjenega naftnega plina za vozila (avtoplin). Bencinski servis ob hitri cesti H4 je opremljen s sodobno ekološko in varnostno zaščito z zaprtim

trol Maloprodaja Slovenija Roman Dobnikar dejal: "Bencinski servisi družbe Petrol že dolgo niso več samo postojanke za točenje bencina, ampak počivališča in postajališča, kjer se lahko vozniki okrepčajo in vmes nakupijo nujne potrebščine. Bencinski servis ob hitri cesti Razdrto - Vrtojba sodi med najboljše opremljene in najmodernejše Petrolove bencinske servise, ki nam jih zavajajo tudi največje multinacionalke".

Župan občine Vipava, mag. Ivan Princes, je ob tej priložnosti povedal: "V občini Vipava vedno pozdravljamo takšne pridobitve, ki poživijo naše regionalno gospodarstvo in doseganje. Prepričan sem, da bo ponudba novega bencinskega servisa pozitivno vplivala ne samo na našo občino

peciva, torej vse, kar omogoča varno in zanesljivo vožnjo. Obenem servis ponuja tudi kotiček s ponudbo kava na poti, pro-

sistemom točenja goriva, ki vključuje vso najnovejšo merilno in identifikacijsko opremo. Tako je onemogočeno pre-

ter na širšo okolico". Podrobnosti o vseh Petrolovih bencinskih servisih lahko najdete na www.petrol.si.

Prejeli smo

Kakšnega predsednika si (ne) želim

Dosedanji slovenski predsedniki so bili vsak na svoj način zgolj ena od podaljšanih rok nekdanje partije, ki se je v tranziciji prelevila v več strank in interesnih skupin in obdržala v svojih rokah glavne vzvode realne družbene moči, kot so kapital, mediji, represivni organi, civilna družba idr., tudi v obdobjih, ko ni bila na oblasti. V takih okoliščinah je dr. Brane Senegačnik nekje zapisal, da bi bila izvolitev predsednika demokratičnega (pomladne) izvora v Sloveniji večja prelomnica od tiste, ki se je zgodila v ZDA z izvolitvijo Obame. Sam bom ravno takega kandidata podprl tudi zaradi tega, ker sem neskončno utrujen od obrazov, ki spominjajo na Udbo.

Pomladna stran vstopa v predvolilno kampanjo z dr. Milanom Zverom, ki sodi sicer med novejšje politike na slovenski sceni, vendar ima za seboj že kar nekaj izkušenj tako v notranji politiki kot tudi na evropskih parketih. Sam ga premalo poznam, da bi ga lahko merodajno sodil. Doživljam pa ga kot človeka odkritega obraza, ki deluje trezno, je demokrat, razgledan, spoštljiv, zmeren in spravljiv, dostojanstven ter med njegovimi besedami in obrazom ni zaznati disonance ali kakih razpok. Pravo nasprotje s podobo in držo sedanjega predsednika dr. Danila Türka, ki zaman poskuša svoja nedržavniška dejanja prikriti s populističnim leporečjem in cenenimi pridigami. Kajti izdaja ga obraz, poln prežanja in premetenosti, ter glas, ki mi deluje kot počen zvon, kar se dogaja ljudem, ki ne govorijo tega, kar mislijo, in tudi ne verjamejo v to, kar govorijo. Tudi sicer si je ob sencah in črnih madežih iz preteklosti, kot so npr. velikovski atentat ter vohlanje in ovajanje ljudi iz diaspore, v prvem mandatu nakopal nove grde grehe, ki so poglobljali razkol v narodu. Tako je bilo npr. odklikovanje Tomaža Ertla, ki je dvignilo tako na noge slovensko demokratično javnost, da je sprožila sicer neuspešni postopek njegovega odpoklica. Ali pa pobalinsko politikatantsko obračunavanje z dr. Dimitrijem Ruplom, ko mu je preprečil imenovanje za veleposlanika na Dunaju. In ko je slovenska javnost obnemela ob Türkovi škandalozni izjavi v zvezi s Hudo jamo, je Justin Stanovnik v Družini zapisal, da je bil to tak "faux pas (napačen korak), po katerem se preprosto ni moglo več vrniti na oder", če imaš kaj politične kulture v sebi. Nemški zvezni kancler Horst Köhler je npr. odstopil zgolj zato, ker je bil del javnosti kritičen do njegovega zagovora nemške vojaške vpletenosti v tujini. Da ne omenjam Türkove brezrezervne podpore Jankoviču, napade na Janšo in njegovo stranko idr.

Tudi Borut Pahor ni kandidat demokratičnega izvora, obremenjuje ga neuspešen vladni mandat in se ga je odreklo celo Kučanovo zakulisno omrežje. Vendar pa je že ob več priložnostih zvrnil hrbtenico, se uprl mračnim eminemcam slovenske politike in tako reševal svoje človeško dostojanstvo. Kot npr. v času vodenja vlade, ko so ga skriti botri najprej ustoličili, nato pa ga poskušali zamenjati in kot obrabljeno kunjjo odvreči v obcestni jarek. Pa ko je ob neuspelem Jankovičevem poskusu oblikovanja vlade pozval svojo stranko, naj ne vstopa v koalicijo s Kučanovim izvoljencem, in je tako botrom v ozadju hote ali nehote dal vedeti, med ostalim tudi to, da so v svojem pohlepu in moči po oblasti tako že zakrneli in zaslepljeni, da ne znajo več niti trezno presoditi, na katerega konja je treba staviti. Če še dodamo njegovo odprtost in pripravljenost, da bi tudi iz položaja opozicije podprl vlado v nujnih ključnih reformah, tudi če bolečih, potem bi ga morali, če bi se prebil v drugi krog, vsi trezni volivci, tako na levi kot tudi na pomladni strani, podpreti. Prepričan sem, da bi daleč presegel Türkov domet in da bi zmožl končno enkrat prezračiti zatohle dvorane predsedniške palače ter se kot predsednik obnašati čisto in položaju bolj primerno, kot je to počel Türk.

Milan Gregorič

Že mnogo pred Plinijem je nekdo vedel ...

Zelo pozorno sem prebral članek g. Pavla Bračka in me je kot kmeta, vinogradnika, spravil precej v slabo voljo. Iskreno, tega gospoda ne poznam in sploh ne vem, s čim se ukvarja. Gotovo pa je, da ne opravlja prelepi kmečki poklic, sicer bi članek napisal v drugi obliki. Najbolj me je motil stavek, v katerem pravi, da so ogromne površine pozidali ali posadili s sadjem in trtami in da je to vnebovpijoča potrat. Če je bila zemlja v letih preveč pozidana, je to problem politikov, administratorjev, sploh ne kmetov. Te pa je gotovo tudi g. Bračko volil, zato naj se kar mirno z njimi pogovori o tej zlorabi rodovitne zemlje.

A vendar bi rad gospoda Bračka vprašal: ali je kdaj očistil hlev, skidal gnoj in molzel krave? Ali je kdaj naložil na roko dva, tri vozove gnoja, ga peljal na njivo, ga zmetal po razorjih, ga raztrosil in položil krompir? Seveda, nekdanj se je vse to opravljalo ročno! Nato pa je bilo še po-

trebno poskrbeti za vse ostalo, da sploh se je prišlo do končnega sadeža, do krompirja. Vstajali smo ob štirih zjutraj, nabirali krompir in ga spravili. Vse to smo opravili pod milim nebom, brez nobenih klimatskih naprav. Ko je bil čas prodaje, so prišli na domačijo Pavleti, in če sem želel za kilogram domačega krompirja določeno ceno, mi je kar hitro odvrnil, da je na trgu uvožen, lep, gladek in bolj debel krompir po isti ceni. Vljudno sem ga povabil iz hiše, rekoč, naj se spravi na trg. To pa ne velja samo za krompir, velja ali je veljalo za vse domače pridelke: pšenico, ječmen, rž, sadje, mleko, zelenjavo ipd. Prišel je trenutek in sem se odločil, da posadim trte, kar se je izkazalo v letih kot dobro rešitev. Morda bi bilo bolje, da bi takrat šel v tovarno, prodal domačo zemljo, da bi po njej, po moji slovenski zemlji hodili in zidali tuji. Takrat sem prisegel samemu sebi, da pšenice in krompirja ne bom več sejal, dokler ne bom lačen.

Ne bom komentiral odstotke zasvojenih z alkoholom, ker v tem nisem podkovan. A vendar po ugotavljanjih g. Pavleta bi tudi ne smeli pridelati pšenice in bi morali zapreti pekarnice zaradi debeluhov, slaščičarne zaradi diabetikov in podobno. Da ne govorimo o tobaku, drogah in drugih stvareh, ki tlačijo današnjo družbo. Prav bi bilo, da bi navedel, koliko je tudi teh črnih plati naše družbe, koliko ljudi umre zasvojenih in koliko vse to stane našo državo in davkoplačevalce. Na noben način ne odobravam pijančevanja, ker to vodi v propad človeka, družine in naroda. Stari oče mi je že pred davnim rekel: če se opiješ z vinom, boš lahko ozdravel, ne ozdraviš pa nikoli, če se opiješ s kruhom. Teh pa je po mojem mnenju povsod vedno več, kar se mi zdi zelo zaskrbljujoče.

Vedno sem pripravljen pogostiti na svoji kmetiji vse razne g. Bračko, če me seveda obiščejo, in pri kozarcu domačega razložiti, kako se lepo živi na kmetih.

Kar pa se tiče Plinija, je že mnogo pred njim obstajal nekdo, ki je imel veliko barko, imel probleme s pijanim sinom in dobro vedel, kaj to pomeni.

Klemen

Za ureditev uredništva verskega programa na Radiu Slovenija

Podpisani sem bil dne 30. maja 2011 po pooblastilu nadškofa in metropolita dr. Antona Stresa v imenu Katoliške Cerkve v RS skupaj s predstavnikom Evangeličanske Cerkve AV v RS, SPC v RS in Islamske skupnosti v RS ter g. Dragom Vogrinčičem kot pobudnikom na sestanku z direktorjem RS g. Miho Lamprehtom in še nekaterimi predstavniki RS. Tu je bilo dogovorjeno in zagotovljeno, da se takoj začne postopek za uvedbo uredništva verskega programa na RS. Prav tako je direktor zagotovil, da se nedeljske jutranje misli na RS opremijo s primerno glasbo.

Od dogovorjenega se po dobrem letu in pol ni uresničilo popolnoma nič, čeprav se v tem času širijo in urejujejo druge programske zadeve - npr. tudi kupujejo na TVS filmi, ki povečujejo nekdanjega diktatorja, ki nam je vernim vzel javno besedo. Dalje nadrejeni posegajo v samostojno delo glasbenih urednikov, ki morajo umikati že pripravljene slovenske duhovne pesmi; čeprav npr. na Prvem programu predvajajo različno glasbo tudi za manjše skupine ciljnih poslušalcev. Odgovor pristojnih na pisma poslušalcev, ki sprašujejo, zakaj se stvari ne urejujejo, je, da naj bi bila "Cerkve ločena od države". Vodstvo RS ne odgovarja številnim plačnikom rti-prispevka, ki protestirajo proti diskriminaciji verskih vsebin na RS, in se ne odziva na posredovane programske sheme programov javnega radia sosednjih držav in držav v EU, kjer so vsako jutro verske oddaje in primerna duhovna glasba za vse avtohtone verske skupnosti. Zdi se, da je RS še vedno ločen le od demokratičnih poslušalcev, ker v njem delujejo ljudje po nekdanjih nedemokratičnih metodah in navadah.

Verni poslušalci se ne bomo sprijaznili s takim stanjem na RS, saj so kršene pravice nas, vernih. Presenečeni smo, da direktor RS ne spoštuje dogovora glede uredništva verskega programa in vseh ostalih dogovorjenih sklepov, ki bi kompleksno pokrili občutljivo področje človekove vesti in vere posebno na 1. programu RS. Očitno bomo člani skupine prisiljeni začeti še druge dejavnosti, saj nas na nerešen problem vsakodnevno opozarjajo verni poslušalci. Te zadeve bi lahko uredili že programski svet in ostali pristojni oziroma odgovorni, predvsem direktor RS ter vodstvo RTV SLO, a ne ukrepajo skladno s svojimi dolžnostmi do vseh poslušalcev nacionalnega radia in očitno v posmeh našim dosedanjim dogovorom. S tem ideološkim izključevanjem pravic verujočih na RS seznanjamo odgovorne v Republiki Sloveniji in tudi evropske in ustanove EU, odgovorne za radiodifuzijo.

Dr. Janez Juhant

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.it
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To število smo poslali v tisk v torek, 30. oktobra, ob 14. uri.

Razumeti, ljubiti, pomagati ...

Odgovor je v preprostosti

Pravijo, da sta pomlad in jesen čas pogrebov, da tedaj največ ljudi umira. Nekako se mi zdi, da je to res, saj se v sončnih poletnih mesecih v naši vasi redkokdaj zberemo na pogrebu, ko začne odpadati listje, pa se začne oglašati otožni glas zvona.

Pred dnevi nas je zapustila sovaščanka Ida, prijazna, pa čeprav preprosta ženska, ki mi bo s svojim nasmehom in s svojo radoživostjo za vedno ostala v spominu, pa ne samo zaradi tega lepega, pozitivnega odnosa do življenja.

Ido smo spoznali že prve dni, ko smo se preselili na Kras. S svojim starim, dotrajanim kolesom se je vozila po vasi, vsakega nagovorila, vsakemu podarila nasme, nam še posebej, ker smo bili prišleci. Sosea nam je povedala, da je Ida aktivna tako pri Zvezi borcev kot pri župniji, trudi se za dobrobit obeh skupnosti, vsak dan je prisotna v cerkvi, kjer skrbi za cvetje, predvsem pa je duša cerkvenega pevskega zbora. Ravno ti stega lepega zbora, ki ji je v jesenskem popoldnevu zadnjič zapel

v slovo. S solzami v očeh. Vajena zamejskih združ in italijanskega političnega prizorišča, sva se z možem na vsa usta zasmejala in enoglasno vzkliknili: "pri Zvezi borcev in župniji, saj to je nemogoče"!!! Zakaj pa ne, se je začudila dobrodušna, preprosta sosedka, ljudi ima rada in rada dela za skupnost, pa trudi se, da je vsem lepo in da vse lepo deluje. Pa saj je veliko vernikov sodelovalo v Osvobodilnem boju, je še pripomnila in ni mogla verjeti, da se z možem že ves čas iz srca smejeva. Da, iz srca, kajti tudi sama sva do grla naveličana preko petdeset let trajajočih nasprotij in sva trdno prepričana, da bi bila dokončna premostitev te boleče preteklosti v dobro vseh nas, predvsem pa v dobro odkritosrčnih, dobromislečnih, preprostih ljudi. V jesenskem popoldnevu, ko smo se od Ide poslovljali, je med pogrebci beseda tekla samo o

njeni odprtosti, o tem, da je znala v vsakem človeku najti nekaj pozitivnega, o tem, da ni marala

nasprotij in prerekanja. Ravno zato ni bilo nikoli slišati žal besede o njej... nikjer in nikoli. In nad vsem tem sem se globoko zamislila..., saj živimo v časih, ko se tako v Sloveniji kot v Italiji, ki je

in ostaja pravzaprav moj rojstni kraj in moj dom, desni in levi nikakor ne morejo zediniti in kljub hudim, celo dramatičnim socialnim razmeram, brezposelnosti in gospodarskemu položaju nadaljujejo svoje večne dvoboje in ideološke zdrahe, ki smo jih ljudje v resnici do grla si-

lela. Pri pridigi je mašnik sicer lepo poudaril lido duševno bogastvo, delavnost in dobrosrčnost, ki so bili dokaz, da je kljub preprostosti popolnoma doumela veličino božjega nauka in božje ljubezni. A ko je poudaril, da je bila aktivna tako v župniji kot drugje, me je tisti drugje zbolel,

kajti spet so bili tu strah pred drugačnim, nezaupanje, zaprtost, vse tisto, česar Ida ni marala. Kajti nobenega greha ne bi bilo, ko bi tudi pri maši povedali, da je bila pokojna aktivna pri Zvezi borcev. In pri Društvu upokojevc. Pa čeprav gre za tako posvetni zadevi..., a obenem tako človeški. Nobenega greha, res, kajti za Ido vem, da je verjela samo v lepe in čiste ideale, v človeka, v mir, v ljubezen, v solidarnost in sočutje. In da je vse, kar je počela, počela s čisto dušo malega človeka. In je človeka iskala povsod, na vsakem svojem koraku. Kajti delala in živela je za ljudi, za vas.

To, da vsak dan robantimo drug čez drugega, da nas je strah vse-

ga, kar je drugačno, da je naš prav vedno edini prav, me moti. Tako je v slovenski kot italijanski politiki. V Italiji je sicer premier Monti to bipolarnost premostil. Sicer vem, da ga nihče ne mara, vem, da je prizadel predvsem majhne, revne, brezposelne in še enkrat prizanesel bogatim, vem, da je zavladal brez ljudske volje. Prinesel pa je željo po premostitvi večnih ideoloških nasprotij, idejo o enotnosti, o narodni enotnosti. To željo po enotnosti še posebno pogrešam sedaj, ko so časi vse bolj hudi, zaradi krize, ki je prišla ali so jo nekateri načrtno hoteli. Toda dobrobit naroda, ki je na pragu propada, bi morala biti glavna misel vseh. Slovencev, Italijanov, levih in desnih. Kajti vsi smo predvsem ljudje "s trebuhom za kruhom", s sanjami, z družinami, z življenjem, ki polzi iz rok in nam ga povrhu še jemljejo tisti, ki sedijo na najvišjih stolčkih in odločajo o našem vsakdanu. Za Ido vem, da ji je bilo lahko in enostavno to, kar je marsikomu, predvsem politikom, nemogoče. Razumeti in ljubiti, pomagati, truditi se, da bi bilo življenje čim boljše in čim lepše. In Ida je to znala brez sebičnosti, brez ekscentričnosti, brez pohlepa. S preprostostjo...

Suzi Pertot

Hokey na rolerjih

Polet Kwins letos v dveh članskih ligah v Sloveniji

Med novostmi nove športne sezone 2012/2013 pri nas je zagotovo ta, da po polnih 15 letih v tekmovalnih italijanske hokejske zveze društvo Polet Kwins letos nastopa s članskima moštvoma hokeja na rolerjih v drugem oziroma tretjem državnem prvenstvu v Sloveniji. Prva ekipa, sicer mlada, toda tudi z vrsto izkušenih mož, tekmuje v drugi ligi Pro Sports. si, mladinci pod 20. letom pa merijo moči v po jakosti tretjem članskem tekmovalju Inline zveze

ustanovitve nepretrgoma. V minulem poletju pa še sklep, da se delovanje prenese v slovensko federacijo, v sklopu katere so sicer že nekaj sezon preko vezi, ki jih je stal dolgoletni trener kwinsov Aci Ferjanič, nastopale Poletove mladinske vrste. V Sloveniji je ta šport, ki se je rodil kot poletna priprava na zimsko sezono hokeja na ledu, zelo razvit, slovenski hokejisti in line so v Italiji na primer še danes pravi stebri posameznih prvoligaških ekip. Če velja za zibelko hokeja na ledu relacija

izjemno dolga in draga gostovanja na jug države, tudi same pristojbine za nastopanje v prvenstvih so tu bistveno višje. Igranje v nižjih ligah pa bi bilo nesmiselno, ker je nivo izredno skromen in bi na Pikelcu zmagovali vse tekme z levo roko, tako da bi tekmovalno fantje ne imeli čisto nič od tega. Tako pa se obe postavi merita v sila zahtevnih konkurencah. Člani, ki igrajo praktično prvo leto res brez pomoči dinastije Kokorovec (Mitja, Mojmir in Samo so sicer na spisku, vendar dejansko ne igrajo več), so pod vodstvom potrjenega trenerja Deana Rusanova v prvih štirih krogih druge lige iztržili eno zmago, ravno tak pa je doslej izkupiček mladincev v tretji ligi. Skratka, vsak uspeh si bo po novem treba pošteno prigrati.

Treba je sicer povedati, da sta do zdaj obe ekipi odigrali vse tekme v gosteh (kjer bo večina dvobojev), srečanja v bližini Vrhnike sicer pomenijo, da je poti približno toliko kot do Vidma, kar le ni Arezzo ali Civitavecchia, da ne rečemo Neapelj ali Trapani. Prva dva nastopa na domačih tleh na openskem kotalkališču bodo imeli poletovci v drugi ligi šele 1. decembra, ko bo doma zaposlena tudi peterka Under 20. Eni in drugi pa bodo ob krompirjevih počitnicah v Sloveniji ta konec tedna prosti.

HC

B liga: Polet Kwins - Legnano 28. 4. 2012

Slovenije. Že vrsto let, v bistvu odkar ne prejemajo več izdatnega deželnega prispevka kot najvišje postavljena ekipa v državi v svoji panogi (po začetku z evri posutega pohoda tržaške Edere), so na Opčinah zmanjšali svoje nastopanje na članski ravni. Najprej so omejili število "tujcev" iz Slovenije, nato so se jim v celoti odpovedali, naslednji korak je bila zavrnitev povabila za nadaljevanje igranja v najvišji ligi, v kateri so bili konji več kot desetletje edina postava, ki je bila njena udeleženska vse od

Ljubljana – Jesenice, potem sta Notranjska in Gorenjska tudi središče za rolerje, čeprav s spiska sodelujočih moštev v treh članskih državnih ligah razberemo, da imajo ekipe na primer tudi v Posočju in na Štajerskem. Pravi center dejavnosti pa je med Brezovico in zlasti Horjulom, kjer tudi igrajo glavno mesto, torej v zahodnem predmestju prestolnice. Zakaj so se pri Poletu odločili za ta nevsakdanji korak, ki je vsekakor v skladu s sodobnim časom, ko meja ni več, je čisto jasno. V Italiji je že druga liga zahtevala

povedati, da sta do zdaj obe ekipi odigrali vse tekme v gosteh (kjer bo večina dvobojev), srečanja v bližini Vrhnike sicer pomenijo, da je poti približno toliko kot do Vidma, kar le ni Arezzo ali Civitavecchia, da ne rečemo Neapelj ali Trapani. Prva dva nastopa na domačih tleh na openskem kotalkališču bodo imeli poletovci v drugi ligi šele 1. decembra, ko bo doma zaposlena tudi peterka Under 20. Eni in drugi pa bodo ob krompirjevih počitnicah v Sloveniji ta konec tedna prosti.

HC

Prva številka mladinske revije Galeb

Nove zgodbe in pesmice za lepše jesenske dni

Med otroke je spet priletel Galeb in na razprtih krilih prinesel prvo, septembrsko številko mladinske revije, ki bo z zanimivimi zgodbami in nadaljevanji, ob zapisih iz ljudskega izročila, v vezani in nevezani besedi prežarjala dneve šolarjev od jeseni do pomladi in jim marsikaj lepega razkrila in jih o marsičem poučila, tudi ob zabavnem reševanju križank in ob podobnih razvedrilnih prispevkih. Naslovnica septembrske številke bralca v z rahlo melanholijo po poletnih dneh popelje še za trenutek na sinjmodro morskobalo, kjer zlatolaska zre v morske valove in se veseli toplega sončnega dne. Ta poletni prizorček je narisala Martina Stergonšek, petošolka OŠ Albert Sirk iz Križa. Podobne poletne utrinke so za kotichek Naši šolarji pišejo in rišejo prispevali še drugi učenci omenjene šole; prvošolčki OŠ Virgil Šček iz Nabežine pa že mislijo na zimo, saj so iz papirja napravili kolač – ptičjo krmilnico za zimske dni. Vsebinsko revijo, ki jo izdaja Zadruga Novi Matajur Čedad in katere odgovorni urednik je Ace Marmolja, uvaja pesem Moč znanja. V njej Zvezdana Majhen modro zatrjuje, da znanje presega "posest kraljevin, / zlatnike in lovorjev venec".

Tudi tokrat njene misli upodablja Mojca Cerjak z nežno ilustracijo v sicer zanjo značilnih hladnejših barvah. V tople, živahne barvne tone pa je stihle Martine Legiša z naslovom Kravica Živa odel Štefan Turk. V prvi Galebovi številki je še pesmika Dušana Kalca Veverička in polhec, v kateri se izkaže veveričina spretnost in polhova nerodnost. Pesem je ilustrirala Dunja Jogan, novo risarsko ime pri Galebu. Galebovi bralci bodo tudi letos spremljali dogodivščine drobne miške in kosmatinca medveda v simpatičnem stripu Majde Koren in Bojana Jurca. Za začetek pripovedujeta, kaj imata najraje, in vabita otroke, naj še sami povedo, kaj jim je najbolj pri srcu. Mali knjižni molji bodo na Galebo-

vih straneh tudi v letošnjem 59. letniku našli cel kup zgodb. Maja Gal Štormar ob ilustracijah Štefana Turka pripoveduje Prigode družine Hladilnik. Marjeta Zorec pod naslovom V jezeru je čudni mož doma ... razlaga, upošte-

vajoč ljudsko pripovedko, kako je nastalo Cerkniško presihajoče jezero, v katerem prebiva cerkniški povodni mož. Razburkano gladno jezero in vrtnec, v katerem je izginil mlad zaljubljenec iz šteberskega gradu, ko je zaman iskal lučko, ki bi ga vodila k njegovi izvoljenki iz karlovškega gradu, je v skrivnostno ilustracijo ujela ilustratorka, ki se podpisuje Miš. Milan Petek Levokov se z ilustratorjo Živo Pahor predstavlja z zgodbo v nadaljevanjih Trije piščanci iščejo mamo. Anina Oblak je avtorica pripovedi Čajanka pri Kozimi in Kamili, ustanovalki v stari, z bršljanom preraščeni vili Zlatici pod Rožnikom. Izrazito je dami ilustrirala Andreja Peklar, katere ime nismo še zasledili med Galebovimi ilustratorji. Očitno je uredništvo povabilo k sodelovanju nova risarska peresa. Mednje spada tudi Nina Mrdenović, ki je z ilustracijo "prekrila" zgodbo Svinčnik in Morgana; napisala jo je Nina Kokalj. Na Galebove strani se vračata Štefica Kac Marn z zgodbo v nadaljevanjih Volčja ljubezen – ilustracijo gozda s protagonisti je v modrozeleno odtenke odela Katerina Kalc -, in Klarisa

bro poznajo, ker jim je zapustil nešteto prizrčnih verzov. Federica Papi, ki je lansko leto v Galebu otrokom razkrivala skrivnosti podzemlja, jih bo letos v rubriki Speleofantazija vabila na nedeljske izlete po Krasu in okolici, da bodo odkrivali kraške lepote, nad zemljo in pod njo. Škrobek Petra Ferluge bo še naprej kupal, a tudi opozarjal na zdravo hrano, ki je potrebna za uspešno šolsko delo. Njegove kuharske nasvete bo z ilustracijami opremljala Chiara Sepin. V družbi Galebovih prijateljev bo še naprej Jasna Merku'; izkušena likovna ustvarjalka jim bo nazorno kot doslej prikazovala različne risarske tehnike. Za začetek jih učim, kako barvati s tempera barvicami. Martina Malalan, ob ilustracijah Katerine Kalc, bo bralce vodila po domačih travnikih, gmajnah, obronkih gozda v iskanju zelišč, ki rastejo v naših krajih. Uvodoma se je razpisala o Navadni dobri misli (Origanum vulgare). Na petdesetih straneh septembrske številke bodo bralci našli še Galebov kviz, metuljčka, ki je pomočil krilca v mavrico, in še kaj lepega.

JK

Kmalu na posvetu v goriškem Kulturnem domu

Govor o kruti boleznih azbestozi

Zgodbi o azbestu bi lahko dodali podnaslov Neverending story, čeprav je žal vsebina te naše zgodbe tragična, in kar je še najbolj žalostno, je to, da se leitmotiv zgodbe ponavlja in obnavlja. Spoštovanje pravic delavcev do varnega delovnega okolja in spoštovanje okolja na splošno so še vedno podrejeni logiki kapitala in dobička, kot dokazuje primeri Ilve v Tarantu in škedenjske železarnice v Trstu.

Ugotavljam, da do danes naša družba ni bila še sposobna napisati takih zakonov, da bi zagotovili delavcem varno delovno mesto in bi istočasno omogočili industrijski napredek v skladu s potrebami okolja, kar pomeni s človeškimi potrebami. Predvsem pa nismo našli poti, da bi prišlo do spoštovanja teh pravil oz. da bi trinomij, delovno mesto, varnost na delu in spoštovanje okolja, bil neizpodbitna pridobitev naše družbe.

Zgodba o azbestu je zgodba o pridobivanju dobička na račun delavcev. Na račun oseb, ki so opravljale težka dela, v nemogočih okoliščinah (v cementar-

nah, v ladjedelnicah, v rudnikih, v gradbeništvu) in brez pravih varnostnih pripomočkov. Ljudje so po upokojitvi zboleli in umrli.

Delodajalci so vedeli, da se bodo življenja teh oseb tragično končala. Delodajalci so bili zasebniki, večkrat pa je bila v Italiji in v Sloveniji oz. nekdanji Jugoslaviji lastnik velikih proizvodnih podjetij država. Zaradi teh razlogov sem prepričana, da je ključnega pomena osveščanje javnosti in krepitev prepoznavnosti teme azbesta, ker je z družbenega vidika nadvse pomembna. V ponedeljek, 5. novembra 2012, bo v prostorih Kulturnega doma v Gorici čezmejni posvet *Asbestos - Stvarnost, ki ne pozna meja*. Zgodovinski, zdravstveni, pravni in okoljski vidiki v čezmejnem pro-

Goriškem in Tržaškem. Na okoljskem področju od leta 2008 vodimo projekt za odstranjevanje manjših količin azbestnih izdelkov. Pri ozaveščanju javnosti sodelujemo z društvom Metarte

storu bodo predmet poglobljene razprave strokovnjakov iz Italije in Slovenije.

Goriška pokrajina že dolgo let obravnava tematiko azbesta; obolenja zaradi te kovine so žal tragična resničnost, s katero se morajo spopadati marsikateri družine na Goriškem. K pravnemu področju se je Pokrajina priglasi kot oškodovana stranka v maxiprocisih, ki potekajo na

pri projektu *Reportage amianto FJK*. Leta 2010 smo v naši pokrajini priredili potujočo fotografsko razstavo, letos pa čezmejni posvet, namenjen delavcem, ustanovam

in društvom, ki so vpleteni v problem azbesta, in seveda širši javnosti. Slovenski partner posveta je Zveza SABS - sindikat azbestnih bolnikov Slovenije, ki ji predseduje Bojan Goljevšček.

Prvi del posveta bo poglobitev zgodovinskega prereza uporabe tega škodljivega materiala v Italiji in Sloveniji. Kovino, ki je bila na voljo za industrijske namene po zelo nizkih cenah, so uporabljale vse industrializirane države, čeprav je bilo že na začetku 20. stoletja znano, da je škodljiva za zdravje. Do devetdesetih let je evropska industrija uporabljala to kovino ne glede na posledice za delavce.

V drugem delu posveta bodo strokovnjaki poglobili zdravstve-

ne in pravne vidike azbestne problematike. Najbolj pekoča tema, ki jo obravnavajo pravni postopki v Italiji in Sloveniji v zvezi z azbestom, je ugotavljanje in priznanje poklicnih boleznih in posledično uveljavljanje odškodnine ter pravice obolenih. Mikroskopsko majhna vlakna, ki so prostim očesom nevidna in nimajo vonja, se nabirajo na pljučih in povzročijo azbestozo - dihalno bolezen, ki lahko privede do rakastih obolenj.

Razlog za mezoteliom, rak rebrene mreže, je teoretično eno samo vlakno. Rak je smrten in doba preživetja je eno leto po njegovi ugotovitvi; pred tem ni nobenih simptomov. Kdor vdihne vlakno, nosi le-to v sebi in ni ključa, po katerem bi predvideli, kaj se bo iz tega v končni fazi razvilo.

Po mnenju zveze SABS se v Sloveniji boleznih preprosto ne ugotavljajo. Po podatkih je bilo v slovenskem prostoru izpostavljenih azbestu 23.000 ljudi. Do danes je bilo, po besedah Bojana Goljevščka, uradno priznanih (od osamosvojitve) okoli 1700 azbestnih bolnikov. Potrebno bi bilo pospešiti postopke ugotavljanja in priznavanja poklicnih boleznih za-

radi izpostavljenosti azbestu.

Na posvetu bo govor tudi o "Beli knjigi", ki je rekonstrukcija uporabe azbesta v delovnem okolju v tržaški in goriški pokrajini. Knjiga združuje podatke zdravstvenih ustanov, zavarovalnega inštituta, univerz in pokojninskega zavoda, tako da bo mogoče iz nje črpati točne in strokovne podatke delovne zgodovine vsakega delavca za potrebe sodnih organov. Deželni register Komisije za azbest vsebuje 8251 imen, 5440 v Pokrajini Trst in 2811 v Goriški pokrajini.

Na okoljskem področju ni še utečenih zakonskih pravil, ne v Italiji ne v Sloveniji. V obeh državah je uporaba azbesta prepovedana, vendar problem je, kako se znebiti vseh azbestnih izdelkov. Spomnimo se, da se je azbest uporabljal za strešne kritine in v vodovodnih ter kanalizacijskih sistemih in da so v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja v času intenzivne gradnje stanovanjskih hiš pogosto vanje vgrajevali azbestne izdelke. Edina rešitev je, da se čim prej na čim bolj varen način ti materiali odstranijo iz okolja. Projekt, ki ga vodim na pokrajini, gre prav v to smer. Do junija 2012 smo ugodili 378 prošnjam; odstranjenih je bilo 11.349 kvadratnih metrov azbesta, tako da smo sofinancirali vsak poseg do 50% celotnega stroška.

Pravica do dela ne more in ne sme biti podrejena pravici do zdravja in do življenja.

Mara Černic

Z 2. strani

Problem je ...

Rešitev bi lahko našli, če bi sredstva za člen 16 (najbolje, ko bi ti zakoličeni v standardni oziroma sistemski višini petih milijonov evrov) premestili iz zakona za stabilizacijo v veliko bolj gotov zakon za bilanco, za to pa bi bilo potrebno vnesti spremembe v zaščitni zakon, "kar je v preostalem življenjskem obdobju Montijeve vlade dejansko nemogoče". Letos je slovenska manjšina prejela znesek v višini 4,4 milijona evrov (približno 800 tisoč evrov manj kot lani): v prihodnje pa se bo stanje še poslabšalo, če bo - kot kaže - leta 2013 člen 16 lahko računal na 2,396 milijona evrov, za leto 2014 2,639 milijona evrov in za

leto 2015 2,344 milijona evrov.

Prav zaradi te negotovosti je potrebno, da se manjšina čim prej vpraša, katere ustanove so zanj poglavitnega pomena. "Racionalizacija sredstev je postala praksa sedanje vlade", prav zato mora tudi slovenska narodna skupnost racionalizirati samo sebe.

Demokratska stranka bo v poslanski zbornici vložila dopolnilo k zakonu o stabilnosti, na podlagi katerega naj bi kulturne organizacije manjšine zagotovili nekaj manj kot 5,3 milijona evrov. Senatorica Blažina je poudarila, da ta amandma, ki bo verjetno doživel široko podporo v parlamentu, določa tudi obvezo, po kateri mora finančno ministrstvo do 31. marca prenesti na deželo FJK sredstva za slovenske organizacije.

Deželni svetnik SSk Igor Gabrovec odgovarja Paolu Menisu iz vrst DS

Rezijanščina je del slovenske kulturne in jezikovne zakladnice

Evropska slavistična stroka je že od nekdaj brez vsakega dvoma povedala, da spada rezijanščina v sklop slovenskih primorskih narečij in s tem zaseda polnopravno mesto v kulturni etnični zakladnici slovenskega naroda. Na isti valovni dolžini je bil državni in deželni zakonodajalec, ki je zaščito, razvoj in promocijo rezijanščine zaupal zakonom, ki ščitijo in promovirajo slovensko manjšino v FJK. Po zaslugi tega so tako slovenske organizacije in ustanove kot tudi krajevne javne uprave v vseh teh letih izvedle in financirale celo vrsto projektov, ki so spodbujali ohranjanje in

spoznavanje rezijanskega jezika, kulture in tradicij. Enako se je zgodilo s finančnimi sredstvi iz državnega proračuna Republike Slovenije.

Vse to je popolnoma odvezano od pojmovanja osebne narodne pripadnosti; to je zadeva vsakega posameznika, ki je svoboden, da se ima za Slovenca, Italijana, Furlana ali tudi preprosto Rezijana. Zato obžalujem izvajanja kolege Paola Menisa iz vrst Demokratske stranke, s katerim delim članstvo v skupni deželni svetniški skupini. Bistveno bolj modro je učinkoval odgovor odbornika Elia De Anne (ta se je dosledno skliceval

na veljavna zakonska določila v korist rezijanščine slovenskega izvora) kot pa vprašanje svetnika Menisa, ki je izhajal iz trditve, da "Rezijani niso slovensko prebivalstvo", in se zato zgražal nad pismom slovenskega generalnega konzula v Trstu Dimitrija Rupla. Ta je po Menisovem mnenju kriv, ker si je upal izjaviti, da Rezijo označuje prisotnost avtohtonega slovenskega prebivalstva. "V Reziji živi rezijanska manjšina, ki zahteva priznanje lastnega jezika, kulture in tradicij, ki se razlikujejo od slovenske narodne manjšine", je še poudaril Menis.

Njegovo izvajanje je žal zelo

neodgovorno zlasti v času, ko so kulturni delavci v Reziji že vrsto let v primežu novega vala hudih pritiskov. Odbornik De Anna je zadržanje slovenskega diplomatskega predstavnika dr. Rupla označil kot "legitimno in skladno z zakonskimi določili in upravnimi akti, ki so jih sprejele najvišje italijanske državne institucije".

V začetku septembra 2010 smo bili v Reziji s poslancem Ivanom Strizzolom, evropsko poslanko Deboro Serracchiani in deželnim svetnikom Sandrom Della Meo (svetnik iz vrst DS) in tam skupaj izrazili podporo in solidarnost Rezijanom in njihovim prizadevanjem za kulturni in gospodarski razvoj doline pod Kaninom. Verjamem, da je to pravo lice Demokratske stranke, s katero hočemo tudi kot slovenska stranka sodelovati v duhu uveljavljanja osnovnih načel pravne države, strpnosti in sožitja.

Potovanje po skrivnostih vesolja

Jupiter, največji plinasti planet v našem Osončju

Od Zemlji podobnih skalnatih planetov prehajamo k drugačnim, plinastim, ki jim rečemo tudi plinasti veliki, saj so ti mnogo večji od prejšnjih. Začnimo z nam najbližjim Jupitrom, ki je hkrati največji plinasti planet v našem Osončju in nosi ime po najvišjem rimskem božanstvu. Njegova masa je skoraj 2,5-krat večja od vseh ostalih planetov skupaj.

Jupiter je od Sonca oddaljen povprečno petkrat več kot Zemlja, razlika med najbližjo in najbolj oddaljeno lego od Sonca pa je 76 milijonov km. Njegova os vrtenja je od navpičnice nad ravnino kroženja nagnjena le za 3°, kar pomeni, da na Jupitru ni letnih časov. Od vseh planetov se najhitreje zasuje okrog svoje osi in njegov dan traja slabih deset ur. Zaradi tako hitrega vrtenja je njegov ekvatorialni predel močno izbočen in je zato ekvatorialni premer planeta za skoraj 10.000 km večji od polarnega premera. Za en obhod okrog Sonca pa potrebuje približno 12 let.

Jupiter ima zaradi svoje velikosti majhno gostoto in je po sestavi podoben Soncu, saj je skoraj v celoti iz vodika in helija. Če bi ta imel vsaj 7-krat večjo maso, bi v njegovem jedru potekalo jedrsko zlivanje in bi se zasvetil kot zvezda. Na planetu lahko opazujemo le vrhnji del njegove goste atmosfere, ki je vedno prekrita z oblaki. V zunanjih plasteh, kjer je povprečna temperatura -110°C, Jupiter je od Sonca oddaljen povprečno petkrat več kot Zemlja, razlika med najbližjo in najbolj oddaljeno lego od Sonca pa je 76 milijonov km. Njegova os vrtenja je od navpičnice nad ravnino kroženja nagnjena le za 3°, kar pomeni, da na Jupitru ni letnih časov. Od vseh planetov se najhitreje zasuje okrog svoje osi in njegov dan traja slabih deset ur. Zaradi tako hitrega vrtenja je njegov ekvatorialni predel močno izbočen in je zato ekvatorialni premer planeta za skoraj 10.000 km večji od polarnega premera. Za en obhod okrog Sonca pa potrebuje približno 12 let.

Jupiter ima globalno magnetno polje podobno polju paličastega magneta, prav tako kot Zemlja. To nastane zaradi električnih

tokov v vodiku, ki ima lastnosti staljene kovine. Enako se zgodi na Zemlji, vendar zaradi tokov v staljenem delu njenega kovinskega jedra. Po jakosti pa je od zemeljskega kar 20.000-krat močnejše, in če bi ga lahko videli, bi bilo na nebu navidezno petkrat večje od polne Lune. Magnetosfera (območje prostora okrog telesa, v katerem deluje njegovo magnetno polje) se zaradi Sončevega vetra razpotegne v dolg rep. Magnetno polje preusmeri delce iz Sončevega vetra, nekaj pa jih doseže Jupitrova pola, kjer trčijo ob atmosfero in povzročijo nastanek polarne sije. Električno nabiti delci se lahko ujamejo v Jupitrov sevalni pas, ki ima obliko torusa (kot krog z luknjo v sredini) okrog ekvatorja, podobno Van Allenovim pasovom, ki obkrožajo Zemljo. V tem pasu tečejo električni tokovi zaradi gibanja nabitih delcev. Jupiter je tudi močan izvor radijskih valov.

Največja zanimivost planeta je njegova atmosfera, ki je razdeljena na pasove. Njihove različne barve so, poleg vodika in helija, še posledica različnih ke-

mijskih spojin, na primer metana, amonijaka, vode, acetilena, propana in še nekaterih drugih. Te snovi kondenzirajo pri različnih temperaturah, zato so plasti oblakov na različnih globinah različne sestave. Z globino se temperatura viša, konvekcija (dvigovanje toplega zraka) pa dviguje pline iz notranjosti, ki se z višino

ohlajajo. Najprej kondenzira voda, višje kondenzira amonijev hidrosulfid, ki je rdeče-rjave barve, na vrhu pa še amonjak, ki ustva-

ri bele oblake. Atmosferski pasovi nastanejo zaradi hitrega vrtenja planeta. Na ekvatorialnih območjih atmosferske pline segreva Sonce. Ti se potem dvigujejo in potujejo proti polom. V globlji plasti atmosfere pa se hladnejši plini premikajo v nasprotni smeri. Temu rečemo konveksijska celica. Zaradi vrtenja planeta je ta

kot svetle in rdeče-rjave pasove, vzporedne z ekvatorjem. Z dviganjem in spuščanjem plinov nastanejo v atmosferi močni vetrovi v vzhodni in zahodni smeri, ki jih poganja vrtenje planeta. Najmočnejši so na ekvatorju, kjer dosežejo hitrost 400 km na uro. Jupiter ima tudi notranji vir toplote, ki se je nabrala ob nastanku planeta. Vsi do sedaj omenjeni dejavniki pripomorejo k nastanku velikih orkanov, ki jih vidimo kot pege in ovale. Ti lahko trajajo od nekaj ur do več let. Najznamenitejša tvorba je velika rdeča pega, anti-ciklon (območje visokega zračnega tlaka, kjer se plin spušča), ki so jo opazili pred 340 leti in je velika kot dve ali celo tri Zemlje.

Jupiter ima tudi tanek sistem obrocev, ki je s prostim očesom neopazen. Sestavljen je iz drobnih prašnih zrn, ki izvirajo iz površja nekaterih lun. Prah, ki se giblje najbližje planetu, sega že do vrha njegovih oblakov. Veliki planet ima zaradi svoje močne gravitacije veliko število lun. Zaradi njihove množice in zanimivosti jih bomo opisali naslednjič.

Andrej Brešan